

Riksdagens snabbprotokoll 2019/20:51

Fredagen den 13 december

Kl. 09.00–16.48

Det justerade protokollet beräknas utkomma om tre veckor.

§ 1 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utbildningsutskottet:

RiR 2019:37 Undantag från skolplikten – regler, tillämpning och tillsyn

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2019/20:3447 och 3448 till skatteutskottet

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Utbildningsutskottets betänkande
2019/20:UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2019/20:MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Näringsutskottets betänkande
2019/20:NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

§ 4 Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AU1
Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering (prop. 2019/20:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 MATS GREEN (M):

Fru talman! Människor har kommit till Sverige i generationer för att arbeta och bidra till vårt samhälle. Vi har också tagit ett stort ansvar för människor på flykt. Det ska vi vara stolta över.

Men att bejaka öppenhet mot omvärlden är inte detsamma som oreglerad invandring. En rättssäker och reglerad invandring innebär att ett nej ska vara ett nej och att ett ja ska vara ett ja – ett löfte om en riktig möjlighet att bygga sin framtid i vårt land. Sverige misslyckas i dag i båda delar. Det är allvarligt. En framgångsrik integration stärker Sverige och en misslyckad sänker oss.

Integrationen sker inte i något slags vakuum utan står i direkt relation till migrationen. För att integrationsproblemen ska lösas måste vårt asylmottagande vara betydligt lägre än i dag.

Moderaterna är det enda parti som har en sammanhållen integrationspolitik, och vi vill vända på varje sten för att hitta nya lösningar.

Det finns i Sverige en bärande idé om att integration handlar om en process från två håll, där invandrare och svenskfödda ska integreras i ett nytt multikulturellt samhälle. Detta är fel, fru talman. Politiken ska tvärtom helt och fullt fokusera på att de som kommer till Sverige förväntas bli en del av det svenska samhället. Man har också som nyanländ skyldighet att aktivt integrera sig och att aktivt göra sig anställbar och bidra till Sverige.

Fru talman! Den stora klyftan i dagens Sverige går mellan dem som har ett jobb och dem som inte har det. Arbetslösheten bland invandrare är mycket högre än bland inrikes födda. Större delen av dem som får försörjningsstöd är födda utomlands.

Det är uppenbart att regeringen inte har lyckats använda den långvariga högkonjunkturen till att minska de integrationsproblem som Sverige har. I stället har skillnaderna mellan invandrare och svenskfödda blivit än mer tydliga. Samtidigt som arbetslösheten ökat bland invandrare har arbetslösheten bland svenskfödda nästan aldrig varit så låg. Och samtidigt som svenskfödda med försörjningsstöd minskar ökar antalet invandrare med försörjningsstöd.

Enligt en rapport från riksdagens utredningstjänst är endast 6 procent av de nyanlända i arbete utan stöd efter två år. Detta är inte bara oacceptabelt utan också helt ohållbart och ett gigantiskt misslyckande för regeringen och dess samarbetspartier. Därför krävs det, fru talman, omfattande reformer över hela linjen för att fler ska komma i arbete och egen försörjning.

Vi moderater har förslag om att få in fler på arbetsmarknaden och i egen försörjning tidigare. Det handlar om införandet av inträdesjobb, så att fler med lägre utbildning och kortare arbetslivserfarenhet ska kunna lära sig jobbet på jobbet, bättre möjligheter att starta företag som nyanländ, tydligare krav på att lära sig svenska, språkkrav för medborgarskap, försörjningskrav vid anhöriginvandring, tydligare krav och fokus på svenska värderingar, översyn av diskrimineringslagen samt att motverka parallella samhällen och förtryck, för att bara nämna några.

Fler måste också ta steget in på arbetsmarknaden under sina första år i Sverige för att inte fastna i långvarigt utanförskap och bidragsberoende. Efter att man har kommit till Sverige och fått uppehållstillstånd får man under sina första två år här delta i Arbetsförmedlingens etableringsprogram. Där bör vägen till integration och egen försörjning starta. Etableringsprogrammet levererar dock mycket dåliga resultat. Det behövs tydligare krav på att lära sig svenska och på att utbilda sig för att möta kraven på svensk arbetsmarknad.

Eftersom Arbetsförmedlingen med all önskvärd tydlighet har stora brister och resultaten för nyanländas etablering ärligt talat är helt oacceptabla anser vi moderater exempelvis att de kommuner som vill ska kunna ta över ansvaret för integrationen och etableringen av nyanlända. Exempel på kommuner som här har lyckats mycket väl är moderatledda Solna och Växjö, medan socialdemokratiskt ledda kommuner i allmänhet och socialdemokratiskt ledda Malmö i synnerhet tillhör strykklassen.

Fru talman! Vi vill även genomföra en stor bidragsreform – ett bidragstak. Bland personer som får sin huvudsakliga inkomst från etableringsersättningen är drivkrafterna att börja arbeta små – ibland till och med negativa, i synnerhet för familjer med barn och i synnerhet här i Sverige där man kanske har störst tröskeleffekter i EU. I Sverige ska en självklar princip gälla: Ingen som kan jobba ska tjäna mer på bidrag än på arbete. Det kunde, borde och skulle vara en självklarhet.

För att ersättnings- och bidragssystem inte ska vara bromsklossar för integration, eller till och med påverka systemens legitimitet, ska nyanlända i högre grad successivt arbeta sig in i rätten till olika bidrag och sociala ersättningar. Full tillgång till svenska bidrag och förmåner bör man få enbart genom eget arbete.

Fru talman! Att som den rödgröna regeringen lägga hanterandet av integration, jobb och bidrag – vårt kanske största samhällsproblem – i malpåse är inte rätt väg för Sverige. Man ökar invandringen samtidigt som man lämpar över kostnaderna och problemen på kommunerna utan att kompensera dem för detta, vilket naturligtvis är helt ohållbart. Och man är internt oense i regeringen, inte bara om vad som gäller eller om vad som ska göras utan även om man ska göra någonting över huvud taget vad gäller migration och integration.

Fru talman! Det är inte dessa besked, eller rättare sagt den frånvaro av besked, som behövs. Det är inte

heller på det sättet som utmaningar för enskilda människor eller utmaningar för Sverige i stort löses. (Applåder)

Anf. 2 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Vänsterpartiet tar i sin budgetmotion ett helhetsgrepp om de växande klyftorna. Vi vill att Sverige åter ska bli världens mest jämlika land. Vi vet att ekonomisk jämlikhet är bra för ett lands utveckling. I jämlika samhällen är hälsan bättre, tryggheten större, den ekonomiska tillväxten högre.

Under de senaste decennierna har ojämlikheten i samhället ökat. Samtidigt har skattesystemets omfördelning kraftigt försämrats. Den relativa fattigdomen har fördubblats på mindre än tio år. Samtidigt har den ekonomiska eliten fått det allt bättre i Sverige.

I det läget, fru talman, lägger regeringen fram en budget som främst gynnar rika män, på välfärdens bekostnad. Personer med inkomster på över 60 000 kronor i månaden, det vill säga de flesta av oss i kammaren i dag, får sänkt skatt i och med att värnskatten tas bort nästa år. De nödvändiga satsningarna på välfärden uteblir, trots att det runt om i Sverige kommer larmrapporter om stora nedskärningar inom skolan, barnpsykiatri, äldreomsorgen och sjukvården. Vänsterpartiet har andra prioriteringar. Därför lägger vi fram en plan med reformer för att öka jämlikheten i samhället. Vänsterpartiet vill satsa på den generella välfärden, det vill säga satsningar som är centrala för ett jämlikare samhälle i Sverige.

Fru talman! Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den fastställda nivån kan jag inte reservera mig till förmån för vår budgetmotion. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ett ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande.

Vänsterpartiet vill ha ett samhälle för alla, inte bara för några få. Det kräver en politik som ger alla, oavsett bakgrund, samma möjligheter och samma rätt till god utbildning, arbete och bostad. Vänsterpartiet vill föra en politik för inkludering, det vill säga en politik som motverkar segregation och underlättar etablering i samhället. Det ska vara en politik som lägger grunden för ett mer jämlikt samhälle.

Ett väl fungerande flyktingmottagande är en viktig del i en inkluderande politik. Mottagandet av människor på flykt ska från asylprocessen till boendesituationen och etableringen i samhället präglas av att den enskilda människans rättigheter står i centrum. Om människor får permanenta uppehållstillstånd och möjlighet att leva tillsammans med sina familjer förbättrar det förutsättningarna för att etablera sig i samhället. Den generella välfärden är central för att upprätthålla de rättigheter som det är allas vår skyldighet att värna.

Fru talman! När det gäller politiken mot segregation vill jag uppmärksamma att Vänsterpartiet förra mandatperioden fick igenom en tioårig satsning om 22 miljarder kronor riktad mot bruksorter, glesbygdskommuner, stadsdelar och förorter runt om i Sverige.

De avsatta medlen skulle framför allt kunna sökas av kommuner som har områden som karakteriseras av exempelvis hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och lågt valdeltagande.

Till följd av att riksdagen hösten 2018 röstade för det gemensamma förslag som Moderaterna och Kristdemokraterna lade fram minskade anslaget kraftigt, och den myndighet som var ansvarig för att handlägga satsningen, Delegationen mot segregation, Delmos, hotades av nedläggning.

Jag välkomnar att regeringen nu återkommer med satsningen på åtgärder mot segregation, som är viktig för att öka jämlikheten i Sverige. Liksom utskottet anser jag att Delmos kan bidra till långsiktighet, och jag välkomnar därför förslaget om fortsatta medel till myndighetens förvaltningsanslag.

Fru talman! Vänsterpartiet är ett feministiskt parti. Det betyder att vi vill att kvinnor och män samt flickor och pojkar ska ha lika rättigheter och möjligheter. Vår feministiska politik genomsyrar alla våra politiska förslag och syftar till att vi ska uppnå jämställdhet, för jämställdhet är inget som kommer av sig självt. För att vi ska få ett jämställt samhälle krävs politisk vilja och konkreta förslag. Feministisk förändring är fullt nödvändig och fullt möjlig. Gemensam kvinnokamp har gett oss rösträtt, aborträtt och sexuella rättigheter.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder, men vi har mycket kvar att göra. Löneskillnader, mäns våld mot kvinnor, diskriminering och obetalt arbete i hemmet är fortfarande stora utmaningar för det svenska samhället. Män dör i större utsträckning på jobbet medan fler kvinnor sliter ut sig och måste gå ned i arbetstid eller helt enkelt bli fattigpensionärer.

Fru talman! Om vi ska vara ärliga; vi i kammaren sliter inte ut oss, men kanske borde vi anstränga oss lite mer för politisk förändring – om vi vill ha den.

Europeiska jämställdhetsinstitutet visar att vi förvisso de senaste åren minskat ojämställdheten något, men det gäller inte ekonomin. Det finns tvärtom en nedåtgående trend när det gäller den ekonomiska situationen för kvinnor och män. Inkomstgapet är alltså kvar och risken för fattigdom ökar, särskilt för äldre kvinnor, ensamföräldrar, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning. Här har vi uppenbarligen fortfarande mycket arbete kvar i Sverige att göra.

Låt mig göra en liten konklusion, fru talman, och tre snabba enkla konstateranden:

1. Sedan 1974 – det är faktiskt hela mitt 45-åriga liv – har män kunnat ta ut föräldraledighet. Ändå väljer män att ta ut bara en fjärdedel av föräldragarna.
2. Sett till hela arbetsmarknaden tjänar kvinnor bara 86 procent av mäns löner. Siffran har bara ökat med några procentenheter sedan mitten av 90-talet.
3. I privata bolag sitter män på fyra av fem stolar. Nära hälften saknar helt kvinnliga ledamöter. I kommunala bolag är 29 procent kvinnor.

Vill vi ha det så, fru talman, eller är det något vi vill ändra på?

Kära ledamöter! Vad sägs om att vi funderar över jul och nyår, och när vi kommer tillbaka ser vi till att vi startar 2020 med ambitionen och viljan att göra nästa årtionde till den tid då Sverige blev det mest jämställda landet.

I detta anförande instämde Ali Esbati (V).

Anf. 3 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Vi debatterar alltså utgiftsområde 13 i statens budget för nästa år, 2020, som rör jämställdhet och nyanlända invandras etablering. Jag kommer i mitt anförande att fokusera på nyanländas etablering och integration, och Désirée Pethrus kommer senare att tala om jämställdhet.

Fru talman! Segregationen har skapat ett delat Sverige. I ena delen snurrar hjulen på som aldrig förr, med en medelklass som kan välja och vraka i utbildning, jobb och konsumtion. I den andra delen finns barn som inte har någon enda klasskamrat med svenska som modersmål eller som någonsin fått se sina föräldrar gå till jobbet. De får inpräntat att det inte lönar sig att ens försöka.

Lars Åberg beskriver det på följande sätt i sin nya bok *All inclusive: välkommen till det nya landet*.

”Det är självklart inte invandring i sig som är problemet. Det har det aldrig eller sällan varit. Människor blandas, horisonter vidgas. Problemet ligger hos politiken, som inte tagit hänsyn till vad som kan vara en rimlig omfattning och hastighet och som betett sig som om alla som invandrar är likadana och dessutom i någon mening offer, inte för samhällena de lämnat utan för det de kommit till. Vi borde ha sett mer till individerna och vi borde ha värnat det gemensamma. De senaste decennierna har vi inte lyckats med någotdera.”

Fru talman! Det krävs givetvis en rad åtgärder och förändringar för att kunna vända utvecklingen och för att vi ska kunna börja betala av på den integrations-skuld som har byggts upp. Kristdemokraternas utgångspunkt är att människor som har kommit till vårt land snabbt ska ges förutsättningar att ta ansvar för sina egna liv. Staten ska medverka till att underlätta och skapa förutsättningar, inte ta död på den egna drivkraften genom lång väntan och passivitet.

Som asylsökande förväntas man inte lära sig språket direkt eller bidra med det man kan. Signalen blir därmed att integration inte är så viktigt. Det är något som kan vänta. De som sedan får uppehållstillstånd har förlorat tid, energi och motivation.

De som får uppehållstillstånd bereds dock så småningom plats i ett mer regelrätt etableringsprogram på max två år med bland annat sfi, svenska för invandrare, och samhällsorientering. Men att det efter dessa två år bara är drygt en tredjedel av de nyanlända som går vidare till ett reguljärt eller subventionerat arbete eller reguljär utbildning visar att någonting måste förändras. För alltför många leder etableringsprogrammet

slutligen i stället vidare till försörjningsstöd och ett utanförskap.

Danmark och Norge har nyligen infört en mer flexibel längd på sina program. I Norge kan programmet pågå i två till tre år beroende på behov och i Danmark ett till fem år. Arbetsförmedlingen har också särskilt pekat ut att det korta etableringsprogrammet är ett problem för kvinnor eftersom dessa generellt har kommit hit med en lägre utbildningsnivå och står längre ifrån arbetsmarknaden. Med ett flexibelt etableringsprogram skulle de nyanlända som fortfarande efter två år bedöms behöva insatser kunna få ett förlängt program.

Självklart ska flexibiliteten i programmet innebära att ingen som lär sig språket och har blivit anställbar hålls tillbaka. Men vi måste göra mer för att inte släppa taget om en grupp som annars riskerar att hamna i ett långt utanförskap. För kommunerna kan detta innebära en avlastning eftersom statens ansvar, inte minst ekonomiskt, förlängs för den grupp som ännu inte är matchningsbar.

Men det kan inte bara handla om längden på programmet; det gäller givetvis också att sfi:n blir mer individanpassad och tydligt kopplad till arbete och egen försörjning. Kristdemokraterna vill att varje kommun för sig eller i regional samverkan ska erbjuda sfi med yrkesinriktning.

Språket måste tydligare göras till ett incitament för att bli en del av samhällsgemenskapen. Kristdemokraterna föreslår exempelvis ett språkrav för permanent uppehållstillstånd i Sverige.

Om man tittar närmare på flera jämförbara länder märker man att vi i Sverige har en väldigt annorlunda syn på vikten av att lära sig språket. Det kan ses som lite märkligt med tanke på vilka höga krav vi ställer för att man ska kunna ta sig in på den svenska arbetsmarknaden. Det här går inte ihop, fru talman.

Nyanlända kvinnor deltar i mindre omfattning i olika arbetsförberedande insatser jämfört med männen. De registreras senare hos Arbetsförmedlingen och påbörjar svenska för invandrare senare. I Sverige möts inte nyanlända kvinnor och män av samma förväntningar och krav på att arbeta. Flera utredningar visar att nyanlända kvinnor erbjuds mindre omfattande och mindre relevanta arbetsmarknadsinsatser än nyanlända män.

Fru talman! Isolering är inte svaret på att få fler utrikes födda kvinnor i arbete. Aktiviteter för att förbereda föräldralediga kvinnor genom språkstudier och samhällsorientering är ett mycket bättre svar. Utformningen av dessa aktiviteter måste dock särskilt rikta in sig på kvinnorna och deras förutsättningar. Aktiviteterna måste kunna kombineras med ett familjeliv. Utbildningen bör vara obligatorisk och även särskilt möjliggöra utbildningar som faktiskt kan leda till jobb via mentorskapsprogram och yrkesinriktningar.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis tala om civilsamhällets viktiga roll i arbetet med integration. Utvärderingar från en rad svenska myndigheter visar att civilsamhällets organisationer spelade en avgörande roll i mottagandet av alla de asylsökande som kom 2015.

De uppvisade en kraft, en flexibilitet och en organisationsförmåga som berörda myndigheter varken fullt ut kunde matcha eller ta till vara. Detta måste vi bygga vidare på och dra lärdomar av. Vi måste skapa betydligt mer långsiktiga förutsättningar så att civilsamhället kan utveckla sina insatser på integrationsområdet.

Civilsamhällets organisationer upplever ofta att politiken styr deras verksamheter i en alltför smal riktning och att detaljstyrningen stjälper goda idéer. Bland annat krävs det ofta en snäv målgrupp, vilket upplevs hindra organiseringen av åtgärder och exkludera andra grupper som skulle kunna förstärka arbetet med integrationen.

Vi kristdemokrater vill se en politik som både värnar och uppmuntrar det civila samhället och där det offentliga med en noggrann uppföljning ska ge stöd till det arbete som sker utifrån människors lika värde och demokratiska principer.

Fru talman! Det är i de frivilliga sammanslutningarna som de värden och värderingar som behövs för ett fungerande samhälle bekräftas och förvärvas. Det är här som möten uppstår, kunskap överförs och det främmande blir bekant. Det är här vi kan bli ett vi.

Avslutningsvis, fru talman: Vi är ett av de starkaste ord som finns. Det är ett ord som binder människor samman. Vi gör en främling till en granne, och vi är ordet som kan bygga samhällsgemenskap.

(Applåder)

Anf. 4 ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman, åhörare och eventuella tittare! Sveriges riksdag ska denna luciaförmiddag debattera statsbudgetens utgiftsområde 13, Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering.

Den första delen av debatten kommer att handla om segregation, integration, etablering och diskriminering och den andra delen om jämställdhet. Migrationspolitiken debatteras däremot vid ett annat tillfälle, men på det området finns i dag en bred majoritet i riksdagen för att mottagandet måste hållas mycket stramare än med den politik som gällde fram till 2015.

En av vår tids stora utmaningar är segregationen, något som Mats Green från Moderaterna inte nämnde med ett enda ord i sitt anförande. Dessa utmaningar får konsekvenser för människors liv. Och det är inte särskilt svårt att beskriva problemet.

Verkligheten ser helt enkelt helt olika ut beroende på i vilket bostadsområde i en kommun du befinner dig. I vissa områden tjänar människor bra med pengar, är friska, bor stort och med hög standard och ser sina barn gå ut skolan med goda resultat. I genomsnitt kan man i ett sådant område räkna med att leva ungefär ett decennium längre än i vissa andra områden. Där är den ekonomiska fattigdomen större och arbetslösheten högre. Fler dör i hjärt-kärlsjukdomar, färre röstar, trångboddheten är svårare, brottsligheten högre och skolresultaten lägre.

Kort sagt: Vi har stora skillnader i levnadsvillkor och livschanser i vårt land, och klassklyftorna har adresser.

Det är som sagt lätt att beskriva segregationen och lätt att fastna i berättelser om problem och misär. Men som socialdemokrat kan jag aldrig nöja mig med att uppröras över orättvisorna och berätta om hur eländigt det är. Vi vill, och vi ska, göra någonting åt de problem som vi ser. Vi är också övertygade om att medborgarna och väljarna förväntar sig av oss politiker att vi åstadkommer något mer än målande eländesbeskrivningar.

Jag vill därför använda det här tillfället till att prata om Gårdsten, ett typiskt så kallat utanförskapsområde i Angered i nordöstra Göteborg. Jag vill prata om Gårdsten, inte för att det är paradiset på jorden eller för att det inte finns några problem där men för att jag tror att det är viktigt att visa att det faktiskt med politisk vilja, investeringar och aktiva åtgärder går att vända utvecklingen i ett område.

Berättelsen om Gårdsten börjar med slitna bostadshus, otrygghet och hopplöshet. Men för drygt 20 år sedan inleddes en förändringsresa. Ett nytt kommunalt bostadsbolag bildades med en styrelse bestående av boende och ett uppdrag att utveckla inte bara fastigheterna utan hela området.

Sedan dess har det investerats i upprustning och miljöanpassning av de gamla husen, och många nya bostäder i olika former har tillkommit. Affärscentrumet har utvecklats, och många boende har fått jobb på eller genom bostadsföretaget. Det har ordnats läxläsning, vuxenvandring och språkförskolor.

Arbetet har utvecklats över tid men hela tiden skett i samverkan mellan bostadsföretag, föreningar, polis, skola, socialtjänst och olika företag. Inte minst har kraften hos dem som bor i området tagits till vara.

I våras tog polisen bort Gårdsten från listan över särskilt utsatta områden. Samtidigt har arbetslösheten minskat, trygghet och trivsel ökat och fler har deltagit i allmänna val. Det har inte varit någon quickfix, och arbetet är långt ifrån färdigt. Men några slutsatser går ändå att dra av exemplet Gårdsten.

För det första: Det går.

För det andra: Det krävs långsiktighet och uthållighet.

För det tredje: Alla aktörer som finns i ett område måste samverka mot ett gemensamt mål.

Insatserna för ett mer jämlikt samhälle och minskad segregation spänner över många områden, som utbildning, bostäder, folkhälsa, kultur, demokrati och jobb. Skattesänkningar och lägre löner löser väldigt få av de utmaningar vi ser. I stället är det investeringar i både människor och infrastruktur som behövs.

Statens insatser mot segregation har alltför ofta skett i form av mer eller mindre kortsiktiga projekt. Hjulet har uppfunnits om och om igen och på många olika platser. Därför välkomnar vi tillkomsten och nu återinförandet av Delmos, en statlig myndighet som ska samla in och sprida kunskap och samordna insatser för att motverka segregationen och dess konsekvenser.

Lika lite som Skolverket ska ta över undervisningen i klassrummen eller rektorernas ansvar i landets skolor ska Delmos självt genomföra hela arbetet mot segregationen. Men om vi ska få ett långsiktigt, uthålligt och samordnat arbete byggt på forskning och kunskap måste vi också ha någon som leder det arbetet.

Att vuxna har ett arbete att gå till och försörja sig på är fundamentalt för att minska klyftor och skapa jämlika livschanser. De senaste åren har sysselsättningen i Sverige nått rekordnivåer, men trots det står många fortfarande utanför arbetsmarknaden. En särskilt utsatt grupp är utomeuropeiskt födda, i synnerhet kvinnor som är födda utomlands. Även om den genomsnittliga tid det tar för en nyanländ att etablera sig på arbetsmarknaden nästan halverats från nio till knappt fem år de senaste åren behövs fler åtgärder. För oss socialdemokrater var det helt otänkbart att ha kvar ett bidrag för att kvinnor skulle vara hemma med barn i stället för att jobba.

Vi har i stället infört utbildningsplikt, så att den som kommit till Sverige med en så kort utbildning att det blir svårt att få jobb ska erbjudas men också förväntas delta i utbildning. I budgetförslaget för nästa år ökar stödet till de kommuner som tagit ett stort ansvar för flyktningmottagandet, förlängs satsningen på språkträning för föräldralediga och utökas samhällsinformationen till nyanlända, också med stöd till folkbildningen och fler timmar. Ett fortsatt fokus ligger på att få fler utlandsfödda kvinnor i arbete genom bland annat utbildning, attitydförändringar och aktiva arbetsmarknadspolitiska verktyg som extratjänster.

Allt detta och mycket annat är insatser som snabbar på etableringen och förbättrar integrationen och som därmed är väl investerade pengar, både för den som snabbare kan hitta sin plats i samhället och för oss alla.

Diskriminering, rasism, islamofobi, antisemitism, homofobi och så vidare är inte bara oanständigt och kränkande utan hindrar också människor från att bidra till vårt gemensamma samhälle. Vi måste därför göra mer för att alla i vårt land, oavsett hur vi ser ut, vad vi tror på, vem vi älskar och vilket kön eller vilken funktionalitet vi har, ska ha samma rätt att känna trygghet och ha makt över våra liv. Det är därför välkommet att regeringen lägger mer pengar på att motverka diskriminering och rasism.

I grunden handlar debatten om utgiftsområde 13 i statens budget om vilken sorts samhälle vi vill att Sverige ska vara, om vill att det ska vara ett land som slits isär av klassklyftor och motsättningar, där otryggheten ökar för alla, eller ett land där vi alla utgör ett gemensamt vi och där alla förväntas göra sin del men också får sin rättmätiga plats.

För oss socialdemokrater är valet självklart. Vi behöver göra investeringar i det som bygger Sverige starkt. Vi är övertygade om att ett starkare samhälle och en bättre välfärd med jämlika livschanser och lika villkor leder till en tryggare framtid för oss alla.

Till skillnad från Moderaterna och Sverigedemokraterna, som bedriver något slags Maradonapolitik på det här området, det vill säga skär ned resurser och har

få eller inga konkreta förslag utan i stället verkar förlita sig på guds hand, är vi beredda att tillsammans med andra investera både pengar och politisk vilja i ett sådant samhällsbygge.

Med detta yrkar jag bifall till arbetsmarknadsutskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Andersson, Patrik Björck, Serkan Köse, Rikard Larsson och Marianne Pettersson, (alla S).

Anf. 5 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag kommer osökt att tänka på ordet floskelbingo. Jag hade haft stor respekt för Anna Johanssons ingång om den på något sätt hade haft någonting med verkligheten att göra.

En tredjedel av alla de åtgärder som Anna Johansson påstår att den här regeringen har genomfört för att förbättra integrationen är åtgärder som Moderaterna och Kristdemokraterna har fått tvinga fram i gemensamma migrationsöverläggningar med regeringen, ofta mot regeringens uttryckliga vilja.

Jag konstaterar att Anna Johansson naturligtvis inte vill prata om migrationen utan säger att frågan hör hemma i ett annat utskott. Men vi måste ändå vara ärliga, fru talman, och säga att det är helt omöjligt att skilja ut migration från integration. Det är klart att detta hör ihop.

Hon säger också att det finns en bred samsyn om att man behöver minska det svenska mottagandet. Det är helt fel. Hennes partiledare, statsminister Stefan Löfven, slog för några månader sedan fast att man behöver minska det svenska mottagandet. Då gick vice statsministern, Miljöpartiets Isabella Lövin, ut och sa: Nej, det ska vi absolut inte göra. Där finns alltså ingen linje från regeringen över huvud taget.

Anna Johansson pratar också om skattesänkningar och satsningar i välfärden. Då kan jag konstatera att det alltså är min replik, fru talman. Det är ju Socialdemokraterna som sänker värnskatten för de mest välbeställda i Sverige, medan Moderaterna vill satsa dubbelt så mycket på att stötta kommunerna i deras enorma utmaning som den socialdemokratiska regeringen gett dem, så det här går ju inte ihop för fem öre.

Återigen: Vad har Socialdemokraterna för tankar framåt för att fler människor ska komma i arbete, gå ut skolan med fullständiga betyg och lära sig svenska?

Anf. 6 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag konstaterar igen att det naturligtvis är lätt att skälla på andra.

Om jag inte har läst ert budgetförslag alldeles fel finns det ett borttagande av värnskatten även i den. Men det är möjligt att jag har missuppfattat någonting.

Jag tycker att det är bra att kommunerna får mer pengar. Samtidigt kommer kommunerna att behöva alla resurser de kan få om den moderata budgeten får godkännande i kammaren. Då försvinner alla andra insatser som stöttar kommunerna i deras arbete med

integrationen och för att motverka segregationen, eftersom ni drar ned på Arbetsförmedlingen, på integrationsinsatser och på insatser mot segregation. Då står ju kommunerna där med försörjningsansvaret och med ansvaret för att integrera människor.

Vi tror att det är viktigt att staten tar sitt ansvar. Genom de insatser som kan genomföras med stöd av pengar från till exempel Delmos men också i samverkan mellan polis, socialtjänst, arbetsförmedling och många andra går det faktiskt att förändra på riktigt. Det är inte en floskel. Ledamoten är varmt välkommen till Gårdsten för att själv se att det faktiskt går att genomföra förändringar med politisk vilja och investeringar.

Anf. 7 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Vi gick till val på att sänka skatterna för alla, i synnerhet för dem med låga inkomster. Socialdemokraterna gick till val på motsatsen. De gör alltså motsatsen: De sänker skatterna för de mest välbeställda – så är det – men vägrar att sänka skatterna för exempelvis undersköterskor. Där ser man hur de stolta slagorden i valrörelsen förbyttes till sin motsats.

Moderaterna har alltså satsat dubbelt så mycket på Sveriges kommuner som den här regeringen vill göra. Regeringen vill dessutom öka det svenska mottagandet. Samtidigt ser man till att kommunerna, som blir sittande med svartepetter, inte har några ekonomiska eller övriga möjligheter att hantera detta. Det går inte ihop, och det löses inte genom en myndighet, det vill säga Delegationen mot segregation som inte tillför någonting. Det som behövs är aktiva åtgärder och hårdare krav på att komma in i arbete, försörjning och att lära sig svenska från dag ett.

Anf. 8 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Under den förra mandatperioden och den här mandatperioden har regeringen tillfört mer än 30 miljarder till kommuner och regioner. Det behövs. Vi är också beredda att se över överskottsmålet för att frigöra ytterligare resurser till välfärden. Det är en väldigt tydlig prioritering i all vår politik.

Under de åtta år som Mats Greens parti satt vid roret var det visserligen skattesänkningar för dem med lägre inkomster, men det var framför allt en politik som gynnade höginkomsttagare och män på låginkomsttagares och kvinnors bekostnad.

Nu har vi under ett antal år försökt att rätta till detta och satsar nu både på bättre integration och mer pengar till kommunerna. Jag tror att det är en bättre politik för Sveriges framtid.

Anf. 9 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att när det gäller jämställdhet, det ena av de två viktiga områden som vi diskuterar i dag, kommer min kollega Alireza Akhondi att stå för Centerpartiets inlägg, medan jag kommer att prata om integration.

Jag skulle vilja inleda med berättelsen om Haider. Jag träffade henne på ett besök i Alvesta för några veckor sedan på något som heter Mötesplats Centrum.

Sedan hon för 18 år sedan kom från Tjetjenien från krig och många andra fruktansvärda händelser hade hon suttit med försörjningsstöd, varit långtidssjukskriven och gått från handläggare till handläggare. Plötsligt vid något tillfälle när hon satt i ett samtal hörde hon hur en annan person i samma korridor pratade med entusiasm om hur hon kunde få kvinnor i arbete.

Haider gick fram till Golnoush Lundén Keshavarzi, som personen hette, och fick höra om projektet Mötesplats Centrum. Plötsligt en dag var det någon som såg henne. Hon blev chef för en catering i centrala Alvesta tillsammans med en annan grupp kvinnor i samma position som alla vänt sin situation.

Stoltheten i hennes ögon är värd många minuter av det här anförandet – en stolthet över att äntligen få ett jobb, rå sig själv och stå självständig.

Det här påminner oss om att även när en person har slussats mellan många olika system och byråkratin i Sverige med alla sina välvilliga projekt har bestämt sig för att en människa inte kan lyckas få ett jobb så betyder det inte att det är omöjligt.

På papperet handlar den här debatten om Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet. Men på många sätt handlar den om ifall integrationen och faktiskt invandringen kan lyckas.

Ett självklart svar på det är att det självklart kan lyckas. En miljon människor som är utrikes födda i det här landet går till jobbet. De är läkare, ingenjörer, städare, industrialister och småföretagare som får hela Sverige att fungera, och vi träffar dem varenda dag utan att ens tänka på det. Såklart kan integrationen lyckas i Sverige.

Problemet är att vi samtidigt vet att det är orimligt många människor som inte är där. En kvarts miljon människor är utsatta och arbetslösa i Sverige. Många av dem är utrikes födda. En majoritet bland de arbetslösa är utrikes född. Mitt i högkonjunkturen står dessa människor utanför, trots att det finns ett skriande behov av arbetskraft. Vi ser hur sysselsättningsgapet i Sverige, trots all denna välvilja, är ett av de största i hela västvärlden.

Vi har så länge upplevt att människor som är nyanlända i det här landet möts av passivitet, väntan, mera väntan och många timmar av ingenting i stället för att utmanas, få komma in i jobb, få känna att det händer någonting med all den energi och alla de drömmar som de hade när de kom till Sverige.

Notera att vi alla har misslyckats med detta. Det gäller både Alliansen, Socialdemokraterna och den nuvarande regeringen. Vi har inte varit bra på det.

Jag vill be er notera budskapet från Sverigedemokraterna. Jag hör skuldbeläggning. Jag hör generaliseringar. Jag hör prat om volymer. Jag hör sammanblandningar. Men var är lösningarna? Vad är vägen framåt? Det är ju lösningarna som den här debatten handlar om.

När vi gick in i det här samarbetet med regeringen insåg vi därför att vi inte kunde prioritera maktposter, positioner och prestige. Vi måste prioritera politiken så

att vi kan vända utvecklingen inom bland annat integrationen.

Det är därför vi står bakom det här budgetförslaget. Vi står bakom utskottets förslag eftersom vi måste börja vända utvecklingen, och det finns mycket i den här budgeten som gör det.

För första gången tas skatten bort på dem som är nya på svensk arbetsmarknad. När man anställer en sådan person ska man under två år inte behöva betala arbetsgivaravgifter. Därför blir det mycket lättare.

För första gången börjar vi på bredare front jobba med etableringsjobb med alla de småföretag som inte har kollektivavtal och med alla de bemanningsföretag som ofta gör mest för att ta in personer som står utanför.

För första gången börjar vi också se till att Arbetsförmedlingen inte bara handlar om förvaring, som det ofta gör, utan om förmedling av jobb.

Jag vill speciellt nämna det som vi gör för dem som kommer nyanlända till Sverige, de som står i väntan och passivitet. Idén är att de ska mötas av en utmaning. De ska få chansen att utbilda sig, ha praktik och kämpa på i sitt anletes svett under ett intensivt år med många timmar per vecka, där vi har nära koppling till de lyckade exempel som finns i olika kommuner. Så kan vi vända utvecklingen fullt ut.

Så har vi tänkt börja vända utvecklingen direkt när människor kommer till det här landet. Varje dag ska fyllas av nära kontakt med en arbetsplats och med språket kopplat till arbetet.

Är detta möjligt? Tillsammans med min kollega Alireza Akhondi besökte jag helt nyligen Sollentuna. Där har man skapat ett sådant program för de människor som byråkratin i övrigt inte trodde var möjliga att få i arbete. Av de 150 som gick detta program fick hela 90 jobb.

Så hur gjorde man? Man såg till att varenda dag var full av intensivt arbete och praktik, med språkmentorer som följde med på arbetsplatsen och med svenska när man var färdig med sin praktik för dagen. Hela tiden ser man människan, precis som man såg Haider i Alvesta, i stället för att bara skicka människor vidare i nya program.

Räcker det som finns i utgiftsområde 13 i denna budget? Självklart gör det inte det. Vi måste reformera sfi, där de flesta tyvärr inte lär sig den svenska som de ska lära sig. Vi måste göra om det till något resultatbaserat så att man får betalt för vad man uppnår.

Självklart måste vi göra det lättare att starta små och växande företag så att man upp till en viss nivå får en mycket enklare administration och beskattning.

Självklart måste vi göra många andra saker. Självklart måste vi göra ett enormt lyft i de stora utanförskapsområdena, där skolorna liksom många har nämnt lämnas efter, där företagsamheten lämnas efter, där stadsmiljön är eftersatt, där soptunnorna inte töms och där koderna inte fungerar i trappuppgångarna. Det måste till en fundamental skillnad i våra utanförskapsområden, och det blir ett stort projekt framöver. Även där har vi nu viljan att komma framåt.

Men hur mycket vi än kämpar får vi inte glömma att detta ytterst handlar om enskilda människor som kämpar, som vill ge och som har möjlighet att ge. Byråkratin får inte stå i vägen för människors vilja att bidra även när systemet och alla våra goda intentioner har gett upp.

Om de kan i Sollentuna kan vi i hela Sverige. Vi kan få människor i jobb. Vi kan lyckas med integrationen. Vi kan lyckas med invandringen.

Anf. 10 GULAN AVCI (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag, som bygger på en politisk överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna.

Sverige är möjligheternas land. Här har samtliga barn tillgång till allmän undervisning i världsklass, oavsett storleken på föräldrarnas plånbok. Från Ystad till Haparanda förverkligar årligen tusentals människor sina entreprenörströmmar. I Sverige är det inte varifrån man kommer som spelar roll utan vart man är på väg. I alla fall gäller detta för en del av vårt samhälle: de människor som är födda i Sverige och de människor som haft turen att födas med rätt förutsättningar. Men i mitt och Liberalernas Sverige ska Sverige vara ett möjligheternas land för alla människor som bor här.

Allt för ofta likställs lika möjligheter med jämlikhet – att alla ska ha det exakt likadant och att vi ska subventionera bort dagens klyftor. Men människor som befinner sig i ett cementerat utanförskap behöver inte ökade bidrag, en klapp på axeln eller låga förväntningar. Vad de behöver är ökade livschanser och att få kunna forma sin egen framtid. Detta kan endast ske genom en dynamisk arbetsmarknad där allas kompetenser tas till vara och det råder nolltolerans mot parallella samhällen.

Fru talman! Sverige står inför en kommande lågkonjunktur. Långtidsarbetslösheten ökar för första gången på många år, och detta kommer att få förödande konsekvenser för grupper som redan är i en utsatt situation. I synnerhet gäller detta utrikes födda kvinnor. Arbetslösheten förväntas öka drastiskt hos just denna grupp, och nu när ekonomin mattas av kommer situationen inte att bli bättre utan tvärtom sämre.

Att utrikes födda kvinnor spås bli än mer marginaliserade är oroväckande, inte enbart på grund av att det bromsar deras privatekonomi och även samhällsekonomin då bidragen ökar utan också för att det slår dubbelt så hårt mot integrationen, som redan är illa fungerande i Sverige.

Jag brukar säga att om en kvinna integreras in i det svenska samhället integreras en hel familj. Detta påstående kommer jag att fortsätta att föra fram till den dag vi löser integrationen, så att män och kvinnor får samma förutsättningar och möjligheter att påverka sina egna liv, får en chans att komma i arbete och får möjlighet till egen försörjning. Det är detta som leder till lyckad integration och som är stommen: att människor får känna stolthet över att få vara en del av samhället och får vara med och bidra.

Fru talman! Om Liberalerna hade haft egen majoritet i detta hus skulle vi givetvis inte gå med på alla punkter som finns i januariavtalet. Detta gäller inte minst utvecklingstiden och familjeveckan. Men nu är vi i denna konstellation. Vi har förhandlat, och i kompromisser får man ge och ta. Därför är jag positiv till att flera av Liberalernas integrationsåtgärder snart kommer på plats. Jag skulle vilja lyfta upp några av de viktigaste satsningar som vi liberaler har fått igenom i januariavtalet och som kommer att stärka integrationen.

Nästa år införs etableringsjobben. De kommer att vara tillgängliga över hela Sverige, på företag med och utan kollektivavtal. Etableringsjobben kommer även att användas av kompetensföretagen, som är viktiga aktörer som lyckas få många utrikes födda människor i arbete. Bara under 2018 såg de till att 70 000 utrikes födda fick ett jobb och en egen försörjning.

Med etableringsjobben kommer trösklarna att sänkas, och fler företag kommer att våga anställa oöppnad arbetskraft. Många arbetsmarknadsprogram har misslyckats med att få fullt genomslag, beroende på systemens komplexitet, samtidigt som små företag har stängts ute från att bidra till att fler jobb kommer till. Därför är det viktigt att ändra på detta och möjliggöra för fler arbetsgivare att bidra till integrationen. Detta har varit en central punkt för Liberalerna i januariavtalet. Genom att göra det enklare och billigare att anställa kan fler gå från bidrag till jobb. Inte minst är detta perspektiv viktigt nu när lågkonjunkturen börjar närma sig.

Men detta räcker givetvis inte. För att vi ska kunna lösa integrationsproblemen långsiktigt måste vi satsa på svenska språket. Språket är biljetten in i det svenska samhället. Språket handlar om frihet och självbestämmande samt om makt över sitt eget liv. Det handlar om att barn och unga ges rätt förutsättningar att klara skolan, att få ett jobb och egen lön och att delta i samhället fullt ut.

Liberalerna har länge drivit frågan om språkets betydelse för integrationen. Redan 2002 föreslog vi språktest för medborgarskap men blev då kritiserade från både vänster och höger för våra krav när det gäller språkets betydelse. Men vi fortsätter enträget att lyfta upp språkets betydelse för individen, för samhället och för integrationen.

Jag är därför glad över att ett kvalitetslyft för sfi och en obligatorisk språkförskola nu utreds. Ett kvalitetslyft behövs inom sfi, och det gäller både kommunala och fristående aktörer. Kommunerna kommer att ta ett större ansvar för att följa upp sfi-undervisningen när det gäller kvalitet och resultat. Skolinspektionen måste fortsätta att granska verksamheterna.

Sfi måste anpassas ännu bättre utifrån varje individs kunskaper och förutsättningar. En akademiker har ofta helt andra förutsättningar att lära sig ett nytt språk än någon som inte gått klart grundskolan. Det måste också vara möjligt att plugga sfi på kvällar, helger och under sommaren. Här behövs mer kommunsamverkan eftersom mindre kommuner kan ha svårt att erbjuda ett

brett och flexibelt sfi-utbud. Samtidigt måste det bli enklare att läsa yrkesinriktade utbildningar som har en tydligare koppling till praktik.

Fru talman! Språkundervisningen måste emellertid nå alla åldrar. Genom införandet av en obligatorisk språkförskola lär sig fler barn svenska tidigt, vilket är nyckeln till att lära sig flytande svenska. Barn som har gått i förskolan och fått en bättre språkutveckling har lättare att klara skolan. Dessutom kan barnens deltagande i förskolan ha en positiv effekt på nyanländas, särskilt kvinnors, möjligheter att få jobb, då de får avlastning i åtminstone 15 timmar i veckan.

För mig är det viktigt att inte bara prata om det stöd som kvinnorna i förorten behöver. Vi ska också bejaka deras fantastiska styrka och inneboende kraft.

Det finns ytterligare ett skäl till att det är viktigt att lyfta fram just kvinnorna. De är nyckeln till nästa generations framtid. Forskning visar att barn till nyanlända kvinnor som jobbar lyckas bättre i skolan och har lättare att integreras i det svenska samhället. Om vi satsar på kvinnorna kan barnen få möjlighet till en bättre framtid. Detta är en övertygelse jag aldrig kommer att ge upp. Sanningen är att om vi misslyckas kommer nästa generation barn och unga att ärva sina föräldrars utanförskap. Parallellsamhällena kommer att breda ut sig och kriminaliteten öka ännu mer. Att misslyckas med integrationen kan inte vara ett alternativ för något parti i detta hus.

I mitt och Liberalernas Sverige ska Sverige vara ett möjligheternas land för alla människor som bor här. Detta måste vara utgångspunkten för att vi ska lyckas med integrationen, skapa inkludering, ge egenmakt och möjliggöra för alla individer i detta land att forma sin egen framtid. Men då behövs handlingskraft och politisk vilja från oss alla här.
(Applåder)

Anf. 11 LEILA ALI-ELMI (MP):

Fru talman! I denna debatt ska vi bland annat tala om nyanlända invandrares etablering, som temat heter. Hur detta sker och vilka förutsättningar som ges är oändligt viktigt.

Att få möjlighet att verkligen ta sig in i det nya samhället och kunna delta och bidra fullt ut är en förutsättning för att känna sig som en hel del människa i det nya landet. Man behöver känna sig trygg, delaktig och accepterad för att känna tillhörighet i samhället. Barn behöver känna sig hemma på den nya platsen, få nya kamrater, utveckla språket och ta för sig i skolan.

Vi i Miljöpartiet är glada över att människor som flytt från krig och förtryck får en ny chans i Sverige. Vi gröna kommer alltid att stå upp för mänskliga rättigheter.

Sverige ska vara ett medmänskligt land där människor lever tillsammans och inte i parallella verkligheter. Men för att nyanlända ska kunna etablera sig på ett bra vis måste vi satsa på integration. Det handlar om ett gemensamt ansvar vi alla har. Att vi gör detta tillsammans på bästa möjliga sätt är avgörande för människors levnadsvillkor och livschanser.

Fru talman! Målet för integrationspolitiken i Sverige är att alla ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Det kräver långsiktiga satsningar, för integration är en process som tar tid.

Jag är glad över att nyanländas etablering på arbetsmarknaden successivt har förbättrats under de senaste åren. Även arbetskraftsdeltagandet har ökat. Det betyder att andelen av befolkningen som har ett jobb eller söker jobb ökar, vilket är positivt. Men förstås finns många utmaningar. Det gäller bland annat kvinnors inträde på arbetsmarknaden, den psykiska ohälsan och bostadsbristen.

Vad gör vi då i den här budgeten för att förbättra nyanländas etablering och även integrationen i ett större perspektiv? Satsningarna på etableringsåtgärder, inklusive reformer, får ta en stor plats i budgeten.

Den som har kommit som nyanländ och har eller får barn ska inte behöva vänta till efter föräldraledigheten med att läsa svenska. Det är klart att det går att traggla sig fram på egen hand, men det är betydligt lättare om man får läsa svenska medan man är föräldraledig. Den här satsningen kommer att utökas. Vi avsätter 40 miljoner till detta, och det ska även omfatta asylsökande. Studieförbunden kommer också att få en större roll. Språkträning för föräldralediga är en viktig satsning som vi fortsätter med.

Fru talman! Jag vill även lyfta fram segregation. Segregation handlar om ojämlikheter som skapar klyftor och ett fragmenterat samhälle, där orättvisorna och hopplösheten riskerar att växa. Det är väldigt viktigt att unga människor ser ljus på framtiden och möjligheterna att få ett jobb.

Jag är glad att ungdomsarbetslösheten fortsätter att sjunka. En grupp som dock har det särskilt tufft är unga som varken studerar eller arbetar. De är ofta osynliga i statistiken, och det handlar ofta om unga i socioekonomiskt svaga områden.

Man ska alltid komma ihåg att bakom varje siffra finns en ung person med önskningar, vilja och talang som kan komma fram. Om hen inte får stöd från samhället är risken stor att förhoppningarna och drömmarna slocknar. Man ser helt enkelt inte hur det ska gå till att få en bra framtid. Apropå tilltro till ungas kapacitet vill jag påminna om att Miljöpartiet anser att röst-rättsåldern borde sänkas till 16 år.

Regeringen avsätter pengar mot segregation på flera sätt. En stor del går till kommuner som har särskilda utmaningar, de så kallade socioekonomiskt eftersatta områdena. Kommuner, regioner och civilsamhället kan också söka pengar via Delmos, Delegationen mot segregation. Att regeringen inrättade Delmos i januari 2018 var en väldigt viktig investering. Delmos uppdrag är att bidra till att förbättra situationen i socioekonomiskt utsatta områden och motverka strukturella orsaker till segregation. Hittills har bidrag beviljats till åtgärder som är inriktade på barn och ungdomar, trygghet, demokratiskt deltagande, utbildning och arbete.

Fru talman! Jag vill även lyfta fram frågan om diskriminering. Dessvärre möter fortfarande personer i

vårt land diskriminering i vardagen. En rapport som Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram visar på en tydlig diskriminering av afrosvenskar på svensk arbetsmarknad. De har svårare att få arbete, och när de väl får det är förutsättningarna sämre än för andra. Enligt Brå ökar även anmälda brott med ett hatbrottsmotiv mot judar, muslimer och afrosvenskar. Polariserings- och fördomarna får faktiska konsekvenser i vardagslivet. Forskning visar att den som heter Mohammad i stället för Mattias har svårare att få bostad, jobb och likvärdig lön. Så kan det inte fortsätta.

Fru talman. Personer med funktionsnedsättning har svårare att få jobb än den övriga befolkningen. Deras deltagande i samhället är också generellt lägre. Vi har fortfarande en hel del att leva upp till när det gäller tillgänglighet.

Vi har lagstiftning mot diskriminering på plats. Det arbete som pågår hos Diskrimineringsombudsmannen och även antidiskrimineringsbyråerna är viktigt. Jag skulle dock gärna se att Diskrimineringsombudsmannen får ett utvidgat uppdrag för att kunna driva enskilda människors rätt. Det stödet är i dagsläget tyvärr inte tillräckligt starkt.

Miljöpartiet är generellt mån om att kombinera insatser på olika nivåer i samhället med konkreta verktyg för den enskilde. Regeringen avsätter 10 miljoner till den nationella planen mot rasism och hatbrott.

Fru talman! Tillsammans skapar vi ett starkt Sverige där allas bidrag är lika viktiga, oavsett om du föddes här eller kom i går. Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 12 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Leila Ali-Elmi två frågor med anledning av inlägget här. Statsminister Stefan Löfven har sagt att man behöver minska Sveriges mottagande. Sedan har din partiledare Isabella Lövin sagt att man absolut inte ska minska något mottagande över huvud taget. Vad är det som gäller?

En annan sak är att Leila Ali-Elmi påstår att arbetslösheten bland nyanlända har minskat under de senaste åren. Jag hänvisade tidigare till att vi har en rapport från riksdagens utredningstjänst, RUT, som visar att det bara är 6 procent av de nyanlända som efter två år har ett arbete utan stöd. Jag skulle vilja ha lite kommentarer kring det.

Vad har Miljöpartiet för tankar och idéer om hur fler ska kunna komma in i egenförsörjning och arbete snabbare? Ingen kan, fru talman, vara nöjd med just de siffrorna.

Anf. 13 LEILA ALI-ELMI (MP) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att OECD konstaterar att Sverige har den mest ambitiösa och effektiva integrationspolitiken. Vi har halverat etableringstiden. När ni styrde Sverige tog det ungefär tio år för de nyanlända att etablera sig i samhället. I dag tar det cirka fem år.

Vad gäller frågan om Stefan Löfven antar jag att när statsministern uttryckte sig så uttryckte han sig som partiordförande för Socialdemokraterna. Är du nyfiken på den politik vi driver kan jag säga att vi i Miljöpartiet står för asylrätten.

Vi har i januariavtalet kommit överens om en stramare migrationspolitik. Det är en kompromiss vi har gjort. Men vi står upp för asylrätten.
(Applåder)

Anf. 14 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! OECD säger att Sverige har en väldigt ambitiös integrationspolitik. Men de säger inte under några som helst omständigheter att den fungerar så i någon del, ärligt talat.

Leila Ali-Elmi säger att statsministern bara har uttalat sig för sitt parti. Så kan man inte riktigt göra. Det är just sitt parti man företräder i regeringen.

Eftersom Leila Ali-Elmi här är regeringsföreträdare vill jag fråga: Är det regeringens uppfattning att det svenska mottagandet ska minska? Det var vad den tidigare talaren Anna Johansson sa. Jag har inte riktigt uppfattat det så för Miljöpartiet. Jag skulle vilja ha ett klarläggande där.

Återigen: Det är 6 procent av de nyanlända som är i arbete utan stöd efter två år. Det är naturligtvis helt oacceptabelt. Vad vill Miljöpartiet göra åt det?

Anf. 15 LEILA ALI-ELMI (MP) replik:

Fru talman! OECD konstaterar att Sverige har den mest ambitiösa och effektiva integrationspolitiken. Vi har halverat etableringstiden. Det är 300 000 fler människor som går till arbete. Jag tycker att vi har lyckats. Det kanske inte faller dig i smaken.

Vad gäller frågan om statsministern har jag redan svarat på den. Miljöpartiet har en helt annan ingång vad gäller migrationspolitiken, och Socialdemokraterna har en annan ingång. Det som gäller är det som står i januariavtalet.
(Applåder)

Anf. 16 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner samtliga ledamöter om att vi alltid talar via talmannen och inte direkt till varandra. Det är den ordning som gruppledarna har kommit överens om.

Anf. 17 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! För några veckor sedan träffade jag här i riksdagen en ung kvinna. Hon är liksom jag född och uppvuxen i Malmö. Vi har båda gått i skola i Malmö under hela vår skoltid. Vi har dock levt ett antal kilometer från varandra och under helt olika omständigheter. Hon har levt ett liv under förtryck och kontroll, där hennes rörelser, vilka hos umgås med och vad hon har på sig kontrolleras och följs upp.

Detta är helt oacceptabelt i ett land som Sverige. Oavsett om du har flytt hit från förtryck för att starta ett nytt liv eller om du är född och uppvuxen här är det

vårt ansvar att säkerställa att du kan leva ett liv i frihet i Sverige.

Fru talman! Den svenska jämställdheten går nu åt fel håll. Låt det sjunka in: I ett av världens absolut mest jämställda länder ser vi nu att jämställdheten på område efter område går åt fel håll.

Vi ser att antalet våldtäktsanmälningar ökar. Vet ni att unga kvinnors utsatthet för sexualbrott i Sverige har ökat med 360 procent sedan Stefan Löfven blev statsminister? 360 procent! Bara 5 av 100 våldtäkter leder till en fällande dom. Nära fyra av tio unga kvinnor är oroliga och väljer en annan färdväg eller ett annat färd-sätt hem på kvällen eftersom de är oroliga för att utsät-tas för brott.

Den yttersta friheten är just frihet från förtryck, men strax därefter kommer friheten att stå på egna ben. När kvinnor arbetar och får en egen inkomst ökar möj-ligheten till självbestämmande och möjligheten att fatta egna beslut om sitt eget liv.

Vi har fått hjälp av riksdagens utredningstjänst att titta på hur det står till med kvinnor självbestämmande i Sverige, till exempel när det gäller kvinnors delaktig-het på arbetsmarknaden. RUT räknande fram att om kvinnor i Sverige skulle arbeta i samma utsträckning som män skulle Sveriges bnp öka med 400 miljarder kronor bara 2019. För att nämna två exempel är det nästan 40 procent av hela vår statsbudget eller sju gånger försvarsanslagen, för dem som tycker att det är viktigt att satsa på försvaret.

De som står absolut längst ifrån arbetsmarknaden och som kanske lever i störst ofrihet i Sverige i dag är utrikes födda kvinnor. Vi vet att i Sverige är det i dag bara hälften av de kvinnor som är födda utanför Europa som arbetar. När det gäller kvinnor födda utanför Europa som har en bakgrund med kort utbildning är det bara en tredjedel som går till jobbet – två tredjedelar gör det inte.

Dessa kvinnor saknar en egen inkomst och möjlig-het att fatta egna, självständiga beslut om sitt eget liv. Vi har svikit de här kvinnorna. De lämnas alltför ofta i hemmet i ett kravlöst bidragsberoende. Det är inte att värna dessa kvinnors möjligheter till självbestäm-mande.

Den så kallade feministiska regeringen har svikit dessa kvinnor – den feministiska regering som fokuse-rar på elitistiska frågeställningar om kvotering till bo-lagsstyrelser eller gömmer sig bakom symbolpolitik som nya jämställdhetsmyndigheter men som glömmer alla de jämställdhetsproblem som kvinnor upplever i sin vardag.

Sveriges kvinnor behöver någon som står upp för självbestämmande, för möjlighet till en egen inkomst och för trygghet.

Sveriges kvinnor behöver en skattereform.

Vi behöver ett bidragstak för att arbete alltid ska löna sig.

Vi behöver aktivitetskrav för alla som lever på för-sörjningsstöd, för vi tror på allas förmåga och möjlig-het att bidra.

Fru talman! Många av de reformer som Sverige be-höver för att öka jämställdheten är också reformer för ökad integration.

Vi behöver ta krafttag mot hedersförtrycket i Sve-rige. Det handlar om nya brottsrubriceringar och om skärpta straff.

Vi behöver ställa krav på sfi för föräldralediga kvinnor, för att man inte ska vara hemma i årtal och sedan inte ha möjlighet att komma ut på arbetsmark-naden. Vi behöver också utveckla kvaliteten i sfi och i vuxenutbildningen för att öka kunskapen och lärandet. Detta är reformer som utformades i en helt annan tid, när syftet var att ge en andra chans till någon som redan hade fått en första chans till utbildning. I dag handlar det snarare om att ge människor en första chans till ut-bildning.

Vi behöver reformera samhällsorienteringen. Det är en kurs på 60 timmar, men många kommuner utfär-dar intyg redan efter 6 timmars närvaro eftersom Ar-betsförmedlingen godkänner detta. Det finns heller inga krav på examination i slutet. Vid de kurstillfällen som handlar om demokrati, mänskliga rättigheter, kvinnors rättigheter och sexuell och reproduktiv hälsa minskar antalet elever i klassrummet – då är plötsligt en stor del sjuka.

Hur kan vi finna oss i denna ordning? Vi måste börja ställa krav. Vi måste ha en tydlig kursplan i sam-hällsorientering. Vi måste ha en examination i slutet. Detta är genomgående på område efter område.

Fru talman! Sverige och Sveriges kvinnor behöver ett nytt ledarskap för Sverige.

(Applåder)

Anf. 18 EBBA HERMANSSON (SD):

Fru talman! Som alla här inne redan har sett – eller kanske snarare inte sett – är Henrik Vinge inte här i dag. Han skulle egentligen ha talat om integration, men han blev sjuk i morse. Därför tänkte jag ta någon ytter-ligare minut av kammarens tid i anspråk och nämna något kort om det. Därför ber jag också om ursäkt på förhand för att jag troligtvis kommer att överskrida min anmälda talartid.

Det är väl knappast någon hemlighet för någon här inne att Sverigedemokraterna troligtvis är det parti som har varit absolut mest negativt inställt till den in-tegrationspolitik som har förts och i viss mån fortfa-rande förs, som går ut på att människor välkomnas hit men sedan inte möts av några krav eller förväntningar. Det tycks nämligen råda en uppfattning, åtminstone bland vissa partier, att det är att vara kall och hård om man ställer krav och förväntar sig prestation av nyan-lända personer. Jag menar att det är tvärtom – att ställa krav och att förvänta sig att de som kommer hit klarar av att leverera är att bry sig.

Det nämndes tidigare att om man lyckas integrera en utrikes född kvinna lyckas man integrera en familj. Jag tror att det stämmer, och därför är jag väldigt glad över att mitt parti kunde vara med och ta fram ett till-kännagivande till regeringen om att införa ett ny jäm-ställdhetspolitiskt mål om just integration. Det är

något som på allvar skulle få fler kvinnor i arbete, och det är någonting som vi alla borde stötta.

För att gå över till det jag egentligen skulle tala om, nämligen jämställdhet, konstaterar jag att det i dag har gått ganska exakt ett år sedan förra gången vi hade denna debatt. Ni som var där då minns säkert att den stora knäckfråga som delade partierna var Jämställdhetsmyndigheten. Vi avhandlade den visserligen ganska ordentligt då, men jag tänkte ändå uppehålla mig vid den lite grann även i dag. Det tänkte jag göra dels för att den fortfarande en är ganska tydlig skiljelinje mellan de olika budgetalternativen, dels för att den är ett bra exempel på hur jämställdhetsdebatten i Sverige ofta brukar föras.

Sverigedemokraterna ville då, liksom vi vill nu, att myndigheten läggs ned, bland annat på grund av att vi ser att redan välfungerande verksamheter riskerar att undermineras och att viktig kunskap och kompetens riskerar att försvinna på vägen. Ett exempel som vi har anfört är Länsstyrelsen i Östergötland, som har i uppdrag att arbeta med att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Vi ansåg redan då – och vi anser även nu – att uppdraget i stället borde permanentas.

I debatten för ett år sedan fick vi höra, åtminstone från många rödgröna partier, att vill man lägga ned Jämställdhetsmyndigheten kan man lika gärna lägga ned jämställdheten. Ingenting kan naturligtvis vara mer fel eller ologiskt. Det är ett bra exempel på hur svartvit just den här debatten ofta blir. Antingen är man för eller emot, och är man emot kan man inte vara för. Det är på intet sätt konstruktivt eller seriöst att behandla en för Sverige så viktig fråga på det sättet. Den förtjänar stor respekt, och det innefattar faktiskt att höra på sina motståndare och lyssna till deras förslag. Åtminstone ett av dessa förslag blir ju nu också regeringens förslag.

För att återgå till Sverigedemokraternas kritik mot Jämställdhetsmyndigheten i sak vill jag nämna det som uppmärksammades i somras, när myndigheten ställde sig bakom Skolverkets slutsats att hedersrelaterat våld och förtryck inte bör skrivas in i läroplanen då ”grupper riskerar att ställas mot varandra”.

Det är onekligen så att hedersvåld och hedersförtryck handlar om att grupper ställs mot varandra. De grupper som ställs mot varandra är den grupp individer som önskar leva fritt och den grupp individer som inte accepterar det. För en jämställdhetsmyndighet borde det vara självklart att stötta den förstnämnda gruppen i alla sammanhang och på alla tänkbara sätt.

Även om myndigheten sedermera backade efter kritik och också gjorde viss avbön blev verkligheten sådan att den myndighet som är tillsatt för att arbeta med jämställdhetsfrågor inte tyckte att ett av de absolut största hoten mot just jämställdhet var värt att uppmärksamma i läroplanen. Det är ytterligare ett skäl till att vi har stärkts i vår övertygelse att myndigheten bör läggas ned.

Utöver Jämställdhetsmyndigheten finns det faktiskt en hel del bra saker i den rödgrönblå budgeten. Det ska man vara ärlig med. Vi välkomnar det anslag

man nu ger till kvinno- och tjejjourerna. Det är jättebra. Vi har något liknande i vårt eget budgetförslag, även om vi skjuter till 50 miljoner mer. Här delar vi helt insikten att kvinnojourerna behöver mer stöd för att kunna utföra sitt i många fall oersättliga arbete.

Något som också är bra är att hedersförtrycket faktiskt uppmärksammas ganska mycket i denna budget. Det blir tydligt när man läser den, och det är väldigt bra. Det som dock oroar mig, fru talman, är att denna uppmärksamhet kommer först nu. Detta är faktiskt inget nytt problem. Mitt parti har varit bara en av de parter som har uppmärksammat problemet och också varnat för dess utbredning under ganska många år. Olikt vår statsminister såg vi det här komma.

Hedersvåldet är som sagt inget nytt fenomen. Hade man lyssnat på oss och på de andra som uppmärksammat problematiken i stället för att avfärda oss på olika tveksamma grunder kanske problemet inte hade växt sig så stort.

Detta är kanske det största skälet till att jag tyvärr misstror regeringens förmåga att lösa de här problemen – inte för att man inte har höga ambitioner, inte för att man inte försöker leva upp till namnet feministisk regering genom att väldigt ofta prata om jämställdhet, utan för att positionerandet väldigt ofta blir viktigare än politiken. Avståndstagandet och markerandet mot andra blir viktigare än närmandet till och stöttandet av dem som behöver samhället på sin sida.

Mitt parti, Sverigedemokraterna, prioriterar anorlunda. Vi ser det som viktigare att ställa oss i de utsattas ringhörna och därmed också på rätt sida av historien.

Tack för ordet och god jul!

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag noterade inte något yrkande av ledamoten.)

Reservationen.

Anf. 19 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Vi har ju en utgiftsområdesdebatt här i dag, så jag tänker ta upp lite om hur vi skiljer oss från majoriteten när det gäller olika budgetområden.

Vi i Sverige har kommit långt på jämställdhetsområdet, men som framkommit i debatten finns det fortfarande väldigt mycket kvar som vi behöver åtgärda. Till exempel är våld i nära relationer ett stort problem i Sverige. Vi kan aldrig acceptera att nära 7 procent av befolkningen utsatts för brott i en nära relation.

Likaså är hedersrelaterat våld och förtryck ett växande problem. Forskningen visar att över 100 000 unga känner att de inte kan leva i frihet och att de inte kommer att få välja vem de vill leva eller gifta sig med. Detta är ett enormt samhällsproblem som innebär ett förtryck som pågår varje dag runt om i Sverige.

Sverigedemokraterna säger att vi inte har sett någonting eller gjort någonting när det gäller det hedersrelaterade våldet. Jag skulle ändå vilja säga att vi under alliansåren tog fram en nationell handlingsplan. Vi påbörjade också ett arbete med en hel del på

lagstiftningsområdet för att skärpa lagstiftningen och markera att hedersvåld och hedersförtryck inte är acceptabelt.

Vi kristdemokrater har i vår alternativa budget lyft upp att det nu är dags att ta fram en lagstiftning som innebär att vi får en särskild brottsrubricering för hedersvåld. Vi vill också se och har lagt 10 miljoner kronor på att starta upp en så kallad forced marriage unit enligt brittisk modell inom polisen, allt för att rädda unga flickor från att föras ut ur landet för tvångsgifte eller barnäktenskap.

Vi har också föreslagit att det nationella kompetensteamet kring hedersvåld på Länsstyrelsen i Östergötland ska stärkas och permanentas, vilket tyvärr inte är helt klart i januaripartiernas budgetförslag. Det står att man ska utvärdera enheten, och det är oklart vad som händer därefter. Hotet mot verksamheten kom när regeringen under förra mandatperioden ville tillskapa Jämställdhetsmyndigheten och ta medel från kompetensteamet. Vi känner stor oro för verksamhetens framtid, och förutom att permanenta kompetensteamet tillskjuter vi 32 miljoner kronor så att man ska kunna ta över verksamheten från Jämställdhetsmyndigheten.

Vi anser fortfarande att man borde ha gått en annan väg än att tillskapa en ny myndighet. Statskontoret föreslog ett alternativ, och vi har därför i vår budget i stället lagt 13 miljoner för att inrätta en delegation för jämställdhet som kan samordna jämställdhetsarbetet nationellt. I stället för att göra som man nu gjort – lagt ned prostitutionsenheten vid Stockholms länsstyrelse, tagit pengar från Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala, NCK, och föreslagit att ta mer pengar från kompetensteamet i Östergötland – vill vi att dessa verksamheter ska få bättre resurser.

Det vore intressant att höra hur januaripartierna resonerar kring NCK i Uppsala och verksamheten i Östergötland, och när det gäller NCK även varför man har sänkt deras grundanslag med 10 miljoner kronor. Jag besökte NCK häromveckan, och de känner sig väldigt oroliga över att detta grundanslag inte har tillbakaförts.

Vi tillför också 8 miljoner till prostitutionsenheten i Stockholm för att starta upp verksamheten igen. Vi vill se konkret verksamhet som verkligen når utsatta kvinnor hellre än en myndighet.

Fru talman! Löneskillnaderna mellan kvinnor och män har kontinuerligt minskat under 2000-talet, vilket är glädjande även om vi fortfarande inte kan vara nöjda. De löneskillnader som fortfarande finns beror till stor del på olikheter mellan kvinnor och män när det handlar om vilket yrke man arbetar i, ålder och utbildning.

Lagstiftningen om lönekartläggning har funnits sedan 1994 och har ändrats vid ett flertal tillfällen, senast 2017. Under alliansregeringen ändrades lagen för att minska den administrativa bördan för småföretagare, men den rödgröna regeringen ändrade sedan tillbaka till tidigare krav.

Under våren 2019 presenterade Riksrevisionen en granskning om diskrimineringslagens krav på

lönekartläggning och förslag på förändringar i regelverket. Regeringen har nu kommit med en skrivelse i frågan, så vi kommer att återkomma i kammaren till den frågan senare.

Avslutningsvis, fru talman: I betänkandet lyfter januaripartierna fram hur man ser på olika diskrimineringsbrott. Det är bra att så som regeringen avser bekämpa angrepp på hbtq-personer liksom antisemitism och islamofobiska och afrofobiska brott. Men utskottsmajoriteten negligerar det som Brå har lyft fram under senare tid, nämligen en stor ökning av även kristofobiska brott. Varför negligerar januaripartierna denna grupp? Här har man en chans att bredda arbetet i handlingsplanen mot rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott, men tyvärr råder tystnad.

Med detta vill jag, fru talman, hänvisa till Kristdemokraternas särskilda yttrande i betänkandet.

Anf. 20 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Målet för jämställdhetspolitiken är, som har sagts här från talarstolen, att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Om vi ska kunna genomföra detta ställer det naturligtvis höga krav på den politik som vi för. Det räcker inte med bara utbildning och attityder. Politiken måste också forma ett samhälle som möjliggör ett jämställt liv för kvinnor och män.

För att uppnå detta har vi ett antal olika delmål.

Vi har målet om en jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare.

Vi har målet om ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet. Det handlar naturligtvis också om livet efter arbetslivet, när man blir pensionär.

Utbildningen ska vara jämställd. Möjligheten till och villkoren för utbildning för pojkar och flickor och för kvinnor och män ska vara jämställda.

En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet är helt nödvändig om vi ska kunna uppnå målen om jämställdhet. Den ojämna fördelningen är en av orsakerna till att kvinnor fortfarande släpar efter i ekonomisk utveckling.

En jämställd hälsa behövs. Kvinnor och män och flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa och erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

Mäns våld mot kvinnor måste upphöra. Samma rätt till kroppslig integritet för kvinnor och män är helt avgörande. Det är någonting som inte görs av sig självt utan som är ett resultat av politik.

Vi ska också se till att jämställdhetsarbetet formar vår framtid. Att jämställdheten genomsyrar genomförandet av Agenda 2030 att är en viktig del för oss socialdemokrater och den regering som vi företräder tillsammans med Miljöpartiet.

Jämställdhetspolitiken är bred och omfattar många utgiftsområden. Målen är övergripande och långsiktiga. Jämställdhetsintegrering är regeringens huvudsakliga strategi, i kombination med särskilda åtgärder,

för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen och syftar till att främja jämställdhet genom att synliggöra ojämsättlda villkor. Jämställdhetsintegrering innebär att resultatredovisningen avseende jämställdhet är integrerad i övriga utgiftsområden i budgetpropositionen, till exempel genom könsuppdelad statistik och analyser i förhållande till de jämställdhetspolitiska målen.

I budgetpropositionens bilaga 3 om ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män, redovisas utvecklingen av den ekonomiska jämställdheten mer ingående. Det här är en oerhört viktig del för att vi ska kunna utforma en politik som för oss fram mot ett mer jämställt samhälle.

Sverige har mycket att göra på det här området. I en internationell jämförelse har vi dock kommit långt. Det är intressant att jämföra de utmaningar vi har nu och se att den politik vi har fört ändå har lett oss i Sverige långt när det gäller jämställdhet.

Josefin Malmqvist från Moderaterna, fru talman, talade lite föraktfullt om våra politiska ambitioner som symbolpolitik. Jag skulle nog, om jag var företrädare för högern, vara lite försiktig med att använda mig av den typen av språk. Vi firar i år 100 år av demokrati här i Sveriges riksdag, och det var inte Josefin Malmqvists partikamrater som drev igenom demokratin. Demokrati och allmän och lika rösträtt är ju ändå det första steget i arbetet för ett jämställt samhälle. Josefin Malmqvists partikamrater var emot den typen av symbolpolitik för 100 år sedan. Man är uppenbarligen fortfarande emot symbolpolitik.

För att vi skulle gå vidare med jämställdhet räckte det inte med politisk demokrati. Det krävdes också att vi omformade samhällets ekonomiska syn och beskattningen. Vi tog bort sambeskattningen, byggde ut välfärden och byggde fram en barnomsorg och förskola som möjliggjorde att vi kunde närma oss jämställdhet. Även de reformerna ansåg Josefin Malmqvists partikamrater vara symbolpolitik. När Josefin Malmqvist, fru talman, använder sig av den typen av retorik finns det anledning att påminna om Moderaternas föga smickrande historia när det gäller jämställdhetsarbete.

Som sagt är mycket gjort, men väldigt mycket är kvar att göra. Jag hade förmånen att få träffa en delegation från jämställdhetskommittén från det albanska parlamentet häromveckan. Det var slående när man diskuterade med våra albanska kollegor att väldigt många av frågeställningarna fortfarande var desamma. Även om vi naturligtvis har nått längre när det gäller både demokrati och jämställdhet lyfte de som sina bekymmer fram den ekonomiska ojämsättldheten, ojämsättldheten när det gäller maktfördelning och våld i hemmet. Då kunde vi som svenska representanter konstatera att vi i dag, efter 100 år, fortfarande jobbar med samma bekymmer.

Vi har kommit långt, men det är fortfarande mycket kvar att göra när det gäller osakliga löneskillnader och mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersvåld och den problematik som det medför för kvinnor och flickor i Sverige.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Andersson, Serkan Köse, Helén Pettersson och Marianne Pettersson (alla S).

Anf. 21 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Det är något talande att Patrik Björck står här och slår sig för bröstet när det gäller vad hans parti gjorde för 100 år sedan. Jag är inte sen att kritisera mitt eget parti och vårt bristande jämställdhetsarbete för 100 år sedan. Men det vi diskuterar här och nu är vilken politik vi bedriver för Sverige i dag. Därför vill jag fråga Patrik Björck en sak. Du nämner det jämställdhetspolitiska målet om ekonomisk jämställdhet. Samtidigt väljer ditt parti att i regeringsställning bara sänka skatten för de absolut mest välbärgade, företrädesvis välbärgade män, och inte kvinnor med längre inkomster, till skillnad från hur vi i Moderaterna väljer att göra i vår budget.

Du nämner också pensionerna, uppskjuten lön, och där är det samma sak. Av de 27 miljarder som pensionärerna har fått i skattesänkning de senaste tio åren har 21 kommit till tack vare Moderaternas arbete. Därför vill jag fråga: Varför väljer ni inte att sänka skatten för de kvinnor som det företrädesvis handlar om som har haft låga inkomster och som har lägst pensioner? Ni väljer att bara sänka skatten för dem med högst pensioner.

Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner om att vi alla talar via talmannen.

Anf. 23 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Det tycker jag att vi ska försöka göra allihop.

Vad det handlar om här är den lite märkliga situationen att Josefin Malmqvist försöker angripa mig från vänster, så att säga. Jag kan förstå att det kan kännas lite lockande.

När det gäller den totala politiken är Moderaterna bäst i opposition. Då kan man möjligen hamna i den här typen av debatter.

Vi socialdemokrater genomför vår politik när vi sitter i regeringsställning. I det här sammanhanget har vi, precis som sagts i talarstolen, en konstellation där vi har fått komma fram till ett antal olika kompromisser för att också kunna genomföra stora delar av socialdemokratisk politik. Vi förbättrar situationen för pensionärerna, även i denna budget.

Det jag hänvisade till i mitt anförande var att om man ska så att säga utrota den ekonomiska skillnaden över livet mellan kvinnor och män är arbete den grundläggande punkten. I Sverige har vi det högsta arbetskraftsdeltagandet i hela världen för kvinnor. Till och med utrikes födda kvinnor har i Sverige ett högre arbetskraftsdeltagande än kvinnor har i Europa. Den politiken, den klassiska socialdemokratiska arbetslinjen,

är det enda sättet att se till att det på sikt blir ett jämställt samhälle, både när det gäller arbetslivet och när man går i pension.

Det går inte att hålla på med att genomföra bidrag till människor som är hemma eller till andra saker, som har gjorts under den borgerliga tiden. Man måste premiера arbetslinjen och se till att öka arbetskraftsdeltagandet och på det sättet minska skillnaderna i samhället mellan kvinnor och män.

Anf. 24 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att Patrik Björck fortsätter att slå sig för bröstet och tala om hur bra allting är. Jag tror inte att kvinnor i Sverige i dag känner igen sig i den bilden. Det handlar om kvinnor som inte har ett arbete att gå till och som saknar en egen inkomst och möjlighet till självbestämmande.

Jag noterar också att Patrik Björck fortfarande inte har svarat på frågan. Varför väljer ni att sänka skatten för dem med högst pensioner, välbärgade män, och inte för kvinnor med lägre inkomster och lägre pensioner?

Anf. 25 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Svaret är detsamma. Om vi ska kunna genomföra en jämställdhetspolitik värd namnet är det den här typen av traditionella satsningar, som vi socialdemokrater alltid har stått för, som gäller. Vi bygger ut välfärden. Vi ser till att det finns en väl fungerande barnomsorg och förskola. Vi ser till att kvinnor kommer i arbete. Och vi höjer arbetskraftsdeltagandet. Det finns ingen annan väg för att nå jämställdhet.

Det är klassisk socialdemokratisk politik, som i 100 år har varit motarbetad av Josefin Malmqvists parti. Det var sant för 100 år sedan. Det är lika sant i dag. Det var därför jag noterade att Josefin Malmqvist i dag kallade vår politik för symbolpolitik, på samma sätt som hennes partikamrater har gjort i 100 år, fru talman.

Vi står alltså för samma progressiva jämställdhetspolitik. Och Moderaterna står för samma konservativa politik som motverkar all jämställdhet – samma lika som för 100 år sedan.

(Applåder)

Anf. 26 EBBA HERMANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation. Jag glömde att göra det tidigare, när jag var uppe i varv.

Min fråga till Socialdemokraterna och Patrik Björck gäller rätten att älska vem man vill. Det var nämligen en slogan som Socialdemokraterna lade ut på Facebook i samband med pride.

Jag tror att de allra flesta håller med om att den rätten ska finnas. Därför blev jag förvånad när jag för några veckor sedan läste om en socialdemokratisk lokalpolitiker i Hudiksvall som tvingades bort från sin post på grund av att hon blivit kär i en sverigedemokrat.

Min fråga blir helt enkelt: Får man i Socialdemokraterna älska vem man vill? Innefattar det även sverigedemokrater?

Anf. 27 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! I Socialdemokraternas Sverige får man absolut älska vem man vill. Men inom politiken och det område där Ebba Hermansson och jag befinner oss är det en förtroendefråga. Jag kan inte överpröva det förtroende som ges till olika individer i olika situationer. Det tänker jag inte ha några synpunkter på över huvud taget. Men självklart får man älska vem man vill.

Jag upplever det som lite provocerande att en sverigedemokrat lyfter upp den frågan. När man talar om jämställdhet är diskussionen om hbtq-personers rättigheter och möjligheter att leva ett helt liv i Sverige inte direkt ett politikområde där Sverigedemokraterna har gjort några stora framstötter eller varit drivande.

Rätten att älska vem man vill borde vara en självklarhet i Sverige. Det är också något som vi socialdemokrater strävar efter. Det finns fortfarande saker kvar att göra när det gäller att människor blir diskriminerade på grund av sin sexuella läggning. Det finns fortfarande en bit kvar att gå. Men vi har kommit långt i Sverige.

Vi socialdemokrater står för den rätten, på riktigt. Vi ägnar oss inte åt symbolpolitik, som Ebba Hermansson gör när hon tar upp det här fallet. Jag tycker att det är lite provocerande.

Anf. 28 EBBA HERMANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill tacka för svaret.

Jag är medveten om att Socialdemokraterna inte tycker att vår jämställdhetspolitik är bra, och det är helt okej för mig. Det är nämligen så det fungerar i en demokrati.

Men det var inget svar på min fråga. Min fråga handlar om varför en socialdemokratisk politiker tvingas bort från sin position på grund av att hon har blivit kär i en sverigedemokrat. Svaret är, som jag tolkar det, att man får älska vem man vill, men om man är politiker handlar det om förtroende.

Då blir min följdfråga till Patrik Björck: Kan man inte ha förtroende för en socialdemokratisk politiker bara på grund av att hon har blivit kär i en sverigedemokrat? Hade ni tvingat bort en politiker från Socialdemokraterna om hon i stället hade blivit kär i till exempel en miljöpartist eller en vänsterpartist?

Anf. 29 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Samma fråga får samma svar. Jag kan inte bedöma hur man har hanterat just den situationen eller det sammanhang där den uppstått.

Som socialdemokrat står jag för alla människors lika värde. Vem som helst ska definitivt ha rätt att älska vem som helst. Det är en absolut självklarhet.

I det här speciella fallet har jag inga synpunkter. Jag kan inte kommentera det, eftersom jag inte har

några kunskaper om vad som ligger bakom den situation som Ebba Hermansson beskriver.

Om man verkligen, på riktigt, tycker att det är viktigt att vem helst ska få älska vem som helst tror jag att man ska skärskåda Sverigedemokraternas nuvarande och tidigare partiprogram. Man bör titta på hur de har agerat i olika konstellationer i den här kammaren och ute i kommuner där de har politiska företrädare. Då ser man att Sverigedemokraterna inte är någon att hålla i handen om man kämpar för alla människors lika rätt och värde.
(Applåder)

Anf. 30 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Vad är det absolut första ni tänker på när ni hör ordet jämställdhet? Det första som kommer upp i mitt huvud är lika värde eller lika rätt. Det är lika rätt att få förverkliga sina livsdrömmar och lika rätt att få samma förutsättningar för det.

Fru talman! Sverige är ett land som har legat högt på rankingslistan över jämställda länder i världen. Vi har under vissa tidsperioder även nått första plats. Men kan Sverige år 2019 kalla sig jämställt?

Trots allt tal om jämställdhet har kvinnor i Sverige fortfarande inte samma möjligheter som män i vardagen. Alltför lite har gjorts för att kvalitetssäkra samhällets service så att den kommer kvinnor och män till lika del. Det finns tyvärr för många exempel på det.

Till exempel tycker alla att kvinnor ska ha lön hela dagen, precis som män. För de flesta är det självklart att kvinnor ska ha rätt till samma ekonomiska trygghet och självständighet som män. Men det som framstår som en självklarhet är tyvärr inte en självklarhet i verkligheten. Det skiljer nämligen fortfarande hela 11 procent mellan mäns och kvinnors löner. Det innebär att kvinnor jobbar gratis nästan en hel timme, varje arbetsdag, året om.

Även om vi tar hänsyn till en rad faktorer, som utbildningsnivå, bransch och yrke, finns det fortfarande en oförklarlig löneskillnad på fyra procent. Och om vi tittar på hela livsinkomsten skiljer det flera miljoner kronor i snitt mellan kvinnor och män. Hör och häpna – flera miljoner!

Det kan inte anses vara jämställdhet, eller tycker någon annorlunda? Vi måste kunna bättre än så här. Det är trots allt snart 2020.

Fru talman! I år har vi i riksdagen firat 100 år av allmän och lika rösträtt. Mycket har hänt under dessa 100 år, och mycket har gått i rätt riktning i vårt land. Men det finns också områden som kräver vår uppmärksamhet här och nu.

År 2018 misstänktes 7 160 personer ha misshandlat en kvinna som de hade eller tidigare hade haft en nära relation med. Av de misstänkta personerna var 96 procent män, enligt statistik från Brottsförebyggande rådet. Samma år konstaterades 26 fall av dödligt våld där offer och förövare hade en parrelation vid tidpunkten för brottet eller tidigare. De utgör närmare en fjärdedel av samtliga fall av dödligt våld under året, enligt samma statistik.

Forskning visar dessutom att våld i nära relationer fortfarande är ett stort samhällsproblem med ett stort mörkertal. Det förekommer i alla typer av relationer och i alla samhällsklasser. Kvinnor utgör majoriteten av de utsatta, framför allt när det gäller det grävsta våldet, men även män drabbas. Det är därför viktigt att det finns kompetens att ge stöd till alla typer av personer som har blivit utsatta för våld av en nära anhörig. Det är också viktigt att utöka förståelsen för och kunskapen om dem som blir utsatta för fysiskt och psykiskt våld i en nära relation. För att våldet ska upphöra är det också viktigt att det finns ett aktivt förebyggande arbete. Vi kan och får inte acceptera att människor ska behöva leva i rädsla för att bli fysiskt eller psykiskt misshandlade.

Fru talman! Det är av största betydelse att vi ser över möjligheterna för personer – både män och kvinnor – som utsatts för våld i nära relationer att få stöd av samhället genom ökad tillgång till kvinno- och mansjourer, skyddat boende och andra liknande verksamheter. De ideella kvinno- och tjejjourerna är en viktig resurs i kampen mot våldet, och de behöver en långsiktig, renodlad och mer stabil finansiering för att klara av sitt uppdrag. I dag är jag stolt över att Centerpartiet har kämpat för att dessa verksamheter ska få ytterligare 100 miljoner per år de närmaste åren.

Fru talman! Runt 100 000 ungdomar, företrädesvis flickor, uppskattas leva under hedersförtryck i Sverige 2019. Ta in siffran 100 000! Detta är alltså bara en uppskattning. Ingen kan svara på frågan hur utbrett hedersrelaterat våld och förtryck är, inte ens Socialstyrelsen som fick regeringens uppdrag att göra en utredning och har gjort det under två år.

”Hedersförtrycket är en av de viktigaste jämställdhetsfrågorna”, sa den ansvariga ministern Åsa Lindhagen i en intervju med Svenska Dagbladet den 7 mars 2019. Statsrådet tyckte då att det hade tagit för lång tid för hedersfrågan att slå igenom och ville lägga in en extra växel. Jag undrar ödmjukt: Var är denna växel?

Fru talman! I samma artikel gick det att läsa följande: ”När poliser kom till lägenheten vid Gamla väster i Malmö förra fredagen attackerades de av en 20-årig man. Han var beväpnad med den kniv han strax innan misstänks ha huggit sin syster med. Hon fördes till sjukhus med allvarliga skador. Polisen misstänker att brottet är hedersrelaterat.”

I just Malmö verkar problemet vara extra utbrett. Hösten 2018 visade en rapport att var femte niondeklassare i Malmö levde under något slags hedersförtryck. Det är var femte för många.

Fru talman! Hedersbrott är i dag ingen juridisk term. Däremot kan hedersmotiv vägas in som en försvärande omständighet. Jag är därför extra stolt över att Centerpartiet tillsammans med Liberalerna och regeringen i januariavtalet har sett till att hedersbrott ska ingå som ett eget brott i brottsbalken och att man också ska införa en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Dessutom slår januariavtalet fast att reglerna för utvisning av icke-svenska medborgare

som döms för hedersrelaterade brott ska skärpas. Frågan om utvisning ska alltid prövas vid sådana brott.

Låt mig vara ännu tydligare! Alla ni moralpoliser, självutnämnda profeter och försvarare av medeltida seder och normer har ingen plats i mitt och Centerpartiets Sverige. Punkt.

Fru talman! En värld som accepterar att män och kvinnor tilldelas olika roller och inte har samma rättigheter och möjligheter är inget och kommer aldrig att kunna vara ett alternativ, i alla fall inte för oss Centerpartister. Men tyvärr är det precis just en sådan utveckling som kan skönjas både i vårt närområde och runt om i världen.

Ett stort antal länder har infört nya lagar som begränsar möjligheten att hålla möten och driva organisationer. Kvinnoorganisationers möjlighet att ta emot pengar från internationella givare minskar. Kvinno-rättsförsvarare hatas, hotas och begränsas, och det sker även i Europa och Sverige. Om man tittar på kommentarerna under Annie Lööfs och andra starka kvinnliga debattörer och ledares Twitterkonton kan man se hur hatet och hotet mot kvinnor har vuxit på senare år.

I Polen och Ungern har den fientliga utvecklingen tagit ytterligare några kliv. Regimkritiska organisationer trakasseras, förlorar sina finansiella bidrag och tvingas in i utdragna rättsprocesser för att försvara sin verksamhet. I Ungern talar premiärminister Viktor Orbán om att den ungerska nationen bara ”överlever biologiskt” om ungerska kvinnor föder fler barn, och han har lanserat ett stödprogram som ska få dem att göra just detta. Och i Norge förs långtgående diskussioner om att begränsa aborträtten. Hos oss har Sverigedemokraterna länge haft liknande planer men tvingades nyligen att ge upp det, troligen tillfälligt, av rösttaktiska skäl.

Men förtvivla ej. Det finns fortfarande tid att vända utvecklingen även om klockan tickar på.

Fru talman! Jag vill avsluta mitt anförande med ett citat från Nelson Mandela. Han sa så här: ”Det verkar alltid omöjligt tills det är gjort.”
(Applåder)

Anf. 31 MARIA ARNHOLM (L):

Fru talman! Mitt parti, Liberalerna, föddes ur kampen för jämställdhet och för mäns och kvinnors lika rättigheter. Ett år som detta kan man gå tillbaka 100 år, vilket vi redan har gjort här i debatten. Då fattades det första beslutet för att kvinnor och män skulle få allmän och lika rösträtt. Då var Liberalerna en av motorerna.

Vi har varit en motor i alla reformer som har utvecklat Sverige till ett av världens mest jämställda länder. Det handlar om särbeskattningen, föräldraförsäkringen och kvinnofridsbroten. Detta började Bengt Westerberg uppmärksamma på 90-talet. Jag vill påminna om att det handlade om hedersfrågorna och om synen på invandrarkvinnors möjlighet att bygga ett liv i Sverige.

Mitt partiledare, Nyamko Sabuni, lyfte upp dessa frågor när ingen annan här i kammaren ville tala om dem – inte ens alla i vårt eget parti. Hon pekade på den

nödvändiga förändringen av föräldraförsäkringen som vi så småningom i stor enighet gjorde.

Det har alltså funnits liberala fanbärare också i dessa frågor. Jag tycker att man ska få vara stolt över det som vi många tillsammans har uppnått. Men lika ödmjuk och kritisk måste man vara över det som vi ännu inte har uppnått.

Stoltheten får ge oss styrka att orka fortsätta jobba vidare och inte ge upp. Vi har ett land där det fortfarande skiljer 3 miljoner under ett arbetsliv mellan vad en kvinna och en man tjänar. Vi har ett land där tiotusentals kvinnor dödas eller misshandlas i sina nära relationer. Désirée Pethrus sa att 100 000 kvinnor och flickor lever i hedersförtryck. Det är klart att vi inte kan vara nöjda. Det är klart att vi måste fortsätta. Vi har ett land där en stor andel av pojkarna inte lär sig läsa så att de kan behärska språket. Därför får de inte någon utbildning, något jobb, någon familj eller någon möjlighet att vara med och bygga vårt samhälle. Vi har massor kvar att göra.

Då vill jag nämna en punkt där vi inte är överens. Jag vill fortsätta att diskutera Jämställdhetsmyndigheten. Det var ytterligare ett steg för att föra Sverige in i ett riktigt jämställt samhälle. Det handlar om att släppa projektifieringen av just jämställdhetsarbetet och erkänna det som ett politikområde, ämnesområde, forskningsområde och kunskapsområde som också ska finnas i en struktur.

Det är fortfarande några av partierna i Sveriges riksdag som vill lägga ned Jämställdhetsmyndigheten. Myndigheten tillsattes på förslag av en utredning som alliansregeringen tillsatte. I den alliansregering där jag var jämställdhetsminister sa vi att situationen verkade vara orimlig. Jag kände det som jämställdhetsminister. Här ska jag och mina medarbetare inspirera och trycka på de andra departementen, myndigheterna och kommunerna, men det finns alltid något annat som är viktigare. Jämställdheten förtjänar kanske, tänkte vi då i alliansregeringen, en myndighet och en struktur som hjälper och stöttar alla andra som ska jobba med jämställdhet. Det är så vi tänker på alla andra områden.

Jämställdhetsutredningen, som den kom att heta, lämnade sedan sitt förslag till Stefan Löfvens första regering. Ur det växte ett förslag om en jämställdhetsmyndighet fram. Jag är väldigt glad att vi lyckades rädda den under det här året, för den är precis i sin linda och kan vara med och hjälpa till att fortsätta föra Sverige framåt i jämställdhetsarbetet.

På Jämställdhetsmyndigheten arbetar i dag ungefär 60 medarbetare som har kompetens från alla samhällsfält. Det är poliser, åklagare, militärer, socionomer, folkhälsovetare och personalvetare. De är mitt i processen med att bygga ut det här arbetet. Det har kommit ett litet ”bump”, men nu fortsätter processen.

Sedan den svenska jämställdhetspolitiken på allvar växte fram under tidigt 1970-tal har den ständiga akilleshälen varit bristen på uthållighet. Tillfälliga projekt och satsningar har avlöst varandra. Den bristen hoppas vi nu ska avhjälpas.

I det arbetet, i det byggandet, har vi varit med och sett till – och det är viktigt att få det påpekat från talarstolen – att kompetenscentret i Östergötland när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck har permanentats och fått mer resurser. Om detta råder inget tvivel, och det är viktigt att inget tvivel sprids.

Jämställdhet handlar väldigt mycket om engagemang men måste också få handla om kunskap, forskning, metoder, uppföljning och mål. Vi har, som har nämnts från talarstolen, ett antal jämställdhetspolitiska mål. Vi från Liberalerna har drivit igenom att det nu arbetas fram ytterligare ett mål. Många, fru talman, har från talarstolen vittnat om att den kanske allra största ojämsställdheten i dag finns hos nyanlända, hos invandrare. Därför ska vi formulera ett särskilt mål som tar sikte på jämställdhet och integration. Man håller på att göra det på departementet. Det blir ytterligare ett mål för vår jämställdhetsmyndighet att följa upp. Man ska tala om för regeringen och därmed för oss hur det går, vad vi kan göra annorlunda och om pengarna, satsningarna och politiken används på rätt sätt.

En jämställdhetsmyndighet står inte i vägen för fortsatt jämställdhetsarbete. Det är bara nonsens. Den är en förutsättning för att jämställdhetsarbetet ska kunna fortsätta att utvecklas.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och därmed också till ett fortsatt arbete för Jämställdhetsmyndigheten – inte för att vi är nöjda utan för att vi är stolta och övertygade om att vi kan komma ännu mycket längre.

(Applåder)

Anf. 32 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Sverige är ett av världens mest jämställda länder, men är vi jämställda? Nej, det är vi inte. Kvinnor är mer sjukskrivna än män. Kvinnor tjänar mindre pengar. Utrikes födda kvinnor har inte de möjligheter som de ska ha på arbetsmarknaden. Kvinnor tar ett större ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor utsätts för våld.

Fru talman! Mäns våld mot kvinnor är en av våra viktigaste jämställdhetsfrågor, trygghetsfrågor och frihetsfrågor. Sedan millennieskiftet har omkring 300 kvinnor mördats av sin man, exman eller pojkvän. Ungefär var fjärde kvinna i Sverige kommer någon gång under sitt liv att utsättas för våld av en närstående. Flickor och kvinnor utsätts dagligen för sexuella övergrepp på arbetsplatsen, i det offentliga rummet eller i hemmet. Mer än 100 000 ungdomar i Sverige drabbas av hedersrelaterat våld och förtryck, med allt från begränsningar av klädsel och yrkesval till utsatthet för könsstympning, tvångsgifte och ytterst hedersmord.

De kvinnor där våldet har gått så långt att de har mördats, fru talman, är för evigt förlorade. De kommer aldrig mer tillbaka. Där kan inga misstag i världen göras ogjorda. De är och förblir borta.

Många av dessa kvinnor lämnade barn efter sig, barn som aldrig mer får se sin mamma, höra hennes röst eller hålla hennes hand, barn som skulle ge vad

som helst för att en sista gång få säga ”mamma” och höra henne svara, barn som inte sällan befann sig i ett angränsande rum när mamma mördades eller såg henne mördas rakt framför sina ögon.

Hjärtat går sönder när man tänker på dessa barn och på kvinnorna som inte fick leva. Dessa kvinnor och barn förpliktas. Vi har ett ansvar att agera. Inte minst har vi politiker ett ansvar att agera för att få ett slut på våldet, få ett slut på mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, våld mot barn och hedersrelaterat våld och förtryck.

Fru talman! Vi har också ett ansvar att agera för att få ett slut på rasism och diskriminering. Vi har rasism i vårt land, fru talman, och jag avskyr det. Jag avskyr hur jag träffar Abdulla nu under hösten – han kom till Sverige från Syrien för sex år sedan – och han berättar hur han precis har gått på stan och en vilt främmande förbipasserande man ropat ”parasit” åt honom. Det är vardag för Abdulla. Han berättar hur han inte vågar ta tunnelbanan in till city här i Stockholm på lördagskvällar för att han är rädd för att utsättas för hat och våld. Han berättar att han inte är den enda som inte vågar åka in till Stockholms city på lördagskvällar. Han kallar Stockholms city för en no go-zon. Ja, det är sant.

Jag känner ilska och sorg när jag hör om kvinnor med muslimsk klädsel som vittnar om hur de drabbas av rasism i vardagen, hur den drabbar dem på offentliga platser, i affären och i kollektivtrafiken och hur de utsätts för förolämpningar, hot och hatbrott. Jag känner ilska och sorg när jag hör om judar i Sverige som på grund av antisemitismen som finns i vårt samhälle döler sin judiska identitet och undviker platser och områden där de känner sig särskilt utsatta. Ingen människa skulle behöva känna sig otrygg på våra gator i Sverige 2019.

Fru talman! Sverige är ett fantastiskt land. Men jag tror att vi är många som på senare tid har känt in på huden hur viktiga värden utmanas. Säkerhetspolisen beskriver hur främlingsfientliga och radikalnationalistiska krafter, främst på internet. Dessa krafter sprider hot och hat mot kvinnor, hbtq-personer, afrosvenskar, judar, muslimer, romer och samer. Vi kan inte stå vid sidan av och se på när detta händer. Vi politiker har ett ansvar att agera, att säga stopp och att göra något åt problemen.

Regeringen har tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna lagt fram en budget där vi tar krafttag mot mäns våld mot kvinnor och mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vi satsar 445 miljoner kronor på att bekämpa våldet. 100 miljoner kronor går till kvinno- och tjejjourer. Jourerna får också möjlighet till långsiktig finansiering genom tvååriga bidrag, och det är ett viktigt steg framåt för att stärka deras förutsättningar.

Vidare går 102 miljoner kronor till arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det handlar om alla människors rätt att själva bestämma över sina liv och om att mänskliga rättigheter gäller alla. Det finns inga undantag.

Vi fördubblar resurserna till arbetet för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter. Regeringen

planerar att ta fram en handlingsplan för att kraftsamla i dessa frågor.

Vi fördubblar satsningen på arbetet på den nationella planen mot rasism och hatbrott så att vi kan göra fler insatser för att bekämpa rasismen. Det handlar om resurser till mer kunskap och forskning, förebyggande arbete på nätet, ett aktivt rättsväsen och stöd till civilsamhället.

Vi lägger 500 miljoner på statsbidrag till arbetet mot segregation 2020. Det är en viktig satsning för ett Sverige som ska hålla ihop. Vi inför ett särskilt statsbidrag om 80 miljoner kronor till de kommuner som har tagit ett stort ansvar för flyktingmottagandet. Vi förbättrar och utökar samhällsorienteringen till 100 timmar.

Vidare stärker vi insatserna för föräldralediga i syfte att förbättra integrationen, och denna satsning är viktig inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv. Vi måste göra mer för att stärka utrikes födda kvinnors möjligheter i samhället.

Fru talman! Vi lever i tider när det blåser en del kalla vindar. Men jag vet att vi är många i detta land som tror på ett samhälle som är byggt på trygghet, frihet och gemenskap mellan människor, ett samhälle där vi ser oss själva i varandra, där vi tar hand om varandra, där vi står upp för mänskliga rättigheter och alla människors lika värde.

Fru talman! Det är naivt att tro att vi kan bygga ett gott samhälle utan medmänsklighet. Det går inte. Nej, vi måste både hålla huvudet kallt och hjärtat varmt.

Fru talman! Starka samhällen byggs vi tillsammans.
(Applåder)

Anf. 33 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar jämställdhetsministern för ett engagerat anförande.

Jag har några frågor eftersom det handlar om budgeten, och det finns några områden där vi inte är eniga om framtiden.

Ett av dessa är Jämställdhetsmyndigheten. Vi har ju förklarat att vi tyckte det var tråkigt att man genast började nagga i kanterna på flera olika verksamheter för att kunna inrätta denna myndighet. Det gäller bland annat Länsstyrelsen Östergötlands kompetenscentrum mot hedersvåld, som bedriver ett arbete som jag tror att vi är eniga om ska prioriteras.

När det gäller utvärderingen av denna verksamhet, vad är det exakt ministern anser behöver utvärderas? Vi känner en oro för att man efter denna utvärdering kommer att säga att man inte vill ha kvar detta utan lägga över verksamheten på Jämställdhetsmyndigheten.

Efter att ha besökt Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala undrar jag varför grundanslaget har minskat med 10 miljoner. När avser ministern att återföra dessa pengar till grundanslaget? Nu får man söka olika projektpengar, men jag har uppfattat att det var just projekt som regeringen ville komma bort från.

Det var också tråkigt att man lade ned prostitutionsenheten i Stockholm, som hade ett väl uppbyggt arbete.

Avslutningsvis har jag en fråga om diskriminering. Som jag tog upp i mitt anförande är det viktigt att bekämpa brott mot hbtq-personer och brott i hedersnamn. Men jag har inte hört ministern tala om kristofobiska hatbrott. Varför finns inget på det området?

Anf. 34 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)

replik:

Fru talman! Jag tackar Désirée Pethrus för frågorna.

Nationella kompetensteamet ska permanentas. Det har vi varit tydliga med, och ledamoten Maria Arnholm tog också upp det tidigare. Det är dock fullt rimligt att titta på verksamheter som har funnits i några år. Det handlar om att se vilka slutsatser och lärdomar vi kan dra av det viktiga arbete som Nationella kompetensteamet bedriver. Det är att ta ansvar för verksamheten.

Vi har tillfört resurser till Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala i vårandringsbudgeten. Vi kommer att ha anledning att återkomma till det framöver.

Jag är relativt ny i rikspolitiken och har tidigare verkat på kommunal nivå. För mig var det förvånande och lite uppseendeväckande att komma in i rikspolitiken och förstå att det inte har funnits en styrning av jämställdhetspolitiken. Riksrevisionen har kritiserat att det inte har varit ett tillräckligt effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. De sex jämställdhetspolitiska delmålen följs varken upp eller avrapporteras på ett bra sätt till regeringen.

Detta kan jag inte stå bakom, utan det måste vara ordning och reda. Om vi sätter upp jämställdhetspolitiska delmål måste vi ha en uppföljning av dessa och en samordning av jämställdhetspolitiken. Det handlar också om att ta ansvar för skattebetalarnas medel.

Det är bra att frågan om diskriminering, däribland kristofobi, lyfts upp. Vi har nyligen skärpt diskrimineringslagen. Vi har också stärkt polisens arbete mot hatbrott och på senare år tillfört medel till Diskrimineringsombudsmannen för att stärka arbetet mot diskriminering.

Anf. 35 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Åsa Lindhagen för svaret.

Det är positivt att ministern tycker att frågan om kristofobiska hatbrott är värd att lyfta upp. Det var en stor diskussion samtidigt som väldigt många människor sökte sig till Sverige, och på asylboenden var det stora problem med sammandrabbningar och med angrepp på kristna asylsökande. Jag hoppas därför att ministern kommer att ta upp detta.

Vad gäller att utvärdera kompetensteamet utgår vår oro från att regeringen förra mandatperioden ville lägga ned denna verksamhet. Därför ser vi fortfarande med lite oro på hur det blir med placeringen efter utvärderingen.

Även om ni tillför NCK medel i vårändringsbudgeten är grundanslaget inte klarlagt i denna budget, och det är tråkigt att det ska bli projekt.

Anf. 36 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)
replik:

Fru talman! Kampen mot våldet är prioriterat av regeringen och kommer att fortsätta att vara det. Vi behöver en jämställdhetsmyndighet som delvis jobbar med dessa frågor och med alla de jämställdhetspolitiska delmålen. Vi behöver Nationellt centrum för kvinnofrid. Man gör ett oerhört viktigt arbete, och jag har varit där flera gånger. Vi behöver Nationella kompetensteamet, som ger stöd till yrkesverksamma. Just nu jobbar vi också med att bygga upp fyra regionala resurscentrum runt om i Sverige i kampen mot exempelvis hedersrelaterat våld och förtryck.

Kampen mot våldet kommer att fortsätta att vara prioriterat. Det är bra att vi är många partier som lyfter upp dessa frågor, och jag vill tacka riksdagsledamoten. Låt mig vara tydlig med att regeringen kommer att fortsätta att prioritera dessa frågor under hela mandatperioden. Detta är en av de viktigaste jämställdhetsfrågorna vi har att arbeta med i Sverige i dag.

Anf. 37 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Tack, ministern – inte minst för att du väljer att lyfta fram utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden! Jag tror verkligen att det är ett av de största jämställdhetsproblemen vi har att adressera just nu.

Samtidigt är jag bekymrad över den politik som regeringen väljer att föra på det här området, för i min värld silar man mygg och sväljer kameler. Vi fick en ny RUT-rapport häromdagen som visar att det bara är 3 procent av de kvinnor som lämnar det tvååriga etableringsprogrammet på Arbetsförmedlingen som går vidare till osubventionerat arbete. Efter två år är det alltså bara 3 procent som går vidare till osubventionerat arbete, och då vet vi att andelen kvinnor som ens deltar i etableringsprogrammet tyvärr är mindre än andelen män.

Därför vill jag fråga ministern: När ministern säger att vi behöver göra mer för att få utrikes födda kvinnor i jobb, vad är det då regeringen och ministern ser framför sig att man ska göra?

Anf. 38 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)
replik:

Fru talman! Tack för att dessa viktiga frågor lyfts, Josefin Malmqvist!

Jag tror att en viktig del är att vi inte har haft ett tillräckligt stort fokus på utrikes födda kvinnor. Vi behöver ha ett särskilt perspektiv där vi lyfter dessa kvinnors situation. När det gäller Arbetsförmedlingen kan vi till exempel se att kvinnor inte har haft samma möjligheter som män att få insatser, apropå viktiga jämställdhetsfrågor att lyfta. Regeringen fattade ett beslut nu under året om att Arbetsförmedlingen skulle avsätta 300 miljoner kronor till att inte minst göra insatser för

utrikes födda kvinnor. Givetvis ska de ha samma möjligheter på arbetsmarknaden som män, och vi behöver göra mer. Det tycker jag också lyfts tydligt från riksdagsledamotens sida.

Vi har även satsningar på att kvinnor ska kunna vara föräldralediga och samtidigt utveckla svenska språket, vilket är en oerhört viktig fråga ur ett jämställdhetsperspektiv. Vi vet nämligen att kvinnor är föräldralediga i mycket större utsträckning och att de kan vara det under flera års tid. Då vill vi inte att språkutvecklingen ska avstanna, utan dessa kvinnor ska få goda möjligheter att både bygga nätverk och utveckla svenska språket. Det är också oerhört viktiga delar.

Vi utvecklar även samhällsorienteringen framöver, både vad gäller antal timmar och vad gäller kvaliteten. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi har ett stort fokus på mänskliga rättigheter och på jämställdhet när det gäller att ge människor som kommer till Sverige ett så gott välkomnande som möjligt.

Detta är några delar som jag vill lyfta fram.

Anf. 39 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Det är ju fortfarande så att man silar mygg och sväljer kameler; vi talar om några miljonsatser här och där, men de stora reformerna lyser med sin frånvaro.

Ministern nämner att det nu finns erbjudande om sfi för föräldralediga. Precis som ministern har jag tidigare varit kommunpolitiker, och det finns många kommuner i landet som har erbjudit detta i årtal. Det är dock inte erbjudandet som är det största problemet, utan vi behöver säkerställa att kvinnor har ett incitament att välja att delta i sfi för föräldralediga. Det är därför vi vill ställa krav på detta.

Ministern nämner att Arbetsförmedlingen fick ytterligare resurser för att jobba med den här gruppen, men resurser är uppenbarligen inte problemet. Arbetsförmedlingen har i år 900 miljoner kronor över i sin budget. Det är nästan 1 miljard som man alltså inte har gjort av med i år. Det är inte det som är problemet.

När det gäller samhällsorienteringen måste vi börja ställa krav på deltagande och på kunskap. Det hör jag fortfarande inte är fallet.

Anf. 40 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)
replik:

Fru talman! Jag delar över huvud taget inte den analysen, utan jag tror att detta är ett perspektiv som måste slå igenom i alla verksamheter – inte minst i Arbetsförmedlingens verksamhet, exempelvis. Det är ju en tydlig signal från regeringen att vi säger att man ska avsätta 300 miljoner kronor till insatser för utrikes födda kvinnor, eftersom vi ser att det inte har gjorts tillräckligt mycket på det området.

När det gäller föräldraledighet ser vi att det handlar om att erbjuda möjligheter. Det har inte funnits tillräckliga möjligheter att kombinera föräldraledighet med att lära sig svenska språket. Jag tror väldigt mycket på att vi måste stärka möjligheterna för utrikes födda kvinnor att ta del av just detta, så jag tycker att

det är en oerhört viktig insats. Jobb- och arbetsmarknadspolitiken är helt central i det här, men det handlar också om att människor ska kunna utvecklas under sin föräldraledighet. Där ser vi nämligen att det finns väldigt mycket att göra inte minst när det gäller kvinnor.

Vi kan alltså förenas i ambitionerna, även om jag inte delar analysen av regeringens politik.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 5 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU2
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom
(prop. 2019/20:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 41 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Dagens debatt om socialförsäkringsutskottets betänkande SfU2 *Ekonomisk trygghet vid ålderdom* gäller ett mycket angeläget område. Det handlar om hur ekonomin ser ut för äldre eller för den som har passerat pensionsåldern men inte har en egen pension att leva på.

I utgiftsområde 11, som vi nu debatterar, ingår 36 ½ miljard. Då är alltså inte de allmänna pensionerna inräknade, för de ligger i ett separat pensionssystem. Här handlar det om garantipensioner, bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd med mera för dem som har låga inkomster.

Det är ju så att vi blir allt fler äldre i Sverige – och att det går väldigt snabbt. Antalet personer över 80 år beräknas öka med nära 50 procent på tio år. Närmare 2030 kommer det alltså att finnas över 800 000 personer som är över 80 år. Detta kommer att vara en stor utmaning, och det kommer att ställa otroligt stora krav på framför allt kommunernas omsorg och boenden men även på sjukvården och statens kostnader för kommuner och regioner.

En allt tydligare verklighetsbild framträder, och den visar tyvärr en utbredd otrygghet hos äldre gällande de stora bristerna i välfärden. Resultatet blir äldre som är oroliga för hur de ska klara sina sista år i livet. Denna verklighet innebär att vi först och främst måste se till att kommunerna får stora förstärkningar, det vill säga generella statsbidrag, som ska gå till välfärden. Tyvärr gör inte regeringen det, utan den satsar på dem med högst inkomster. Man satsar på friår, familjeveckor och annat som Sverige kanske faktiskt inte har råd med.

När samhällets resurser inte räcker till måste man göra rätt prioriteringar. Vi moderater kan aldrig prioritera ned dem som behöver samhällets stöd mest – de som är sjuka, och de allra äldsta som är i stort behov av stöd och hjälp, framför allt under sina sista år i livet.

Fru talman! Vi moderater säger att vi vill upprätthålla samhällskontraktet. Vad betyder det? Jo, att vi ska göra rätt saker för våra skattepengar. Vi ska värna

välfärden, värna tryggheten och stärka kärnverksamheterna. Vi moderater tillför 14 miljarder till kommuner och landsting i vår budgetmotion för 2020. Det är en omfattande ökning till välfärden för att täcka behoven och motverka nedskärningarna. Vi ser i dag att många kommuner går på knäna.

Vi har också en politik för att öka Sveriges tillväxt och stärka arbetslinjen. Det är ju bara så vi kan få goda finanser, så att vi har någonting att fördela. Det kommer att vara helt avgörande när ekonomin vänder nedåt och för att vi ska klara den demografiska utmaning vi står inför.

Vi ska se till att alla som arbetar och alla som har arbetat ska få mer pengar kvar i plånboken. Det måste alltid löna sig mer att arbeta. Inte minst sänker vi skatten för alla pensionärer. *Alla* ska få lite mer i plånboken, inte bara de som har högre pensioner, som med regeringens budget. Den moderata budgeten skulle faktiskt ge dubbelt så många pensionärer och nästan tre gånger så många kvinnor sänkt skatt jämfört med regeringens budget. Det är stora skillnader.

I Pensionsgruppen, där sex partier ingår, är vi helt överens om att grundskyddet ska förbättras och höjas inom ålderspensionen. Det är bra. Det handlar alltså om en höjd garantipension och om höjda bostadstillägg för dem med de allra lägsta pensionerna, vilket ju oftast är kvinnor.

Vi har också varit eniga om att höja pensionsålderna. Det gör vi för att stärka pensionssystemet men också för att stärka pensionerna för enskilda människor när de går i pension. Ju mer man arbetar, desto högre pension.

Sverige har ett stabilt pensionssystem, och de allra flesta har en pension som de kan leva gott på. Det är för att de flesta har tjänstepension; det måste vi komma ihåg. Det är tjänstepensionen som oftast ger en riktigt bra påfyllning, och det ska vi vara glada för. Tjänstepensionen har oftast kommit fram i förhandlingarna mellan arbetsmarknadens parter.

Vi har också något som heter premiepensionssystemet, en liten men mycket viktig del för en bra pension, där man själv bestämmer hur 2 ½ procent av pensionsavgiften ska investeras. Här har tillväxten varit historiskt bra och många gånger högre i PPM-systemet än för den övriga pensionen. Detta ska vi verkligen vara rädda om.

I vårt särskilda yttrande skriver vi moderater att vi vill ta bort undantaget för flyktingar och andra skyddsbehövande som gör att den gruppen i dag automatiskt får svensk garantipension trots att man kan ha varit i Sverige mycket kort tid. Vi vill att samma kvalificeringsregler ska gälla för alla.

Det är i detta sammanhang viktigt att påpeka att vi måste hålla balansen så att det alltid lönar sig att arbeta och att ha arbetat. Att sänka skatten för alla pensionärer är Moderaternas sätt att se till att alla får mer i plånboken, särskilt de med låga pensioner.

Fru talman! Vi politiker måste se till att statens kärnuppgifter verkligen fungerar. En viktig del är att våra äldre har ett gott skydd när de behöver det, att

kommunerna kan leverera välfärd till de behövande och att sjukvården ger vård i tid. Detta kan sammanfattas så här: Medborgarna ska känna att de får valuta för sina skattepengar, och skatten ska användas på rätt sätt.

(Applåder)

Anf. 42 ANN-CHRISTINE FROM
UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! En av Sverigedemokraternas prioriterade politiska frågor rör givetvis äldre, våra äldre som under lång tid fått stå tillbaka och mött ständiga försämringar i sin vardag. Det är hög tid att deras ställning i vårt samhälle stärks betydligt. Men nu när varannan kommun kommer att spara in på dem som behöver samhällets välfärd mest är det just äldre som drabbas hårdast.

Detta kan givetvis aldrig accepteras. Därför tillskjuter vi 1 miljard kronor mer i vår budget i dess helhet för att kommunerna ska klara att möta de behov som finns och för att öka äldres levnadsstandard i stort.

Men just i dag, fru talman, är det specifikt utgiftsområde 11 *Ekonomisk trygghet vid ålderdom* som ska debatteras. Sammantaget anvisar Sverigedemokraterna över 4 miljarder kronor mer än regeringen till detta utgiftsområde för år 2020.

Eftersom vårt förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger högre än regeringens har vi inte möjlighet att reservera oss mot regeringens förslag till förmån för vårt eget förslag. Det är så regelverket fungerar. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande. I stället lägger vi fram ett särskilt yttrande som redovisar våra politiska förslag inom området.

Som alla av oss redan vet är inte pensionärer i vårt land på något sätt en homogen grupp där allas vardag och levnadsstandard ser precis likadan ut.

Det finns givetvis de som lever gott på sin pension och är tillfreds med hur livet ter sig efter avslutad tjänst, då inträdet i pensionärlivet har startat.

Men det finns också de som har en väldigt svår ekonomisk vardag där pengarna omöjligt räcker till varje månad. Situationen för dessa är alarmerande och akut. I dag lever över 300 000 pensionärer under fattigdomsgränsen i Sverige. Statistiken rymmer vad som måste beskrivas som social misär men också ett mellanskikt som efter mer än 30 år av hårt arbete får oskäligt låg levnadsstandard. Att fler än 300 000 pensionärer redan lever under fattigdomsgränsen är en skam och inte värdigt ett välfärdsland som vårt.

Sverigedemokraterna har föreslagit och budgeterat för en höjning av garantipensionen med 1 000 kronor per månad. För att nå upp till denna ambition föreslår vi en höjning med 800 kronor per månad utöver den höjning som regeringen föreslagit och som beslutats om med 200 kronor per månad.

Vår föreslagna åtgärd syftar dock inte enbart till att stärka socioekonomiskt svaga grupper bland äldre utan medför även en jämställdhetsreform. Bland äldre kvinnor uppbär ungefär varannan kvinna garantipension

medan motsvarande siffra för äldre män uppgår till mer modesta 15 procent.

För Sverigedemokraterna är det viktigt att varje person som når pensionsålder inte ska behöva leva på existensminimum och ständigt oroa sig för hur sista veckan före pensionsutbetalningen ska hanteras.

Ingen ska heller behöva arbeta långt över pensionsåldern för att övergången mellan lön och pension annars vore ekonomiskt förödande. För oss är det en prioriterad fråga att se till att skyddsneten är så täckande att begreppet fattigpensionär inte längre existerar.

Fru talman! Ensamhet, oönskad isolering och en stadig försämring av den psykiska hälsan hos äldre måste tas på stort allvar. Den ekonomiska situationen för individen är givetvis extremt viktig för hur individens vardag ser ut. Den påverkar hur välbefinnandet hos personen ser ut och därmed hur personen mår.

Vi ska på alla sätt vi förmår visa respekt och vördnad för de äldre generationerna genom att se till att de har goda levnadsvillkor. Det är de som har byggt upp vår välfärd, och det är vår uppgift att upprätthålla den och förbättra den så att vi stolt kan överlämna den till våra barn.

Att känna meningsfullhet och delaktighet i samhället är oerhört viktiga delar av en människas välbefinnande. För oss förtroendevalda handlar det om att skapa förutsättningar för det som ger livsmod, livsglädje och en känsla av sammanhang. Ensamhet innebär kronisk stress som tar sig fysiska uttryck såsom att matlusten minskar och risken för kärlekssmärta, hjärtinfarkt och stroke ökar. Vi måste ta krafttag mot den skadliga ensamheten och väga in detta när olika politiska beslut ska fattas. Det är viktigt inte minst när vi diskuterar den ekonomiska tryggheten vid ålderdom.

Vi alla verkar här i vårt lilla land, ett land där vi betalar en av världens högsta skatter. Vi svenskar är för all del positiva till att betala skatt som går till vår välfärd. Men då ska vår gemensamma skattekaka fördelas på ett sätt som är värdigt människor som bor här, bland annat de som nått ålderdomen. Därför anser vi att den så kallade pensionärsskatten ska tas bort och att pensionen ska betraktas som uppskjuten lön.

Ålderspensionssystemet vi har i dag är inte långsiktigt finansiellt hållbart i den meningen att medborgarna inte får tillräckligt hög pension, mätt som andel av slutlönen. Hela pensionssystemet är underfinansierat och inte anpassat till den demografiska utvecklingen. För en genomsnittlig 80-talist som trädde in på arbetsmarknaden vid 25 års ålder och arbetar fram till 67 år med en slutlön på 30 000 kronor per månad i nuvarande penningvärde är prognosen en inkomstpension på enbart 13 600 kronor i månaden. Det är långt från målbilden om 80 procent av slutlönen. Sålunda påkallar pensionsproblemet både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder.

Det är också viktigt att underlätta privat pensionssparande. Därför bör det införas ett skattemässigt kraftigt gynnsamt pensionssparande som inte bara riktar sig till dem som har högre inkomster och som i förlängningen ger individen möjlighet att antingen gå i

pension tidigare eller dryga ut den ordinarie ålderspensionen.

Givetvis måste denna möjlighet finnas också för dem som vill och kan pensionsspara själva för att på så sätt förlänga livet som pensionär och njuta av sina fritidsintressen och kanske barnbarn innan hälsan blir för dålig för att kunna göra det.

Sverigedemokraterna är kritiska till den kvalificeringsregel som finns i dag. Den innebär att invandrare som beviljats uppehållstillstånd genom flyktingskäl eller övrigt skyddsbehov kan tillgodoräkna sig tid i hemlandet vid avgörande om garantipensionens storlek. Vi anser att detta är orimligt i allmänhet men också i synnerhet nu när ladorna ekar tomma trots finansministerns uttalanden om att de är välfyllda. Så ser det ju inte ut. Sverigedemokraterna föreslår därför att denna så kallade kvalificeringsregel avskaffas.

Fru talman! I dag firar vi lucia, och julen står snart för dörren – en efterlängtd, älskad och underbar högtid för de flesta, då familjen ofta samlas för ett gemensamt firande i glädjens tecken. Som många beskriver är det just till jul som utflyttade familjemedlemmar söker sig hemåt för att umgås med sina nära och kära under en eller flera dagars gemenskap.

En del känner dock inte den lusten och glädjen utan möter i stället den annalkande julen med ångest, pengabekymmer och ensamhet. Många är de äldre som skäms inför sina barn för att de inte har råd att bjuda på mat. Kanske har de inte yppat ett ord till barnen om hur illa ställt det är. Kanske är det barnen som i stället bjuder hem sina föräldrar till sig, och det kanske för all del kan fungera.

Men, fru talman, den där fina dockan, legot eller snickarbältet som barnbarnen så hett önskat sig finns det ingen möjlighet att köpa. Och många är de som då hellre stannar hemma i sin ensamhet i stället för att skamsna komma till sina barnbarn utan att ha ett paket med sig.

Med detta vill jag, fru talman, inför den stundande högtiden säga till den generation som kom före oss och som har lämnat ett samhälls arv åt oss att förvalta på bästa sätt: Må frid och värme, ljus och kärlek följa er under julhögtiden och resten av den kalla vintern. Må ingen av er behöva frysa eller vara hungrig.

Anf. 43 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Tack för den fina avslutningen! Jag vill dock påminna om att talmannen och gruppledarna har kommit överens om att tiden i talarstolen ska begränsas till åtta minuter. Däremot kan alla i utskottsrunderna begära replik och på det viset utvidga debatten. Så ser överenskommelsen ut.

Anf. 44 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Skillnaderna människor emellan fortsätter att växa, inte minst med regeringens och samarbetspartiernas förslag till budget. Vi blir allt äldre, sägs det, men det gäller inte alla. De stora klassklyftorna har lett till att korttidsutbildade kvinnors förväntade livslängd till och med sjunker. För exempelvis kvinnor

som jobbar inom omsorgen innebär den höjda pensionsålder som regeringen och de borgerliga partierna tidigare i år enigt beslutat om bara att de får jobba längre tid av sina allt kortare liv.

Pensionssystemet funkalar inte, inte för att pensionsåldern är för låg utan för att själva pensionerna är för låga. Var fjärde person får ångest av att få hem sitt orange kuvert, och 13-åringar känner att de behöver spara pengar till sin pension. Det är en befogad oro. De som går i pension i dag kommer att få halva lönen i pension, och det kommer att sänkas än mer för senare generationer.

Fru talman! Det är detta det handlar om. Det är vi som byggt landet som får betala när de som redan har ska ha ännu mer. Det är skamligt!

Jag citerar: ”Pensionen räcker till mat och hyra, sedan är det stopp för de här kvinnorna. Jag vet flera över 70 år som jobbar extra för att få ihop till nöjen. Jag har en pensionär nu som behöver en stor renovering av sina tänder och där dottern får hjälpa till att betala. Det är hemskt att inte fixa det själv när man jobbat ett helt liv.” Detta säger Ann-Christin Ekström från PRO i Botkyrka i en intervju i tidningen Mitt i.

Vi svenskar arbetar i dag längst i hela EU. Samtidigt ligger vi i botten när det gäller nivån på pensionerna. Vi har störst andel fattigpensionärer i Norden. Nära hälften av alla kvinnor som är ålderspensionärer i dag har garantipension, det lägsta statliga bottenkyddet.

Det nuvarande pensionssystemet är oförutsägbart och skapar otrygghet för människor. Vi menar att vårt gemensamma pensionssystem bör vara konstruerat så att det ger ekonomiska förutsättningar för ett värdigt liv när tiden i arbete är avslutad.

Fru talman! Vänsterpartiet har under lång tid drivit på för att höja pensionerna. Klyftorna i Sverige växer till följd av en ekonomisk politik som gynnar få på bekostnad av alla oss andra. Pensionssystemet är en del av den politiken.

Över 300 000 svenska pensionärer riskerar att hamna under EU:s fattigdomsgräns. Varannan kvinna som jobbar hela sitt yrkesliv får så låg pension att hon tvingas ansöka om garantipension. Sedan garantipensionen infördes har pensionärer med den inkomsten halkat efter rejält. I genomsnitt har de haft en reell inkomstökning på 15 procent, i jämförelse med 45 procent för förvärvsarbetande.

Fru talman! Det är dessa människor vi talar om. De flesta är alltså kvinnor. I Expressen beskrev för ett tag sedan några av dessa kvinnor hur deras vardag ser ut. ”Jag har inte råd att äta fisk”, säger Jeniffer, 66. ”Julklappar till barnbarnen köper jag bara vart femte år”, säger Eva, 76. ”Jag önskar jag kunde ha lite roligare för mina besparingar än att bara överleva”, säger Kerstin, 66.

Fru talman! Att fylla de stora hålen mellan dem som lever på låga pensioner och den övriga befolkningen kräver en rejäl höjning av pensionerna. Vänsterpartiet menar att pensionärer inte ska behöva riskera fattigdom och att inkomstutvecklingen för gruppen på

sikt behöver hålla jämna steg med den allmänna löneutvecklingen. Vi föreslår i årets budgetmotion en höjning av garantipensionen med 1 000 kronor per månad, som ett första steg.

Fru talman! Regeringen skapar ökad ojämlikhet, för samtidigt som man gör på tok för lite för pensionärerna sänker man skatten för de redan rika. Den borttagna värnskattnen kostar i budgeten drygt 6 miljarder per år. För bara drygt halva den summan hade man kunnat bifalla vårt förslag och ge rejält höjda pensioner till dem som byggt vårt land. Regeringen föredrar alltså att ge till exempel Volvos vd Martin Lundstedt en skattesänkning på 2,5 miljoner per år. Detta sker dessutom efter den nu gällande budgeten, som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna röstat igenom och som inneburit mer till de rika och mindre till välfärden och alla oss andra.

I stället hade pengarna kunnat gå till att göra det möjligt för pensionärer att i alla fall ge barnbarnen *en* julklapp, äta lite godare mat och leva, inte bara överleva. Men hur är det man brukar säga? Var och en är sig själv närmast.

Fru talman! Vi vill höja pensionerna. I dag ligger den allmänna pensionsavgiften på ca 17 procent på löner under 40 000 i månaden. Högre inkomster är ofta högre försäkrade, med avgifter på 30 procent genom avtalspensionen. Det är därför rimligt att avgiften och därmed pensionen höjs för i första hand dem med löner under 40 000.

För att öka jämlikheten vill vi undersöka möjligheten att använda den pensionsavgift som ligger över inkomsttaket. Den bör gå tillbaka till det gemensamma pensionskollektivet. Med ett snabbt räkneexempel skulle pensionerna kunna höjas med i genomsnitt ytterligare 900 kronor i månaden för alla som tjänar under 40 000.

Sjuk- och aktivitetsersättningen borde också höjas. De pensionärer som har sjukersättning, de så kallade sjukpensionärerna, är en grupp man ofta glömmer. Den gruppens inkomst borde också höjas med 1 150 kronor per månad.

Fru talman! Sveriges pensionärer förtjänar långt bättre än det de får i dag. Vänsterpartiet vill se rejäla satsningar och rimliga pensioner. Därför avstår vi i dagens omröstning.

Anf. 45 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Kristdemokraternas förslag när det gäller detta utgiftsområde, ekonomisk trygghet för våra äldre, redovisas utförligt i vår partimotion, och vi har även ett särskilt yttrande i detta avsnitt.

Kristdemokraterna har länge varit drivande för att skapa bättre ekonomiska villkor för våra pensionärer. Under alliansregeringarna mellan 2006 och 2014 förhandlade vi fram fem skattesänkningar på pensioner och tre höjningar av bostadstillägget för pensionärer.

Att stärka ekonomin för de sämst ställda pensionärerna är viktigt för oss kristdemokrater. Under den förra mandatperioden lade vi i budgetmotion efter budgetmotion, fullt ut finansierat, fram ett borttagande av

skillnaden mellan skatt på arbete och skatt på pension. Tillsammans med Moderaterna fick vi i denna kammarare för ett år sedan gehör för 2019 års budget, där vi sänkte skatten på pensioner för alla pensionärer, inte bara för dem med en pension över 17 200, vilket var alternativet. För en pensionär med ungefär 14 000 kronor i pension innebar detta faktiskt 1 300 kronor mer i plånboken per år.

Under denna höst har vi också, genom en överenskommelse i riksdagens pensionsgrupp, fattat beslut om att höja garantipensionen och taket i bostadstillägget. Vi kristdemokrater vill gärna höja taket till 7 500 kronor, men nu blev det 7 000 kronor, och det är viktigt. Samtidigt måste vi här inne hörsamma det problem som finns, nämligen att 44 procent av de pensionärer som har rätt till bostadstillägget av någon anledning inte tar del av det. Bostadstillägget utgör en väldigt viktig del av det grundskydd som utformats.

Man kan därför konstatera – och det är lätt för den som vill att kontrollera – att vi kristdemokrater prioriterar de äldres situation, inte bara när det är dags för valrörelse.

Fru talman! Premiépensionen kan tyckas vara en liten del av den allmänna pensionen. Den är ju trots allt bara 2,5 procent av den pensionsgrundande inkomsten som sätts in på våra egna premiépensionskonton. Men med tiden blir premiépensionen en betydande del. Premiépensionen ger oss dessutom en valfrihet. Vi får själva välja hur vi vill att våra pensionsmedel ska förvaltas, vilka risker vi vill ta och hur aktiva vi vill vara.

I pensionsöverenskommelsen från 2017 finns beskrivet att vi ska reformera premiépensionen i två steg. Det första steget har nu genomförts och kan beskrivas som ett stärkt konsumentskydd. Vi har städat bort oseriösa förvaltare och ställt tydligare och högre anslutningskrav. Nu hoppas jag att vi får en utvärdering som visar att de åtgärder som vidtagits varit korrekta och balanserade innan vi går vidare med steg 2, som i detta nu är ute på remiss.

Fru talman! Jag vet att det här med procentsatser blir väldigt abstrakt, men jag tänkte ändå ge mig på det. Premiépensionen har sedan starten vuxit med över 7 procent per år. Det ska jämföras med inkomstpensionssystemets dryga 3 procent. Den här skillnaden är betydelsefull, för om tillväxten är bara 2 procent högre under 40 år innebär det att den som har haft en snittinkomst på 30 000 kronor i månaden får 200 000 kronor mer i pension.

Premiépensionen har dessutom bidragit med drygt 250 miljarder kronor till den svenska riskkapitalförsörjningen. Att uppmuntra det aktiva valet att välja fonder på fondtorget är alltså inte bara bra för vår egen framtida pension utan också väldigt viktigt för vårt näringsliv och vår konkurrenskraft i en globaliserad värld.

Pensionsspararna förser svenska företag med kapital för investeringar. På så vis kan företagen växa, vi får en högre tillväxt i ekonomin och pensionerna blir högre. Detta ska vi vara rädda om.

Det är därför viktigt att vi hanterar utformningen av premiepensionen på ett klokt sätt. I det steg 2 som nu är ute på remiss verkar utredaren dock ha tolkat direktivet som att de aktiva valen i princip ska upphöra. Han ger prognosen att 3 000 miljarder av systemets totalt 4 000 miljarder ska hamna i förvalet, AP7. Men vad får det för konsekvenser om det blir så? Vi får ju inte fatta beslut som gör att kapitalflödet styrs över från de svenska bolagen till globala indexfonder.

Förutom kapital för investeringar finns det en annan vinst med premiepensionen, och det är att den har haft en stor påverkan på hållbarhetsutvecklingen i den svenska marknaden. Det beror på att de svenska pensionsspararna, det vill säga vi själva, bryr oss om hållbarhet och vill göra medvetna val. Huvuddelen av det placerade kapitalet har i dag placerats på basis av hållbara och miljömedvetna val.

Jag läste i morse en ganska fantastisk sak: Över 70 procent av det kapital som i dag finns på fondtorget är investerat i fonder som uppfyller kraven på hållbara investeringar. Och än bättre: Det fortsätter att öka. Våra val har påverkat hur företagen ska investera. Även här blir då frågan relevant: Hur påverkar det hållbarheten om vi styr över kapitalflödet mot globala indexfonder?

Vi kristdemokrater vill ha fortsatt valfrihet för premiepensionsspararna. Jag tror på mer av folkbildning kring hur fondvalet fungerar så att dess konkurrenskraft i förhållande till förvalet blir ordentlig. Förvalet är bra, men det innebär samtidigt en risk att kapitalflödet styrs över mot utländska bolag som ingår i så kallat globalt index och samtidigt bort från våra egna svenska bolag. Den utvecklingen är inte bra på sikt för oss som vill ha ett starkt, långsiktigt och hållbart pensionssystem

Som avslutning vill jag önska alla en välsignad jul och en god ledighet.
(Applåder)

Anf. 46 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Den ekonomiska tryggheten för äldre är en central del av den svenska välfärdsmodellen. Den som har arbetat och bidragit till samhället och varit med och byggt Sverige till det fantastiska land det är ska kunna gå i pension och känna trygghet med en rimlig inkomst.

Vi har sedan drygt 20 år ett robust och hållbart pensionssystem som inte längre vältrar över skulder på framtida generationer och där den pensionen vi tjänat in genom hela livet kompletteras med ett skattefinansierat grundskydd för att motverka ekonomisk utsatthet för den som inte tjänat ihop tillräckligt.

Pensionssystemet är stabilt, men det levererar för dåligt i alldeles för många fall. Det beror delvis på att vi lever allt längre men också på att vi avsätter alltför låg avgift.

Medellivslängden har ökat med tre och en halv timme per dygn, och den förväntade tiden som pensionär är i dag tre år längre än när vi beslutade om det nya pensionssystemet på 1990-talet. I grunden är det naturligtvis oerhört positivt och glädjande att vi lever

allt längre, men det innebär också att pensionerna blir lägre eftersom de måste räcka under de allt fler år vi har som pensionärer.

För att motverka sjunkande pensionsnivåer måste arbetslivet oundvikligen bli mer hållbart och successivt förlängas. Det handlar både om att man måste inträda på arbetsmarknaden något tidigare och om att orka lite längre.

Ett annat sätt att öka inbetalningarna till pensionssystemet är att justera själva avgiftsnivån. Med tanke på att den beslutade avgiften på 18,5 procent av lönen i praktiken har sänkts till 17,21 procent är det en fullt rimlig slutsats och ståndpunkt att dagens pensionssystem visserligen har en bra modell men är underfinansierat. Vi betalar helt enkelt inte lika mycket som vi en gång beslutade att vi behövde göra.

Vi socialdemokrater har satt upp målet att vanliga löntagare på sikt ska ha en pension som motsvarar 70 procent av slutlönen. För att nå dit ser vi att det kommer behövas både och, det vill säga både ett förlängt arbetsliv och en höjning av ålderspensionsavgiften.

Fru talman! När vi hanterar pensionerna jobbar vi med väldigt långsiktiga perspektiv som vi behöver ta ansvar för, men det betyder naturligtvis inte att vi kan blunda för att arbetslivet och andra faktorer utanför själva pensionssystemet påverkar den pension vi en dag kommer att få och att historiska orättvisor och ojämställdhet får genomslag i dag. Tvärtom behöver de förändringar som påverkar framtida pensioner kompletteras med åtgärder här och nu, utan att vi för den sakens skull frångår de principer som gör att vi i dag har ett robust och hållbart pensionssystem.

Som ett exempel på vad vi socialdemokrater drev igenom redan förra mandatperioden, då vi återkom till makten, och som gav omedelbar effekt för pensionärernas ekonomi kan jag nämna att vi förbättrade bostadstillägget vid två tillfällen.

Vi sänkte också skatten för pensionärerna. I det sammanhanget vill jag breda ut texten lite grann och rekapitulera hur det var: Det var den gamla moderatledda regeringen som införde den orättvisa ordningen att pensionärer betalar högre skatt än den som förvärvsarbetar. Det är naturligtvis en fullständigt orimlig ordning, eftersom pension är uppskjuten lön och naturligtvis ska beskattas lika.

Redan under den förra mandatperioden började vi städa undan efter Moderaternas kaos på detta område. Vi började med att ta bort den orättvisa skattekllyftan. Vi har i den här budgeten ytterligare ett steg i den riktningen. Jag vill påminna om att skattekllyftan mellan pensionärer och de som förvärvsarbetar hade varit helt borta om det inte vore för att Moderaterna och Kristdemokraterna med stöd av Sverigedemokraterna förra året hade tryckt igenom ytterligare ett jobbskatteavdrag.

För oss socialdemokrater ligger målet fast. Vi ska ta bort denna klyfta. Det är en principiellt viktig fråga som handlar om rättvisa, anständighet och respekt för landets pensionärer.

Fru talman! Det handlar också om att här och nu ytterligare förbättra den ekonomiska tryggheten för pensionärer. Vi är glädjande nog i den blocköverskridande Pensionsgruppen överens om förbättringar av grundskyddet.

I och med denna budget realiserar flera viktiga förbättringar. Vi höjer taket i bostadstillägget ytterligare en gång, och vi höjer garantipensionen för första gången på väldigt länge. Om bara några veckor kommer således 675 000 pensionärer att få en ökad disponibel inkomst med upp till 1 500 kronor per månad efter skatt. Det går inte att säga någonting annat än att det är ett rejält och välkommet tillskott för väldigt många.

Under mina dagar som pensionspolitiker har jag mött en hel del synpunkter och oro kring att grundskyddet för de mest utsatta pensionärerna inte räcker till. Jag delar den oron. Jag delar oron för utsatthet och ökade klyftor i samhället. Därför är höjningen av garantipensionen och bostadstillägget väldigt viktig.

Men, fru talman, jag har faktiskt, om möjligt, mött ännu fler synpunkter kring och frustration över att den som har arbetat och slitit ett helt arbetsliv kan få en så pass låg pension att det inte skiljer nämnvärt mellan den som har arbetat och den som får garantipension från samhället. Lika rätt som det är att göra den nyss nämnda förbättringen av grundskyddet är det att ha ett respektavstånd, så att det faktiskt lönar sig att ha arbetat.

Att höja pensionerna för den ganska breda grupp pensionärer som efter arbetslivet har en intjänad inkomstpension i spannet 9 000–17 000 kronor är för oss socialdemokrater en högt prioriterad fråga.

För att dagens pensionärer ska få en högre inkomstpension har vi utöver förslag om höjd ålderspensionsavgift och ett mer hållbart och successivt förlängt arbetsliv föreslagit ett skattefinansierat tillägg till inkomstpensionen just för denna grupp pensionärer, som skulle ge en ökad inkomst med upp till 600 kronor i månaden. Det skulle till skillnad från den vanliga inkomstpensionen alltså vara ett skattefinansierat tillägg, men vi tänker oss att det skulle betalas ut automatiskt tillsammans med den övriga pensionen från Pensionsmyndigheten för att det ska vara så enkelt som möjligt för den enskilda.

Fru talman! I denna specifika del ser jag fram emot att få återkomma inom en förhoppningsvis inte alltför avlägsen framtid. Jag hoppas naturligtvis på att detta då kan ha fått ett ännu bredare stöd i riksdagens kammar.

Avslutningsvis återstår inte mycket mer för mig än att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag passar på att önska talmannen, utskottets ledamöter och personal samt framför allt landets pensionärer och pensionssparare, som förhoppningsvis lyssnar på debatten i dag, en fortsatt glad lucia och ett gott 2020. (Applåder)

Anf. 47 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)
replik:

Fru talman! Jag lyssnade på Teresa Carvalho och hörde om de orättvisa skatterna. Vet Teresa Carvalho när det var som mest orättvist? Det var det före 2006, före Alliansen. Då var det väldigt orättvisa skatter för pensionärer i Sverige. Då betalade varenda pensionär minst 1 000 kronor mer i skatt varje månad. Med våra skattesänkningar under alliansåren – det var fem stycken för pensionärerna – fick pensionärerna 1 000 kronor mer i plånboken.

Jag tycker att det är lite magstarkt att man nu pratar om orättvisa skatter. Man kan alltid diskutera vem som ska betala mer eller mindre, och det kommer vi kanske aldrig att vara riktigt överens om. Men det orättvisa var att ni pungslog de stackars fattigpensionärerna, som fanns på den tiden. Det fick betala mycket mer i skatt. Det var orättvist.

Det bästa och säkraste sättet för varje människa att få mer i plånboken är för det första att arbeta och för det andra att få sänkt skatt. Det gäller även för pensionärer. Man bör arbeta längre upp i åren. Man bör också kunna arbeta mer under tiden man ska arbeta, under sin aktiva period.

Jag kan inte heller förstå varför regeringen väljer att under nästa år inte sänka skatten för dem med de lägsta pensionerna. Ni sänker skatten för pensionärer som har 17 000 kronor i pension men inte för någon annan. Jag tycker inte att ni ska prata så mycket om orättvisa, för det är ni som skapar den just nu. (Applåder)

Anf. 48 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Katarina Brännström säger att man alltid kan diskutera vem som ska betala mer i skatt. Vi socialdemokrater menar att pension är uppskjuten lön och ska beskattas lika som lön. Det beskedet ligger fast.

Vi kom till makten 2014 och började då städa upp efter den införda orättvisan. Steg för steg tog vi bort den skattekliften. Anledningen till att vi nu framför allt har en skattesänkning för dem som har de lite högre pensionerna är att vi redan har tagit bort den orättvisa skatten för dem som har lägre pensioner.

Mitt besked ligger fast. Vi socialdemokrater har hela tiden tyckt – och vi tycker det än i dag – att pension är uppskjuten lön och ska beskattas lika. Vad Moderaterna tycker i den frågan tycks variera, men för oss socialdemokrater ligger målet fast. (Applåder)

Anf. 49 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)
replik:

Fru talman! Det är rätt märkligt när man lyssnar på detta med att städa upp. När vi gav människor mer i plånboken skulle ni städa upp. Alla, även de som arbetade, fick mer i plånboken. Alla pensionärer fick mer i plånboken. Det var bara det att de som arbetade fick lite mer i plånboken. Är det detta som är någonting att

städa upp? I så fall tycker jag att ni skulle städa upp nu när ni faktiskt har makten.

Ni brukar använda fattigpensionärer som ett väldigt fint uttryck, men just nu lyser det med sin frånavaro. De som har riktigt låga pensioner, de som har jobbat deltid och kvinnor i låglöneyrken lämnar ni nu, för ni har uppnått någon sorts rättvisa. Det är ett otroligt märkligt sätt att argumentera. Det blir rättvisa när man betalar lika mycket skatt trots att man har en väldigt liten inkomst.

Vi sänker skatten för alla, och det tycker vi är rättvist.

(Applåder)

Anf. 50 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Jag måste erkänna att jag är något förvånad över Katarina Brännströms otroliga upprördhet över att vi socialdemokrater står upp för att pension är uppskjuten lön och ska beskattas lika. Mitt besked ligger fast. Detta är någonting som vi socialdemokrater kommer att fortsätta att eftersträva.

Jag hoppas att Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna nästa gång de får för sig att gå samman har lärt sig av misstaget de tidigare har gjort och inte upprepar det så att det blir en ökad skatteflyfta. För mig är det alldeles självklart att pensionärer inte ska betala mer i skatt än de som i dag är förvärvsarbete.

Vi vill också göra annat, fru talman, än att använda skatteinstrumentet och införa en rättvis beskattning. Vi vill exempelvis ha ett tillägg till inkomstpensionen för dem som har en inkomstpension precis över garantivån, så att det lönar sig att ha arbetat lite mer.

(Applåder)

Anf. 51 ANN-CHRISTINE FROM

UTTERSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jag förstår att det i regeringsställning kan vara svårt att göra prioriteringar som ofta är tuffa och svåra. Men jag funderar ändå mycket över regeringens prioriteringar när det gäller de äldre. Jag kan inte förstå hur regeringen kan prioritera bort de äldre som man så ofta gör. Det handlar om människor i detta land som har arbetat och slitit hela livet, bland annat för sin pension. Ändå vill regeringen öka pensionen med bara 200 kronor. Varför tar man inte till kraftfullare prioriteringar som ger lite mer? 200 kronor är inte mycket att komma med. Jag vill påminna om att Sverigedemokraterna ökar detta med 800 kronor så att det åtminstone blir en tusenlapp extra i månaden.

Förutom detta sänkte regeringen skatten på pensioner i höstbudgeten, vilket var mycket bra, till en kostnad av 4,33 miljarder kronor. Men i stället för att sänka skatten på pensioner ytterligare valde man att sänka värnskatten till en kostnad av 6,1 miljarder kronor. Varför har regeringen gjort denna prioritering?

Anf. 52 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Förbättringarna av grundskyddet, som regeringen tillsammans med partierna i

Pensionsgruppen nu genomför, måste naturligtvis ses som en helhet. Garantipensionen och bostadstillägget hänger ihop och höjs nu med upp till 1 500 kronor i månaden efter skatt. Att framställa detta som någonting fjuttigt tycker jag faktiskt är lite håfullt mot alla pensionärer som nu vänder på varenda krona för att ha råd att köpa julklappar till barnbarnen.

Jag noterar vidare att Sverigedemokraterna inte alls är lika angelägna om att berätta att de, samtidigt som de föreslår en ytterligare ökning av garantipensionen, föreslår en sänkning av bostadstillägget i den konstruktion som de har valt. Den sammantagna differensen mellan förslagen är därför inte alls så stor som ledamoten försöker ge sken av.

Men det finns en annan viktig skillnad i förslagen, och det är att Sverigedemokraterna i sin konstruktion dessutom väljer en modell som minskar respektavståndet och som gör det jämförelsevis mindre lönsamt att ha arbetat. Jag tycker att det är riktigt och viktigt att göra denna förbättring av grundskyddet som vi nu faktiskt gör. Men innan vi gör det ännu mer anser vi socialdemokrater att det är prioriterat att höja inkomstpensionerna för de pensionärer som har arbetat ett helt arbetsliv men som ändå får tämligen låga pensioner. Det är också en fråga om rättvisa.

Anf. 53 ANN-CHRISTINE FROM

UTTERSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för svaret på frågan, även om jag noterar att ledamoten över huvud taget inte sa någonting om värnskatten och den prioritering som man har gjort där.

Socialdemokraterna vill framställa sig som det parti som är allra bäst för de äldre och säger från talarstolen i dag att vi sverigedemokrater är håfulla. Jag menar att det är precis tvärtom just nu. Socialdemokraterna är inte alls något parti att räkna med för de äldre. Jag tycker att Socialdemokraterna ibland betar sig håfullt mot pensionärerna genom att inte fullt ut ge dem det stöd som de skulle behöva.

Anf. 54 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Låt oss tala om skatt. Vad gäller borttagandet av värnskatten är det inte någon hemlighet att det inte var Socialdemokraternas högsta önskan. Det var en konsekvens av den kompromiss som vi gjorde för att få igenom annan politik som stod högre upp på vår agenda.

Men låt oss tala om den skatt som pensionärerna betalar, och låt oss tala om Sverigedemokraternas track record på detta område. Låt oss tala om 2014 då vi socialdemokrater kom tillbaka till makten. Vad var det första som hände då? Jo, vi ville ta bort delar av den orättvisa skatt som pensionärerna betalar. Vad gjorde Sverigedemokraterna då? Jo, tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna sköt de upp denna reform.

Låt oss tala om vad som hände förra året, då Sverigedemokraterna hade möjlighet att stå upp för det som de hade sagt om att pensionärer inte ska betala högre

skatt än de som arbetar. Vad gjorde de då? Jo de gick samman med Moderaterna och Kristdemokraterna och såg till att det fortfarande finns en skatteklyfta mellan pensionärer och löntagare.

Vi socialdemokrater vill ta bort den orättvisa skatten för pensionärer. Sverigedemokraterna har ett track record på detta område som inte riktigt medger det samma.

(Applåder)

Anf. 55 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Ekonomisk trygghet vid ålderdom innebär framför allt att man har en pension. Därför är det extremt viktigt att vi har ett tryggt och förutsägbart pensionsystem. Eftersom vi i Sverige har den unika Pensionsgruppen finns garanti för långsiktighet och stabilitet. Det är inte olika regeringar som ska förändra systemet, utan det är den tvärpolitiska Pensionsgruppen som genom överenskommelser ser till att vi alla vet förutsättningarna för att få en pension.

Genom Pensionsmyndigheten och minpension.se får vi enkelt en överblick över vilken pension vi kan komma att få. Dock kan informationen bli bättre, och här har regeringen en viktig uppgift att se till att alla kanaler utvecklas och blir mer kända. Informationen behöver ske tidigare, redan i skolan, vilket vi i Centerpartiet driver på för. Dessutom behöver den fortsätta genom arbetslivet genom arbetsmarknadens parter.

Men det viktigaste, som alla behöver veta, är att det är livsinkomsten som avgör pensionens storlek.

I riksdagen har vi under året beslutat att höja garantipensionen och bostadstillägget. Det är bra. Det gör att det blir bättre för dem med de lägsta pensionerna. Det är viktigt för oss i Centerpartiet, eftersom det är framför allt kvinnor som har garantipension och de lägsta pensionerna. Därför är denna åtgärd ett sätt att öka jämställdheten. Pensionsgruppen har ett fortsatt viktigt uppdrag för att förbättra på jämställdhetsområdet.

Det är långt ifrån alla som är berättigade till bostadstillägg som söker det. Här måste regeringen driva på Pensionsmyndigheten så att fler får kunskap om bostadstillägget. Genom mindre boendekostnader skapas större utrymme i plånboken till annat. Dessutom är handläggningstiderna för bostadstillägg hos Pensionsmyndigheten alltför långa. De måste kortas så att det går fortare att få ett beslut. Här har regeringen också ett stort ansvar.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 56 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Detta är den andra debatten vi har i höst i samma ämne. För ett par månader sedan diskuterade vi de mycket positiva förändringar som sker i pensionsystemet. Att höja garantipensionen är alldeles nödvändigt. Det var inte en enkel sak. Pensionen bygger på arbetslivsinkomsten, och det måste finnas ett respektavstånd mellan garantipension och pension som man så att säga har arbetat ihop. Jag tycker att man har kommit fram till en rimlig lösning.

Att höja bostadstillägget är alldeles nödvändigt. Det är också mycket pricksäkert. Men precis som tidigare har sagts här måste informationen om man har rätt till bostadstillägg förbättras. Jag skulle helst se att detta gick med automatik i samband med att man lämnar in sin deklaration och får reda på hur mycket man ska betala i skatt.

Men man måste nog också titta närmare på varför människor inte ansöker om bostadstillägg. Vilka är de bakomliggande faktorerna?

Vi ska vara jättegglada över att vi när det gäller pensionerna inte fick samma situation som Frankrike i dag befinner sig i med generalstrejk. Vi klarade att under 1990-talet göra denna omfattande förändring av vårt pensionsystem, från det tidigare som vi inte hade råd med – ATP-systemet – till nuvarande system. Nu arbetar vi stegvis vidare för att förbättra situationen för de sämst ställda pensionärerna, vilket har nämnts i flera inlägg här. Där ingår en successiv förbättring av deras inkomster och att förändra deras utgifter. Jag ser fram emot vad utredningen om tandvårdsförsäkringen som ska läggas fram nästa höst kan innebära i form av lättnader i utgifter för alla dessa årsrika människor som har sina tänder kvar.

Hur ska vi få råd framöver? Åldern till vilken vi har rätt att finnas kvar i arbetslivet har höjts, men vi måste också bli duktigare på att göra det möjligt för dem som vill fortsätta att arbeta efter 68–69 års ålder. Det arbete som Delegationen för senior arbetskraft genomför är av intresse. I dagarna har rapporten *Bortvald på grund av ålder* lagts fram. Rapporten tar upp åldersdiskriminering vid rekryteringar. I rapporten har studier av hur arbetsgivare ser på människor i olika åldrar samlats. Ja, det är bra att vara mellan 30 och 40. Sedan går det utför. Är man 60-plus kan man i princip glömma att ta sig tid att söka nytt jobb. Det här har vi inte råd med i Sverige. Vi måste öppna för alla som vill och kan bidra till vårt välstånd med arbete.

Vi måste också bli bättre på att få människor att orka arbeta högre upp i åldrarna. Det är något som Delegationen för senior arbetskraft diskuterar mycket. Det handlar om insatser inom området arbetsmedicin, och företagshälsovården måste bli mycket bättre. Människor måste tidigare i arbetslivet kunna utbilda sig och även ta andra arbetsuppgifter för att orka arbeta högre upp i åldrarna. Detta är inte något som löser situationen för dagens fattigpensionärer, men det förebygger att den gruppen ökar i framtiden.

Hur är det med de olika arbetsgivarna? Det här är kanske något som hör bättre hemma i en annan utskottsdebatt, men jag vill ändå nämna detta. Staten är sämst på att göra det möjligt för 67-plussare att fortsätta i arbetslivet. Regioner och kommuner är lite bättre. Bäst är faktiskt näringslivet. Där ser man till behovet av kompetens. Om några är mycket kompetenta, och är uppe i åren, håller man kvar den arbetskraften. Det är vad Delegationen för senior arbetskraft har funnit.

Här finns utmaningar. Den 1 oktober nästa år kommer ett slutbetänkande från delegationen med, som jag

hoppas, skarpa förslag som ändrar den ålderistiska synen på årsrik arbetskraft, som innebär möjligheter för människor som vill och kan att fortsätta arbeta och bidra till vårt välbefinnande. Därmed kan de solidariskt finansiera de välfärdsinsatser, hälso- och sjukvård och så vidare, som vi så väl behöver i ett land där sjukvården i dag går på knä.

Med detta önskar jag fina helger och ett gott nytt år – inte minst till talmannen, till er som sitter här och till dem som ser på debatten via sina tv-apparater. (Applåder)

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Tack så mycket för hälsningen!)

Anf. 57 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Alla har rätt till en värdig ålderdom, till att leva ett gott liv på ålderns höst utan att vända och vrida på varje krona i slutet av månaden, till att känna den trygghet som en tillräcklig pension innebär.

Vi vet att det inte ser ut så i dag. Alltför många pensionärer lever med ekonomiska villkor som inte gör det möjligt att leva ett fullgott liv. Trots en låg levnadsstandard och små utgifter räcker pensionen för flera inte till. Det är till civilsamhället i form av kyrkor och hjälporganisationer som alltför många äldre är utlämnade för att få mat under månadens sista dagar.

De senaste 15 åren har de allra fattigaste pensionärerna nästan fördubblats. Fler och fler har tvingats in i en extremt utsatt ekonomisk situation, som för många skapar svåra livsförutsättningar. Det är möjligheten att på olika vis delta i samhället som begränsas, och många uppger att det sociala livet får stå tillbaka. Ensamheten breder ut sig.

Miljöpartiet gick till val på att förbättra livsvillkoren för de pensionärer i Sverige som har det allra sämst och att prioritera gruppen med allra lägst pension. Det är nu regeringens politik efter en överenskommelse i Pensionsgruppen. Ingen ska behöva vända sig till ideella krafter för att under månadens sista dagar ha råd med mat. Genom att höja grundnivån i garantipensionen med 200 kronor samtidigt som vi höjer taket i bostadstillägget skapas en reell förbättring i mångas plånböcker. Båda delarna är satsningar som tydligt träffar de pensionärer som behöver de extra pengarna allra mest. Tillsammans är det omkring 675 000 pensionärer som direkt berörs av förslaget. Särskilt gynnar det de kvinnor som i dag lever i ekonomisk utsatthet.

Fru talman! Att Sverige i dag är ett av världens mest jämställda länder har vi generationer av tidigare kvinnokamp att tacka för. De feministiska segrar som vi har skördat under de senaste årtiondena har inte kommit av sig själva, utan det är modiga människor som har gått före. De har tagit striden för de rättigheter som vi i dag ser som självklara.

Sverige är i dag mer jämställt än det någonsin har varit. Trots att det finns konservativa krafter i samhället som vill backa utvecklingen tyder ändå allt på att vi går framåt.

Pensionen är en av våra viktigaste jämställdhetsfrågor. Det är de som är äldre i dag som har stridit för att Sverige ska bli ett av världens mest jämställda länder. Det är tack vare dem som pensionsgapet mellan kvinnor och män inte kommer att vara lika stort för våra barn som det tyvärr är i dag.

Ett jämställt arbetsliv är avgörande för att höja kvinnors pensioner. Att dela lika på föräldraliv och hemarbete är två av många faktorer som gör att kvinnors ställning på arbetsmarknaden kan stärkas. Det ger även utslag på pensionerna. Här är vår samlade politik för ett jämställt samhälle avgörande, men vi behöver också rikta insatser till de kvinnor som på grund av ett ojämnt ställt samhälle i dag har de allra sämsta pensionerna. Det gör vi.

De prioriteringar som regeringen gör i den här budgeten träffar rätt. Genom att höja garantipensionen och bostadstillägget riktar vi insatserna mot dem som lever i allra största ekonomiska utsatthet, vilket oftast är kvinnor. Den pension som alla ska få ut ska gå att leva på, och ingen ska förpassas till fattigdom.

Fru talman! Utöver satsningen i budgeten driver regeringen också på för en politik på andra områden som ska förbättra förutsättningarna för framtida generationer att leva på sin pension. Med ett flexibla arbetsliv som gör det lättare att stanna kvar längre på jobbet skapas också möjlighet för fler att arbeta längre och genom det öka på sin pension.

Samtidigt gör vi också satsningar på ett hållbart arbetsliv så att fler ska orka jobba ända fram till pensionen. Det är en viktig investering för såväl samhället som för varje enskild individ.

Fru talman! Satsningarna som vi gör i budgeten är viktiga för Sveriges pensionärer. I januariavtalet har vi dessutom slagit fast att arbetet med att förbättra villkoren för Sveriges pensionärer ska fortsätta under mandatperioden. För alla dem som har arbetat ett helt liv på slitiga jobb med dålig lön eller tagit hand om det obetalda hemarbetet stärker vi förutsättningarna att ta del av vårt gemensamma välbefinnande som de varit med och byggt upp. Det är inte mer än rätt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 6 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU3
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer
och barn (prop. 2019/20:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 58 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Så här i juletider skulle jag verkligen vilja önska folket en rejäl julklapp i form av den moderata budgeten. Det är en budget för Sverige, ett återupprättat samhällskontrakt.

Att återupprätta samhällskontraktet betyder att staten finns där när man behöver den och att man som medborgare tar fullt ansvar för sig själv och gör rätt för sig. I gengäld får man trygghet och hjälp när man behöver den. Det innebär att polisen kommer när det behövs, att fusk med bidrag – våra gemensamma resurser – rättas till och att vården finns när man behöver den. Och när det går lite tokigt i livet ska stöd finnas. Alla ska ha samma möjligheter och samma rättigheter men också samma skyldigheter.

När vårt samhällskontrakt hotas av utbredd otrygghet och bristande välfärd krävs kloka prioriteringar. Det krävs ordning och reda, och det krävs att man ser verkligheten precis som den är. Moderaterna anser att man bör få full tillgång till svenska bidrag och ersättningar enbart genom eget arbete eller genom permanent och laglig bosättning i Sverige. Att ställa krav på medborgare är inte elakt utan tvärtom; det är att bry sig om dem.

Ersättning för föräldraledighet och annan omsorg ska vara kopplad till arbete. Föräldraförsäkringen ska i första hand vara en inkomstbortfallsförsäkring. Drivkrafterna att sträva efter egen försörjning och större vardagsfrihet ska speglas i ersättningsnivån. För att motverka att personer hamnar utanför samhället ska flerbarnstillägg enbart utgå till den som är svensk medborgare eller den som har arbete här. I andra fall bör ersättningarna begränsas till en grundläggande generell trygghet.

Betald föräldraledighet och den offentligt finansierade barnomsorgen har lagt grunden för att både kvinnor och män kan kombinera arbete och familjeliv. Arbete är hörnstenen i ett jämställt samhälle.

Moderaterna har drivit på reformer för att förbättra drivkrafterna för arbete, vilket har bidragit till ökade förutsättningar för ekonomisk jämställdhet. Det har blivit mer lönsamt för alla att gå från utanförskap tack vare jobbskatteavdraget. Eftersom förbättringen relativt sett har varit som störst för låg- och medelinkomsttagare har drivkrafterna till arbete stärkts mer för kvinnor än för män.

Moderaterna vill fortsätta att sänka skatten med tyngdpunkt på dem som har låga inkomster, inte minst för att göra det mer lönsamt för kvinnor att arbeta. En högre sysselsättningsgrad bland kvinnor leder både till högre tillväxt och till att kvinnors ekonomiska makt och möjlighet att forma sina liv ökar.

Men trots höga jämställdhetsambitioner är inte de mönster brutna som innebär att kvinnor tar det största ansvaret för barn, medan män kan satsa på yrkeslivet. Kvinnor har fortfarande lägre löner, lägre inkomster och lägre pensioner. Kvinnor och män tjänar lika mycket och är chefer i lika stor utsträckning innan de får barn, men när barnen kommer tappar kvinnorna i lön och inkomst och blir mer sällan chefer jämfört med männen.

Att kvinnor tar en större del av föräldraledigheten leder till att de fortsätter att ta ett större ansvar för det obetalda hemarbetet och jobbar mer deltid även efter föräldraledigheten. Detta leder till stressrelaterade

sjukdomar med sjukskrivningar som följd. Det leder till ännu sämre möjligheter i karriären, vilket i sin tur leder till ännu sämre pension.

För att uppnå äkta jämställdhet måste jämställdhet i arbetslivet uppnås. Den betalda föräldraledigheten måste vara tillräckligt lång för att täcka barnets behov av omvårdnad utan att mammans möjlighet till återhämtning riskeras. Men vi måste våga förändra föräldraförsäkringen så att den koncentreras till barnets allra första år, speciellt för att uppmuntra pappor att vara hemma mer när barnet är litet.

Ett flexibelt system för föräldraledighet ökar mäns ledighet och underlättar för både kvinnor och män. Men obegränsad möjlighet att förlänga ledigheten leder till att många kvinnor blir borta alltför länge från arbetsmarknaden. Mer tid med båda föräldrarna tidigt i livet skulle gynna både barnet och jämställdheten. Samtidigt är det viktigt att båda föräldrarna får erfarenhet av att på egen hand ta fullt ansvar för barnet.

För den som ännu inte har kommit in på arbetsmarknaden är det avgörande att det är lätt att lämna barnen på förskola och att drivkrafterna att söka arbete är tydliga. Långa tider av frånvaro från arbetsmarknaden, exempelvis genom att kombinera bidrag och föräldrapenning på grundnivå, leder till att risken för utanförskap ökar.

Utrikes födda kvinnor har i dag en sysselsättningsgrad som är långt lägre än för inrikes födda kvinnor. Många har aldrig ens kommit in på arbetsmarknaden. Detta är en fattigdomsfälla som vi inte kan acceptera.

Med en mer generös förskola och kortare föräldrapenning bör kraven på att göra sig anställbar öka för personer med försörjningsstöd. Och att ställa krav är, som sagt, att bry sig om på riktigt.

Därför föreslår Moderaterna att föräldrapenning på grundnivå, det vill säga för den som inte har arbetsinkomst, ska begränsas till 365 dagar. Vi vill också att den avgiftsfria förskolan ska utökas till 30 timmar för barn till föräldrar som är långvarigt arbetslösa och som aktivt söker arbete.

Fru talman! Vi vet att den bästa försäkringen mot ett liv i utanförskap är en trygg uppväxt och ett gott skolresultat. Det krävs också att man agerar tidigt. Låt oss därför jobba med detta tillsammans!

(Applåder)

Anf. 59 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Eftersom Sverigedemokraternas satsningar inom detta anslag är betydligt större än regeringens har vi inget eget förslag att yrka bifall till.

Jag skulle ändå vilja förklara och berätta lite om vårt ställningstagande på detta område. Vårt att nämna är att vi satsar över 5 miljarder mer på detta utgiftsområde än vad regeringen gör.

Fru talman! Det är Sverigedemokraternas bestämda uppfattning att familjepolitiken ska skapa de allra bästa förutsättningarna för familjer, inte minst under småbarnsåren. Vi ser tyvärr tendenser från en del

partier som vill forma familjepolitiken till ett verktyg för att nå arbetsmarknadspolitiska framsteg snarare än att värna barn och familjer.

Socialdemokraterna menar att de är en röst för ett starkare samhälle där föräldern både kan jobba heltid och ha barn utan att slå knut på sig själv och utan att gå ned i arbetstid. Jag vet inte riktigt om jag kan hålla med om att det skulle vara särskilt familjevänligt.

Med det sagt är det Sverigedemokraternas mening att ändra den socialdemokratiskt utstakade stressade familjepolitiken till att helt enkelt bli mer familjevänlig.

Genom att exempelvis möjliggöra för en alternativ barnomsorg som kan nyttjas de tre första åren, vilket innebär att man som förälder kan ta del av den kommunala barnomsorgsavgiften, kan föräldrarna vara hemma lite längre med barnen utan att förlora alltför mycket ekonomiskt. Det skulle då gå att kombinera med ett deltidsarbete.

Vi vet att alla barn inte är redo att lämnas på förskola vid ett års ålder. Det finns också föräldrar som vill vara hemma lite längre med sina barn. Det borde vara möjligt i större utsträckning än vad det är med regeringens i dag förda politik om att du ska ut i arbete så fort det bara är möjligt.

Vi kan också se en tydlig koppling mellan den förda politiken och den ökade psykiska ohälsan bland såväl barn som vuxna och inte minst bland småbarnsföräldrar. Kvinnor är betydligt mer sjukskrivna än män, då främst i åldrarna 30–45 år, och de flesta är just småbarnsmammor. Till stor del är sjukskrivningarna kopplade till stress.

Fru talman! Det är inte svårt att lägga ihop ett och ett utifrån de signaler som sänds till våra blivande föräldrar, inte minst till kvinnorna, om att stressen och pressen är stor.

Som förälder ifrågasätter man sig själv och har lite dåligt samvete för den tid som man är hemma. Man är liksom inte tillräckligt poppig om man väljer att vara föräldraledig för att amma eller för att man helt enkelt vill spendera mer tid med sina småbarn.

Barn lämnas på förskola precis fyllda ett år och vistas inte sällan i alldeles för stora barngrupper med många individer att förhålla sig, flera vuxna att knyta an till och inte sällan i en bullrig miljö och på stora ytor.

Våra små barn har ofta långa dagar på förskolan. Det är inte ovanligt att de är på sin förskola på mer än heltid. De lämnas tidigt på morgonen för att hämtas sen eftermiddag av sina heltidsarbetande föräldrar, som de längtat efter hela dagen och som i sin tur är hysteriskt stressade. Väl hemma ska man få ihop allt vardagsbestyr med tvätthögar, städning, utflyktsmatsäcken som ska fixas, middagen som ska donas med, och man ska försöka få tid till samtal och att umgås med sin familj. Allt detta ska hinnas med på några få kvällstimmar innan ett nytt vardagshjul drar igång. Jag vågar nog påstå att det sett ur ett helikopterperspektiv är hysteriskt och långt ifrån det som många har tänkt sig efter månader av längtan efter barn. Här måste vi få till mänskligare

förutsättningar. Det måste gå att kombinera arbetsliv och familjeliv på ett vettigare sätt.

Jag vill samtidigt poängtera att vi såklart ska arbeta, men kanske inte fullt ut under den första tiden när barnen är som minst. Vi menar att det behövs fler ekonomiska incitament för att tid med barnen under denna period ska kunna vara möjligt utan att man förlorar alldeles för mycket ekonomiskt och i förlängningen det som går till pensionen.

Fru talman! Vi ser inte kvoteringen av föräldrarna som ett primärt sätt att nå detta. Det är i stället ytterligare ett krav bland alla andra att ställa upp på och anpassa sin tid efter för att passa in och vara lite politiskt korrekt utifrån regeringens perspektiv.

Visst, det är viktigt att båda föräldrarna tar det ansvar som föräldrarollen innebär. Jag har sagt det förr och säger igen att jag är helt övertygad om att föräldrar besitter förmågan att fördela föräldradagarna helt på egen hand.

Fru talman! Försäkringskassan säger att antalet föräldradagar som tas ut av pappan har ökat något men att antalet obetalda dagar som kvinnan tar ut är en effekt av detta. Om regeringens mål om att kvinnan ska ut så fort som möjligt i arbetslivet för att det, som man säger, är en kvinnofälla att gå hemma blir det lite märkligt att kvinnan på grund av kvoteringen är hemma mer obetalt. Det gör att man förlorar både inkomst och pension. Kanske väljer man att ta ut obetald ledighet för att försöka få ihop vardagspusslet.

Fru talman! Att på riktigt värna småbarnsåren är jätte viktigt för oss. Vi har många tankar och förslag. Ett förslag är att införa fler dubbeldagar för att öka flexibiliteten i uttaget av föräldradagarna men också för att föräldrarna ska kunna vara hemma tillsammans den första månaden, om de så önskar. Samtidigt ger det en större valfrihet om man gör fler dagar till dubbeldagar. De föräldrar som väljer att skaffa barn tätt har också ett större behov av att få ihop den första månaden. Det kan då kännas tufft för pappan att återgå till arbete efter tio pappadagar.

Vi vill också införa tio graviditetspenningdagar som gör det möjligt för den gravida att vara hemma i anslutning till den beräknade förlossningen, oavsett om man har arbetshinder eller inte. I dag kan det vara ganska spretigt huruvida du får rätt till graviditetspenning eller inte. Har du inte den möjligheten kan du ta ut föräldradagar innan barnet är fött. Vi menar att föräldradagarna egentligen är tänkta att användas när barnet är fött för att vara tillsammans med det nyfödda barnet.

Fru talman! Vi vet också att föräldraledighet innebär en sänkt inkomst och försämrad pension. Vi menar att ersättningen bör höjas och att föräldraledigheten ska värdesättas som arbete. För att nå i den riktningen vill vi bland annat höja ersättningen i föräldraförsäkringen. En höjning av det inkomstgrundande taket skulle innebära att man når en större ersättning.

Återigen: Det är hög tid att vi omvärderar familjepolitiken och fokuserar den på det som den är avsedd

för och ger föräldrarna möjlighet att vara hemma med gott samvete i början av familjebildningen.

Anf. 60 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! En familjepolitik som utjämnar skillnader är en förutsättning för en mer jämlik barndom. Tyvärr lyser en sådan politik med sin frånvaro i Sverige 2019. I stället för ekonomiskt pressade barnfamiljer är det rika miljonärer som ska få bidrag lagom till jul. Den snåle Ebenezer Scrooge är inte längre enbart en påhittad julsaga utan en del av den verklighet som många familjer befinner sig i före julhelgerna. Tankar på hur pengarna ska räcka till julklapparna till barnen skapar oro och ångest. Vissa barn kommer tillbaka från jullovet och berättar om nya tv-spel och andra leksaker, andra försöker hålla låg profil och bär sin familjs fattigdom som en skam. Det här är inte värdigt.

Fru talman! ”Men jag vill inte ge mest till de som redan har mest. Jag kan ärligt säga till er med de största förmögenheterna: Nu får ni faktiskt stå tillbaka – nu är det vanligt folks tur! Jag vill satsa just på pensionärerna och barnfamiljerna”. Så sa Stefan Löfven i sitt Almedalstal 2018.

Nu ett år senare är borttagandet av värnskatten ett faktum. 6 miljarder, som skulle kunna göra enorm nytta för att ge barn i ekonomiskt utsatta familjer bättre villkor, går i stället till folk som redan har allt.

Fru talman! Verkligheten ser ut som den gör. Det blir större klyftor och fler fattiga. Andelen barnfamiljer som lever med låg ekonomisk standard har ökat från omkring 8 procent i början av 2000-talet till 16 procent 2017. Om man bortser från familjepolitiska insatser skulle det handla om en fjärdedel av de svenska barnfamiljerna – en fjärdedel! Den omfördelade och fattigdomsreducerande effekten inom familjepolitiken har alltså minskat avsevärt över tid. I stället har Sverige under samma tid sett till att toppa ligan i snabbast ökande antal nya miljonärer.

”Alla vet att det är pengarnas fel om någon säger att de inte kan hänga med, men ingen pratar om att någon är fattig vi bara löser det för varandra.” Så säger ett barn i föreningen Majblommans rapport *Andra tycker jag är konstig*.

Vid en jämförelse av inkomstfattigdom mellan EU-länder syns kraftiga variationer såväl före som efter transfereringar. Sverige har gått från 5:e plats 2007 till 13:e plats 2017 avseende familjepolitikens betydelse på nivån av inkomstfattigdom.

Från slutet av 90-talet har den omfördelade effekten av samtliga socialförsäkringar till barnfamiljer nästan halverats. Störst är förändringen inom de behovsprövade bidragen. Av totalt 80 miljarder kronor i den ekonomiska familjepolitiken 2017 fungerar ca 8 miljarder som omfördelade mellan barnhushållen, vilket motsvarar knappt 10 procent av 2017 års ekonomiska familjepolitik.

Vänsterpartiet menar att den trenden måste vändas och att det är en av de viktigaste frågorna i socialförsäkringspolitiken. Något av det viktigaste med den

ekonomiska familjepolitiken är att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn.

Den grupp som fått det allt sämre under de senaste åren är ensamstående föräldrar. Åtta av tio av de ensamstående föräldrarna är kvinnor och har en ekonomisk standard som är sämre än för sammanboende och ensamstående män.

Ensamstående kvinnor med barn har lägst ekonomisk standard även med stöd i form av barn- och bostadsbidrag. Många har otrygga anställningar och låga inkomster. I likhet med andra kvinnor har de dessutom inte sällan ett deltidsarbete.

Minskningen av den disponibla inkomst som kom från försäkringar och både generella och behovsprövade bidrag minskade under de här åtta åren allra mest för ensamstående föräldrar. En stor andel av de ensamstående mammorna lever under väldigt knappa förhållanden och räknar dagarna tills barnbidraget ska trilla in på kontot.

Vänsterpartiet ägnade sig därför under den förra mandatperioden mycket åt att förbättra och höja till exempel underhållsstödet i flera omgångar och höja bostadsbidraget, vilket har lett till förbättringar inte minst för ensamstående föräldrar. Det är viktigt att stöden och ersättningarna följer den övriga ekonomiska utvecklingen så att inte klyftorna blir större

Fru talman! Att föräldrar ska fördela ansvar för hem och barn lika är en av de mest centrala jämställdhetsfrågorna. Ett jämnare uttag av föräldradigheten skulle göra att kvinnors inkomster och hälsa ökar och att män tar ansvar för hem och barn. Alla barn har rätt till en bra relation till båda sina föräldrar.

I dag tar mammorna ut 80 procent av föräldravgifterna under barnets första två år. Tillsammans med regeringen drev Vänsterpartiet 2016 igenom en tredje reserverad månad i föräldraförsäkringen. En analys från Försäkringskassan visar att förändringen har lett till ett mer jämställt uttag av föräldradagarna. Analysen visar samtidigt att det är långt kvar till ett jämställt uttag och att ett mer styrande regelverk är nödvändigt.

Vänsterpartiet vill se en individualiserad föräldraförsäkring. Ett mer jämställt uttag gör att män tar mer ansvar för vård av sjukt barn och för hushållsarbetet, vilket ger kvinnor chans till bättre pensioner och jobb-möjligheter. Barn får dessutom en bättre relation till båda sina föräldrar, vilket skapar trygghet.

Fru talman! Mycket behöver göras för att Sverige ska bli mer jämlikt. Tyvärr går regeringen och samarbetspartierna i motsatt riktning. Med hänvisning till helheten i vår egen budgetmotion för ett jämlikt Sverige kommer Vänsterpartiet därför att avstå i omröstningen. Sverige behöver mer jämlikhet, inte mindre.

Anf. 61 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Människor behöver gemenskap och fungerande relationer för att må bra och för att kunna utvecklas. Familjen är den mest grundläggande formen av gemenskap. Där möts människor över generationsgränser i kärlek och tillit.

Det är denna insikt som är en av grundbultarna i den kristdemokratiska ideologin. Familjer skiljer sig åt och ser olika ut. Kärnfamiljer, sambor, ensamstående, ombildade, samkönade och andra typer av familjebildningar ska alla få det stöd från samhället som de behöver för att fungera så bra som möjligt och för att få vardagen att gå ihop.

Denna mångfald kräver att familjepolitiken inte utgår från vad som anses bäst ur ett system- och regelperspektiv. I stället måste människan sättas i centrum, och för att kunna stödja alla familjer i den situation som de befinner sig i måste politiken tillåta ett stort mått av flexibilitet och valfrihet.

Kristdemokraternas politik syftar till att underlätta familjebildning, öka föräldrars möjligheter att tillbringa tid med sina barn, stärka familjernas ekonomi samt skapa bättre förutsättningar att kombinera familjeliv med arbete och karriär.

Men familjepolitiken är också viktig ur ett förebyggande perspektiv. Trygga och välfungerande familjer är en viktig del i att främja en god psykisk hälsa hos barn och unga, goda resultat i skolan och förutsättningar att hävda sig på arbetsmarknaden men också för att stävja utanförskap och kriminalitet.

Fru talman! Jag tror att de flesta vet att vi kristdemokrater är säkra på att det är föräldrarna och inte vi politiker här i Sveriges riksdag som vet vad som passar bäst för just deras familj när det gäller att bestämma vem som ska vara hemma med barnen. Det är därför vi vill ha en helt fri föräldraförsäkring utan kvotering.

Vi vill dessutom att vårdnadshavare ska kunna överlåta sina föräldrapenningdagar till närstående som inte lever i samma hushåll, till exempel far- och morföräldrar eller vuxna syskon. Inte minst skulle detta underlätta vardagen för ensamstående föräldrar.

Kanske vet några också att de så kallade dubbeldagarna infördes på initiativ av Kristdemokraterna. Dessa dagar är mycket uppskattade, eftersom föräldrarna ges möjlighet att vara hemma tillsammans med sitt barn. Reformen har ökat uttaget av dagar som tas ut av pappor, inte minst pappor som sällan tar ut föräldrapenning. Dessutom visar forskning att dubbeldagarna har mycket positiva effekter på kvinnors fysiska och psykiska hälsa.

I dag har man rätt att ta ut 30 dubbeldagar under barnets första år. Vi kristdemokrater vill förbättra vår reform genom att ta bort den här tidsgränsen och låta föräldrarna själva bestämma hur många dagar som man vill ta ut samtidigt.

Fru talman! Jag tror att det kanske är färre som känner till Kristdemokraternas övriga reformer som gäller ekonomisk trygghet för familjer och barn. Jag tänker därför ägna resten av mitt anförande till att belysa några av dessa.

Bostadsbidraget är det stöd som bäst når föräldrar som lever i ekonomisk utsatthet. Drygt 171 000 mottog bostadsbidraget i december 2018. Av dessa var 80 procent barnhushåll. Bostadsbidraget har stor betydelse för ensamstående föräldrar, särskilt för kvinnor. Över hälften av de utbetalade bostadsbidragen gick till

hushåll där det var en kvinna som var ensamförsörjare. För att stödja de sämst ställda barnfamiljerna vill vi höja det barnrelaterade bostadsbidraget med 200 kronor per månad och barn.

Antalet hushåll med bostadsbidrag har minskat sedan slutet av 1990-talet. En förklaring är att inkomsterna har stigit samtidigt som inkomstgränserna för bidraget har varit oförändrade. Vi vill att fler ska kunna ta ut fullt bostadsbidrag och föreslår därför att inkomsttaket ska höjas med 30 000 kronor.

Fru talman! När det gäller kvinnors ekonomi har dagens kvinnliga ålderspensionärer i regel lägre pension än manliga. Det beror på att kvinnor har en lägre pensionsgrundande inkomst än män, vilket i sin tur huvudsakligen grundar sig på ojämlikheter i lönestrukturen och att kvinnor historiskt i genomsnitt har arbetat färre år än män. En annan faktor är att kvinnor tar ut en större del av föräldraledigheten och att de ofta går ned på deltid när barnen är små.

Sedan 1999 finns i pensionssystemet, tack vare ett kristdemokratiskt initiativ, en rätt att tillgodoräkna sig pensionsrätt för så kallade barnår. Detta innebär att upp till fyra år kan räknas som pensionsgrundande för den av föräldrarna som har haft en lägre inkomst bland annat på grund av längre föräldraledighet och deltidsarbete.

Denna reform har varit viktig, framför allt eftersom den stärker kvinnors pensioner men även för att det signalerar att det är en viktig samhällsinsats att ta hand om sina barn.

I dag arbetar många kvinnor deltid även efter barnets fyraårsdag. För att ytterligare kompensera de föräldrar som går ned i arbetstid eller är hemma med sjuka barn i större utsträckning, vilket oftast också är kvinnor, vill vi utöka antalet barnrättsår från fyra till fem. Dessutom föreslår vi att den generella jämförelseinkomsten i barnrättsåren höjs från 75 procent till 85 procent så att de som har lägst inkomst får en högre pensionsrätt.

Detta är förslag som också Pensionsmyndigheten har fört fram. Myndigheten har uppskattat att dessa förändringar minskar gapet mellan mäns och kvinnors intjänande till den allmänna pensionen.

Fru talman! Enligt en rapport från Folkhälsomyndigheten i år är det bara ungefär 9 procent av de 15-åriga tjejerna som rör på sig tillräckligt mycket. Enligt samma rapport följer såväl fysisk som psykisk ohälsa i stillasittandets spår.

Vi ser också en utbredd ensamhet bland många barn och unga. Årsrapporten från stiftelsen Friends visar att nästan en fjärdedel av eleverna i årskurs 3–9 alltid, ofta eller ibland känner sig ensamma i skolan. Många barn vittnar i kontakter med organisationer som Bris om att de upplever att deras föräldrar eller vuxna på skolan inte har tid för dem.

Statistik från SCB över barns levnadsvillkor visar att det främst är barn i ekonomiskt utsatta hushåll, barn till ensamstående föräldrar, barn till utlandsfödda föräldrar och barn i arbetarhushåll som har en mindre aktiv fritid med lägre deltagande i organiserade

fritidsaktiviteter än andra barn. En förklaring till detta kan vara att barns fritidsaktiviteter inte sällan är dyra.

Det är ju så att barn i ekonomisk utsatthet ofta känner ett stort ansvar för familjens ekonomi. När de märker att fritidsaktiviteterna konkurrerar med övriga behov i hushållskassan slutar många med sin träning eller annan fritidsaktivitet. Detta, fru talman, är ett ansvar som inget barn ska behöva ta. Vi kristdemokrater menar därför att det nu behövs en bred reform som stimulerar fler barn och unga till rörelse och föreningsengagemang, med särskilt fokus på de barn som lever i ekonomisk utsatthet.

I vårt budgetalternativ avsätter vi därför ca 850 miljoner kronor per år för att införa ett fritidskort till alla barn i årskurs 2 till årskurs 9. Kortet kommer laddat med ett ekonomiskt stöd för deltagaravgifter i ledarledda aktiviteter i det svenska föreningslivet och kulturskolan. Stödets storlek kommer att variera utifrån hushållets ekonomi. De flesta barn kommer att få 500 kronor i stöd per år, men barn som lever i hushåll i ekonomisk utsatthet, det vill säga hushåll som uppbär bostadsbidrag eller ekonomiskt bistånd, kommer att få ett betydligt större stöd. 2 400 kronor per år kommer att finnas laddade på kortet för dessa barn.

Genom vårt fritidskort kommer nästan 1 miljon barn att få stöd för aktiv och meningsfull fritid, varav det högre beloppet kommer att ges till ca 150 000 barn. Detta ser vi som en mycket god investering i barnens fysiska och psykiska mående men också i samhället i stort, ur ett folkhälsoperspektiv.

Fru talman! Detta var några av de reformer som vi kristdemokrater har för att stärka den ekonomiska tryggheten för familjer och barn. Jag vill betona att Kristdemokraternas budgetalternativ bör ses som en helhet. Då det ligger över de utsatta ramarna för utskottsområdet väljer vi att avstå från ställningstagande i form av reservationer, men vi står självklart bakom samtliga våra förslag och även vårt särskilda yttrande.

Anf. 62 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag socialförsäkringsutskottets betänkande om utgiftsområde 12, och jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag.

Fru talman! Sverige ligger i framkant när det kommer till ekonomisk familjepolitik, i synnerhet när det gäller föräldraförsäkringen, och vi är ett gott föredöme för många andra länder. En av orsakerna till detta är att vi vågar använda oss av de politiska verktyg som vi har och att vi inte är rädda för att modernisera och följa utvecklingen i samhället.

Samhället utvecklas ständigt, och med detta förändras synen på föräldraskap, familj, kön och barnets rättigheter i familjen. Lagstiftningen måste också hänga med. Vi är stolta över de steg som vår feministiska regering har tagit för att skapa lika förutsättningar för alla, oavsett val av partner och familjekonstellation.

Fru talman! Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till att utjämna skillnader mellan barnfamiljer samt bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för

dem. Utgångspunkten för den socialdemokratiska familjepolitiken är att alla barn ska få en bra start i livet, utvecklas och kunna förverkliga sina drömmar. Sverige är ett av världens bästa länder för barn att växa upp i. Detta är ingen slump, utan det är en konsekvens av hårt arbete, medvetenhet och politisk vilja. Det är resultatet av en progressiv, jämställd och utjämnande familjepolitik, en generös föräldraförsäkring och en välutbyggd förskola av hög kvalitet som möter dagens behov. Tillsammans med kostnadsfri mödra- och barnhälsovård och generella barnbidrag har det blivit bättre, även för barnen.

Det är tydligt – vi har alla sett det – att jämställdheten ökar genom politisk vilja, och de steg vi har sett inom jämställdheten har kommit till genom att ha ett mål i sikte och rätt mycket politiskt mod. Det har inte alltid varit lätt att utmana samhällsnormer med reformer som andas framtid. Samma mod och politiska vilja behövs för att vidareutveckla och modernisera familjepolitiken i dag.

Det är viktigt att fortsätta att bygga ut föräldraförsäkringen så att den fungerar för alla familjekonstellationer – för barnens rätt till sina föräldrar men också för föräldrarnas rätt att kunna ta hand om sina barn på ett bra och tryggt sätt.

Fru talman! En generell välfärd som omfattar alla, som bidrar till att utjämna ekonomiska villkor och som förbättrar när det gäller att utjämna ekonomiska klyftor ger hög legitimitet åt själva systemet.

Vissa barnfamiljer, till exempel ensamstående kvinnor eller familjer där föräldrarna är nyanlända, löper hög risk för låg ekonomisk standard. Det är här politiken kommer in, fru talman. Politik handlar om vilja och prioriteringar. Det går att göra livet enklare för människor, och det går att skapa förutsättningar för människor för att få ett jämlikt och jämställt samhälle. Därför måste vi prioritera att utjämna skillnaderna mellan människors plånböcker, möjligheter och standard.

Om du jobbar och betalar skatt och bidrar till det gemensamma ska det gemensamma också finnas där för dig och din familj när du behöver hjälp. Och om man är ny i vår gemenskap ska man få hjälp och stöd att börja etablera sig och bidra till det gemensamma.

Fru talman! Under den förra mandatperioden genomförde den socialdemokratiskt ledda regeringen flera viktiga reformer som ett led för att stärka barnfamiljernas ekonomi samt öka jämställdheten. Några av dessa reformer var att vi avskaffade vårdnadsbidraget, höjde grundnivån i föräldrapenningen, höjde barnbidraget med 200 kronor, höjde underhållsstödet, reformerade underhållsbidraget och höjde inkomstgränsen inom bostadsbidraget. Det var den första höjningen på 20 år, och den har lett till att 18 000 fler barnfamiljer får ta del av bostadsbidrag. Detta är ett behov som vi måste möta och som vi möter.

Vi införde ett nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis hos sina föräldrar. I december 2018 var det totalt ca 12 000 föräldrar som

fick bidraget, varav 8 200 var kvinnor och 3 700 var män.

Vidare höjde vi inkomstgränsen för barnfamiljer och umgängesbidraget inom bostadsbidraget för att förbättra för familjer med låg ekonomisk standard.

Vi reserverade ytterligare en månad för respektive förälder i föräldraförsäkringen 2016. Införandet har lett till ett mer jämställt uttag.

Fru talman! Detta var viktiga steg på vägen mot ett mer jämställt samhälle. En väg framåt är det vi arbetar för.

Vid sidan av dessa viktiga reformer har vi återställt ordning och reda i statsfinanserna och rustat Sverige inför sämre tider. Under de goda åren har vi byggt upp en välfärdsreserv genom att betala av på statsskulden, och statsskuldskvoten är nu på sin lägsta nivå sedan 1977. Det är 300 000 fler människor som arbetar tack vare denna politik. Detta ser vi som positivt. Dock måste vi ha en stark välfärd som tar hand om våra sjuka och äldre och om våra barn genom att ge utbildning och lärande, som bistår med bostäder, vägar och kollektivtrafik med mera men som också inkluderar och hjälper dem som har det svårt under perioder i livet. Välfärd handlar om att ta hand om det gemensamma, och i detta ligger även att ta hand om varandra.

Vi ska fortsätta att rusta Sverige och vi ska hålla ihop Sverige. Vi kommer att fortsätta att skapa förutsättningar för samhällen där sammanhållning och trygghet går hand i hand med människors friheter och möjligheter.

Fru talman! Drygt var tredje arbetande förälder anger att de varje vecka har svårt att förena arbetsliv med familj och fritid. Var fjärde förälder anger att de saknar inflytande över arbetstidens förläggning.

Här tror vi att många barnfamiljer väntar på att familjeveckan införs. Det är en reform som syftar till att hjälpa till med livspusslet och att få tid till något så viktigt som familjen. Vi socialdemokrater tar fasta på föräldrars svårighet att kombinera yrkesliv med ett närvarande och jämställt föräldraskap.

Fru talman! När föräldraförsäkringen utformades var det utifrån idén om en kärnfamilj med sammanboende föräldrar. Därför är vi glada över den nya lag om föräldraförsäkringen som synliggör och underlättar för fler familjekonstellationer.

En modern föräldraförsäkring är utformad med barnets bästa i fokus. Låt oss fortsätta vara just detta föredöme som står upp för barnens rätt till en rättvis, jämlik och god start i livet. För det har varenda unge rätt till.

(Applåder)

Anf. 63 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Fru talman! Jag måste få ställa en fråga. Jag nämnde i mitt anförande att Socialdemokraterna säger att de är en röst för ett starkare samhälle. Du ska både kunna jobba heltid och ha barn utan att slå knut på dig själv, och utan att gå ned i arbetstid. Kopplat till det vill man införa familjeveckan. Det skulle innebära ytterligare tre–fem dagar för familjerna att ta ut.

Är det svaret på den tes som säger att man ska kunna göra allt samtidigt, och att alla ska må jättebra samtidigt? Vad är det för familjepolitik som Socialdemokraterna avser att forma för att allt detta ska vara möjligt samtidigt?

Anf. 64 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Som jag nämnde i inledningen av införandet har vi i Sverige en av världens mest generösa föräldraförsäkringar. Föräldrarna kan stanna hemma och ta hand om sina barn under många månader.

Familjeveckan är en lösning på livspusslet som föräldrar efterfrågar. Jag kan hänvisa till TCO:s rapport som presenterades för några månader sedan. De arbetande tjänstemännen talar om att de inte hinner ha mer tid för sina barn för att kunna umgås med dem. Familjeveckan kommer att ge dem fler möjligheter och bättre förutsättningar att kunna umgås med sina barn på fritiden.

Anf. 65 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Fru talman! Det gläder mig att även Socialdemokraterna börjar inse att mer tid med familjen är viktigt. Samtidigt har man begränsat föräldrapenningdagarna. Efter att barnet fyllt fyra år kan man bara spara 96 dagar. Hade man släppt det fritt i stället för att som nu begränsa det hade föräldrar kunnat använda de dagarna i en större utsträckning.

Jag har tittat lite på er hemsida. Under rubriken Mer tid för barnen skriver ni att ni vill nå den lägsta arbetslösheten i EU. Hur kopplar ni det till mer tid med barnen?

Anf. 66 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Vi lever i ett modernt samhälle. Samhället ställer krav och villkor för våra system. En av de saker som har gjort den svenska arbetsmarknaden och det svenska välfärdssamhället starka i världen är att vi har fler i arbete.

Det spelar ingen roll var man kommer ifrån, vad man har för bakgrund eller utbildning. Det är viktigt att man är med och jobbar och bidrar till att utveckla det välfärdssamhälle som vi har.

Den familjeförsäkring som vi har i dag är en av världens mest moderna och progressiva. Vi ämnar utveckla den så att fler föräldrar kan nyttja den.

(Applåder)

Anf. 67 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Sverige har ett bra trygghetssystem för föräldrar. Det gör att när vi får barn så kan vi vara hemma och vårda vårt barn under en ganska lång period. Vi kan i delar av försäkringen bestämma vem av föräldrarna som ska ta ut föräldraledigheten. Det tycker jag är bra. Bostadsbidrag och barnbidrag är ytterligare två positiva trygghetssystem för barnfamiljer.

För Centerpartiet är det viktigt att barnen får det så bra som möjligt. I de flesta fall får de det, om de har tillgång till sina föräldrar. För att få ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen anser vi att vi behöver

arbeta mer med information till föräldrarna om värdet för barnet att spendera tid med sina föräldrar. Men det handlar även om att vi när vi fattar beslut visar att båda föräldrarna är lika viktiga. Ett exempel är när vi utser juridiska vårdnadshavare.

Fru talman! Centerpartiet vill ha en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen, och vi vill att man även ska kunna få dela med sig av föräldradagarna till ytterligare två vuxna. Det skulle bidra till att barnen får spendera mer tid med sina sociala föräldrar även om de inte är vårdnadshavare. Gör vi det öppnar vi för fler familjekonstellationer än den som fortfarande är normen även om den inte är den vanligaste, nämligen gift man och kvinna med ett barn.

Bostadsbidraget är ett viktigt bidrag för väldigt många familjer med lägst inkomst. Det är någonting som är bra. Men jag önskar att vi inom kort ser att man gör månadsvisa avstämningar hos Skatteverket när det gäller rätten till bidraget. Det skulle underlätta för dem som är beroende av bidraget och minska antalet som blir skuldsatta på grund av att de fått ett för högt bostadsbidrag.

Avstämningarna sker i dag årsvis. Det gör att om min inkomst har höjts under den senare delen av året kan det innebära att rätten till bidrag i början på året försvinner. Gör man det månadsvis blir det enklare. Jag är medveten om att det pågår en utredning för att se till hur det ska fungera. Men jag önskar att det skulle kunna komma igång ganska så snabbt.

När det gäller särlevande föräldrar är bostadsbidragsfrågan en viktig sak. I det fall ett barn bor växelvis hos sina föräldrar fungerar systemet på ett tillfredsställande sätt. Men i det fall barnet bor mer eller mindre än tolv dagar per månad hos den ena föräldern påverkar det bidragets storlek. Det är någonting som jag tycker att vi behöver se över.

Det skapar nämligen ytterligare konflikter för de föräldrar som redan har svårt att samarbeta. I praktiken kan det innebära att jag driver att mitt barn ska bo hos mig fler dagar för min egen ekonomiska skull och inte för barnets skull. Det är någonting som jag vill att regeringen ser över i den utredning som pågår om bostadsbidraget, vilket jag också motionerat om tidigare i höst.

Fru talman! De föräldrar som har valt att separera ska i första hand själva reglera underhållsstödet sinsemellan. Det är någonting som är bra. Men när de av någon anledning inte kan det får de i dag hjälp av Försäkringskassan med ett underhållsbidrag. Om utbetalningarna har fungerat på ett bra sätt under sex månader är regeln att Försäkringskassan ska kliva ur uppdraget.

Det är möjligt att det ska vara så. Men det är då viktigt att Försäkringskassan säkerställer att regleringen fungerar civilrättsligt. När det gäller föräldrar som redan befinner sig i konfliktfyllda situationer kan den förälder som har en lägre inkomst hamna i händerna på den som har en högre inkomst, som kanske använder pengarna som ett villkor för umgänge med barnet.

Även här behöver vi alltså se över uppdraget för Försäkringskassan, så att inte redan konfliktfyllda relationer mellan föräldrar driver vidare.

Under min första tid i riksdagen har jag fokuserat ganska mycket på frågor om familjerätten och tvistande föräldrar, och det hörs i mitt anförande. I en infekterad konflikt tar många till medel för att gynna sig själva och glömmer kanske bort barnets bästa. Detta är skälet till att jag tycker att det är så viktigt att vi ser över hur socialförsäkringarna påverkar de föräldrar som lever isär, så att vi inte har ett regelverk som är konflikt drivande.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 68 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till förslaget i betänkande Sfu3.

Fru talman! Barnfamiljer kan se ut på väldigt många olika sätt, och de kan ha extremt olika förutsättningar. Det är ute i ytterkanterna av skalan där det som ibland benämns som det normala – vad nu normalt betyder i detta sammanhang – ligger i mitten som socialförsäkringssystemen måste träda in som allra mest och verka som allra bäst.

Föräldrarna till ett barn med varaktig sjukdom eller med funktionsnedsättning behöver ofta omfattande kontakter med skola eller förskola, sjukvård, Försäkringskassan och en rad andra myndigheter. För att vardagen ska fungera så bra som möjligt måste föräldrarna många gånger ha kontakt med myndighetspersoner väldigt ofta. Det kan handla om 50, 60, 70, 80 eller ibland så många som 90 olika kontakter för att få vardagen att fungera så bra som möjligt. Vem som helst av oss kan förstå att detta tar både tid och – framför allt – en oerhörd massa kraft.

Försäkringskassan slutade för några år sedan att bevilja tillfällig föräldrapenning i sådana situationer, vilket var någonting som detta stöd faktiskt från början var tänkt för. För barn som har beviljats stöd enligt LSS finns så kallade kontaktdagar för detta ändamål, vilket ofta förs fram som ett argument för att man drog in den tillfälliga föräldrapenningen. Men dessa, fru talman, har blivit svåra att använda och svårare att få. Generellt tilldelas det också för få av dem. Dessutom finns behovet även hos många barn som inte finns i LSS personkretsar.

Vi liberaler menar att detta är exempel på situationer där det ska gå att få tillfällig föräldrapenning – exempel på när systemen måste bli mer flexibla och mer stödjande. Man måste faktiskt se helheten för att människors vardag ska fungera.

Fru talman! Från den 1 januari 2019 ändrades regelverken för handikappersättning och vårdbidrag, och stöden bytte samtidigt namn till merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag.

Dessa båda stöd har ett tidigt ursprung i socialförsäkringarna – det hette tidigare blindhetsersättning och infördes redan på 30-talet. Sedan dess har en lång rad olika stöd och insatser tillkommit, både inom funktionshinderspolicen och brett inom

socialförsäkringen. Handikappersättningen och vårdbidraget har fungerat mer eller mindre som ett smörjmedel mellan en rad olika andra system när det har krockat och glappat i situationer som lagstiftaren definitivt inte kunnat förutse men som i viss mån kunnat överbryggas med hjälp av merkostnadsersättningar.

Om stöden ska kunna behålla sin karaktär av smörjmedel behöver det även här införas mer flexibilitet. Vi behöver ge utrymme för stöd också i situationer som vi som lagstiftare inte kan förutse när vi ändå är överens och stiftar lagar som är till för att stödja och hjälpa medborgarna i olika livssituationer.

I samband med övergången till ett nytt system i januari i år har Försäkringskassans handläggningstider blivit mycket långa – så långa att det blir ett glapp, eller ett tomrum, i systemet. Det finns också signaler om att det generellt har blivit svårare att få stöd i det nya systemet än i det gamla, vilket definitivt inte var syftet från någon här inne när vi klubbade beslutet.

Om glappet mellan gamla och nya regler, handläggningstider och annat inte skyndsamt hanteras av regeringen måste vi i utskottet agera i denna fråga och ta ledningen. Regeringen måste dessutom noga följa effekten av de nya regelverken och överväga åtgärder för att de ska behålla sin tänkta funktion.

Det är givet, fru talman, att alla föräldrar ska ha möjlighet att kombinera förvärvsarbete och företagande med föräldraskap, oavsett vilken typ av föräldraskap det är. Det är här som våra system måste visa flexibilitet och vara tillåtande.

Fru talman! Föräldraförsäkringens utformning spelar en avgörande roll för barnens rätt till sina föräldrar men också för utvecklingen av jämställdheten på svensk arbetsmarknad, något som många av de föregående talarna har varit inne på. I grund och botten är framväxten av föräldraförsäkringen en viktig del av den svenska välfärden samt ett fundament för inte minst kvinnors frigörelse och för föräldraskapets frigörelse.

Samtidigt är dagens försäkring förknippad med många utmaningar. Den ekonomiska ojämställdheten mellan män och kvinnor är ganska utbredd, trots allt. Till detta bidrar attityder, invanda könsroller och – bedrövt nog – en fortfarande väldigt könssegregerad arbetsmarknad. Det är också tydligt att kvinnors relativt sett längre period av föräldraledighet verkar hämmande både på löneutvecklingen och på karriärmöjligheterna, vilket inte är acceptabelt 2019 och 2020.

Vi liberaler ser detta, fru talman. Vi har varit pådrivande och initiativtagare till reformer för att ändra på denna ordning, till exempel de öronmärkta månaderna i föräldraförsäkringen och jämställdhetsbonusen.

Liberalerna har förslag till en omfattande reform av föräldraförsäkringen som inte påverkar det kommande budgetarbetet men som vi kommer att fortsätta arbeta för.

Den tillfälliga föräldrapenningen – det som kallas vab – är viktig för att möjliggöra för vårdnadshavare att avstå från förvärvsarbete för att vårda sjuka barn, följa med på läkarbesök eller annat. Det finns dock ett

antal andra situationer där det också vore angeläget att föräldrar kan få ersättning för att vårda eller stödja ett barn. Inte minst gäller detta för funktifamiljer med en lång rad myndighetskontakter, och inte minst gäller det extra tid för inskolning av barn i förskola, skola eller vad som nu krävs.

Fru talman! Avslutningsvis: Barn ska erkännas, respekteras och skyddas som rättighetsbärare med en individuell personlighet, egna behov och intressen samt rätt till personlig integritet. Denna definition är hämtad från FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 13.

Enligt barnkonventionen, som nu blir svensk lagstiftning, finns det en skyldighet att verka för att barnet får sina rättigheter tillgodosedda inom varje verksamhetsområde. Vi liberaler lovar att fortsätta att föra denna kamp vidare. Vi ska fortsätta att göra ett gott arbete i denna kammare för att säkerställa en ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Anf. 69 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Man brukar säga att ett samhälle som är byggt och anpassat för barn och som är bra för barn är ett samhälle som är bra för alla.

Efter årsskiftet blir FN:s konvention om barnets rättigheter – alltså barnkonventionen – en del av svensk lagstiftning. Det är väldigt bra. Det är fantastiskt. Det är något som Miljöpartiet har kämpat för under mycket lång tid. Vi förbinder oss att följa konventionen för att skapa en grund för ett barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet och för att göra samhället barnvänligt.

Miljöpartiet vill ha det här barnvänliga samhället. Det är en del av vår helhetssyn på samhället. Men vi vill också ha det barnfamiljvänliga samhället, ett samhälle som är vänligt inställt till att bilda familj.

Det ska vara möjligt att bilda familj, att skaffa barn, utan att göra stora inskränkningar i livet i övrigt. Varken kvinnor eller män ska hamna utanför eller efter på arbetsmarknaden för att man har valt att skaffa barn. Det ska inte tynga ned ekonomin så att man inte har råd med andra utgifter. Här har det gemensamma ett stort ansvar. Vi har en lång svensk tradition som skiljer sig starkt från många andra länder, och det ska vi bygga vidare på.

Den ekonomiska familjepolitiken syftar till att ge de förutsättningar som behövs för att barnfamiljer ska ha en god ekonomisk standard. Den ska minska skillnaderna mellan familjer med respektive utan barn, men den ska också bidra till ett jämställt samhälle.

Den här politiken – med barnbidrag, med föräldrapenning, med möjlighet för båda föräldrarna att vara hemma länge med sina barn och med andra typer av stöd för dem som har behov – vilar på idén om den svenska välfärdsstaten, som har gynnat Sverige under många decennier. Vi ska vara stolta över vår välfärd och vår moderna politiska historia, men vi måste också vårda arvet och ta familjepolitiken in i framtiden. Dagens familjepolitik måste möta dagens familjer och dagens utmaningar. Det handlar om jämlikhet i en tid när

klyftorna ökar, om jämställdhet och om olika familjekonstellationer.

Rädda Barnen har relativt nyligen visat i en rapport att många barnfamiljer i Sverige har fått det betydligt bättre ekonomiskt under de senaste decennierna. Det är förstås väldigt bra. Dock tenderar andelen barnfamiljer som lever med låg ekonomisk standard att öka på ett oroväckande sätt. Det handlar om barnfattigdom och om växande klyftor.

Med Miljöpartiet i regering har vi med anledning av det höjt barnbidraget. Det var välkommet och underlättar framför allt för just de barnfamiljer som har det svårast. Vi har justerat inkomstgränserna så att fler familjer med små marginaler kan få hjälp genom bostadsbidrag. Den reformen kommer att fortsätta, och när den är klar 2021 kommer 18 000 fler barnfamiljer att få bostadsbidrag. Också underhållsstödet har höjts. Just de här behovsprövade stöden är viktiga för att träffsäkert underlätta för familjerna med minst marginaler.

Vi fortsätter: I januariavtalet finns familjeveckan, som kommer att underlätta för barnfamiljer att klara vardagen bättre. Man får större möjligheter att komma loss från jobbet för att vara med sina barn när de inte kan vara i skolan.

Det här är några viktiga reformer, men vi behöver jobba vidare.

Fru talman! År 2017 kom utredningen *Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn*, en SOU som fortfarande ligger på bordet och väntar. Den innehåller en rad bra förslag för att möta just dagens familjer med de behov och de konstellationer som finns i dag. Vi behöver implementera de förslagen. Det handlar om en mer jämställd familjepolitik där männen tar ett större ansvar och där det ges incitament för kvinnor som grupp att ta ytterligare kliv på arbetsmarknaden. Det är naturligtvis en helt orimlig situation att kvinnor tjänar mindre än män. Omsorgen om barnen är en viktig nyckel för att komma till rätta med det.

Vi behöver få ett tidigare uttag av föräldraledigheten så att fler dagar tas ut när barnen är små men så att det ändå blir så flexibelt att den kan användas för barn i lite äldre åldrar.

Utredningen föreslår en tredelad försäkring, och det är bra. Vardera föräldern får var sin tredjedel, och den sista tredjedelen går att fördela fritt.

Miljöpartiet stöder utredningen i stora drag. Men vi har också några ytterligare förslag, framför allt vad gäller den sista tredjedelen.

Föräldraförsäkringen ska utgå från barnens behov. Ett barn ska ha rätt till sina föräldrar – till *alla* sina föräldrar, även om de är fler än två. Den sista tredjedelen bör därför kunna fördelas mellan föräldrarna *eller* andra vuxna som tar föräldraansvar. Den bör alltså inte begränsas till gifta eller sambor. I många familjer tar fler än två vuxna föräldraansvaret. Därför bör föräldrabalken förändras så att fler än två vuxna som tar föräldraansvar också kan erkännas juridiskt som föräldrar.

Familjer ser ut på många olika sätt. Vi behöver ett försäkringssystem som möter det. Vi behöver flexibilitet i systemet. Vi behöver en könsneutral föräldrabalk. Så får vi en familjepolitik i tiden.

Fru talman! Budgetpropositionen för 2020 är en bra grund för det fortsatta arbetet för det barnvänliga och det barnfamiljvänliga samhället. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 7 Ändringar i lagstiftningen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat EU

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2019/20:SfU12

Ändringar i lagstiftningen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat EU (prop. 2019/20:26)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 8 Arbetet i frågor som rör Kina

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU4
Arbetet i frågor som rör Kina (skr. 2019/20:18)
föredrogs.

Anf. 70 AYLIN FAZELIAN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att erkänna att jag inte är känslomässigt neutral när det kommer till Kina. Kina ligger mig väldigt varmt om hjärtat. Jag älskar varma baozi en kylig morgon i Peking. Jag älskar de spontana tajjiceremonier som bryter ut i parker och på torg. Jag älskar det värdiga lugn som präglar folket i Kina även i de mest hektiska och stressiga situationer.

Jag flyttade till en liten studentlägenhet i Shanghai när jag var 20 år – 16 kvadratmeter, med gemensamt kök och en liten, kall dusch. Det har sedan dess präglat mig, och Kina är och kommer alltid att vara som ett andra hem.

Jag är dock inte på något sätt blind för kommunistpartiets auktoritära styre eller de allvarliga kränkningarna mot de mänskliga rättigheterna. Det finns nämligen en oroväckande verklighet bakom de imponerande skyskraporna. Samtidigt som Kinas fantastiska ekonomiska utveckling har lyft hundratals miljoner människor ur fattigdom har klyftorna i landet på senare tid fördjupats och befolkningen på landsbygden hamnat på efterkälken.

I många kinesiska byar finns inte tillräckligt att äta. Tillgången till rent vatten är begränsad och eltillförseln

skakig. Rasismen mellan majoritetssamhället och landets minoriteter är utbredd. Regimens starka propagandamaskin är synlig över hela landet, och det kinesiska samhället präglas av övervakning, kontroll och rädsla.

En gång i tiden trodde marknadsliberala tänkare att mer kapitalism skulle leda till en demokratisering av Kina. Låt oss en gång för alla begrava den teorin. Kina är ett av de tydligaste exemplen på att den inte stämmer. Landets många minoriteter kan intyga det.

Jag ska ge er ett exempel från Xinjiang.

I Kina finns över 30 miljoner muslimska uigurer, en minoritet som drabbats särskilt hårt av regimens förtryck. Med hänvisning till terroristbekämpning fångslas, försvinner och dödas uigurer på daglig basis i Xinjiang.

Vad är deras brott? Att de har skägg, att de klär sig på ett visst sätt, att de har för mycket mat hemma, att de hälsar med frasen Salam aleikum, att de tror på sin gud och sin identitet – samtliga är skäl nog för att hamna i ett interneringsläger.

Övervakning. Massförflyttningar. Omskolningsläger med över 1 miljon människor i.

Vi får rapporter om systematiska våldtäkter och om att kinesiska tjänstemän flyttar in hos uiguriska familjer när fadern är borta. Fru förväntas nu dela säng med sin förtryckare.

Det här är några av de grövsta brotten mot de universella mänskliga rättigheterna som begås i dag. Brotten möjliggörs av högteknologisk övervakning och systematisk kartläggning av individer in i minsta detalj.

Låt oss vara tydliga: Kina är en enpartistat utan allmänna och fria val. Politisk opposition tillåts inte över huvud taget. Rättsväsendet är korrupt och styrs helt av kommunistpartiet. Ingen yttrande-, tryck-, mötes- eller religionsfrihet finns. Medierna används för att kontrollera opinionen, och utrymmet för det civila samhället är begränsat. Kinesisk lag föreskriver lika rättigheter för kvinnor och män, men i praktiken återstår stora utmaningar, och familjepolitiken begränsar kvinnors reproduktiva rättigheter. Minoriteter straffas oproportionellt hårt i Xinjiang och Tibet. De fackliga rättigheterna är inte på något sätt respekterade, och antalet avrättningar är högst i världen.

Fru talman! Att Kina är en viktig handelspartner för Sverige och EU behöver inte sägas. Det går åt bägge håll. Kina är EU:s näst största handelspartner, och EU är Kinas största handelspartner. Varje dag handlar EU och Kina med varandra för över 1 ½ miljard kronor. Kinesiska direktinvesteringar i Sverige uppgick 2018 till 36 miljarder kronor, vilket innebar en ökning med 186 procent sedan 2017.

Det är en handelsrelation som för oss är avgörande men inte skäl nog för oss att kompromissa med våra värderingar. Sverige måste fortsätta att trycka på för att den svenska medborgaren Gui Minhai släpps fri. Vi måste vara en röst som hörs om brotten mot de mänskliga rättigheterna, rätten till liv och rätten till hälsa. Men jag saknar inte hopp. Årets händelser i Hongkong

har väckt liv i en demokrätirörelse. Demonstranterna ger uttryck för fullt rimliga krav, och Sverige och EU måste sätta press på Kina så att de hörsammas.

Fru talman! Vi har de senaste veckorna bevittnat ett upptrappat tonläge från företrädare för Kina mot Sverige. Det är olyckligt och kontraproduktivt. Dialogen mellan Sverige och Kina måste vara god. Den ska inte bestå av hot och påtryckningar.

Att de politiska partierna i Sveriges riksdag och i utrikesutskottet har kunnat lägga partipoängen åt sidan och gemensamt samlas i en enad hållning är historiskt och en styrka för Sverige i internationella sammanhang.

Jag förväntar mig att samma enighet ska prägla mer av EU:s handlingar. Jag förväntar mig att EU står upp för varje enskild medlemsstat som möts av påtryckningar från den kinesiska regimen. Ett enat EU är vår styrka.

Fru talman! Det är glädjande att regeringen nu inrättar ett nationellt kunskapscentrum om Kina och satsningar på kunskapshöjning om Kina i dialog mellan myndigheter, kommuner, näringsliv och civilsamhälle.

Flera av de globala utmaningarna kan bara lösas i samverkan med Kina, och för detta krävs en bred, men aldrig undfallande, dialog. Det är vår skyldighet att stå upp för de mänskliga fri- och rättigheterna i alla kontakter med Kina. Rätten till fred, frihet och rättvisa måste också gälla världens mest folkrika nation.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

Anf. 71 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! En röd lackask i en röd lackask – det är inte en uttalsövning utan ett försök till en liknelse. Regeringen har presenterat en tidigare av Moderaterna efterlyst Kinaskrivelse. Att kalla den strategi är kanske att gå väl långt, men den rymmer en del tankar, formuleringar och förslag som det finns anledning att ta fasta på. Dessa har i sin tur bearbetats av utrikesutskottet och presenteras i det betänkande som riksdagen nu har att debattera.

Jag tycker att utskottet under stor politisk enighet därmed har omhändertagit de motioner som sex partier lämnat in med ett femtiotal yrkanden. Betänkandet är i sig bredare och bättre än skrivelsen. Om regeringens text är den mindre lackasken ryms den i den större som alltså är den text som riksdagen via ledamöterna i utrikesutskottet tagit fram.

Fru talman! Låt oss börja med att definiera vad för land vi ska debattera: Folkrepubliken Kina. Landet har över 1 miljard invånare och är en betydande ekonomi. Det är en viktig handelspartner och en vetenskaplig nation men också en upprustande militärmakt och innehavare av kärnvapen. Det är en partner i vissa sammanhang och en utmanare i andra. Men först och främst är det en enpartistat. Det är därför helt omöjligt att avgöra var kommunistpartiet börjar och slutar i förhållande till militärmakten, näringslivet, den akademiska världen eller rättsväsendet. Dessutom är det en

enpartistat där kommunistpartiet på alla sätt stärker sitt grepp och utövar större kontroll än tidigare över medborgarna. Det är en hightech-övervakningsstat.

År 2030 kommer världens största ekonomi för första gången i modern historia inte att vara en demokrati eller ens en riktig marknadsekonomi. Trots det har vi aldrig fullt ut tänkt igenom Sveriges förhållningssätt till detta nya Kina. Det är dags nu.

Kina är ett statskapitalistiskt samhälle där staten och företagen går in i varandra. Politiska, ekonomiska och militära verktyg används för att stärka den kinesiska statens inflytande. Kina spenderar nu lika på mycket på sin militär som övriga Asien tillsammans.

År 2015 hävdade Kina att man inte skulle militarisera Syd kinesiska havet. I dag är stora områden kontrollerade av Kina som byggt konstgjorda öar med tydliga militära ändamål helt i strid mot internationell rätt och ett utslag av skiljedomstolen i Haag.

Kinas inflytande över Europa växer genom uppköpta grekiska hamnar och ungerska broar. Förra året gjorde Mercedes-Benz offentlig avbön efter att biljätten publicerat en bild med ett citat av Dalai lama på Instagram. Den nya Sidenvägen, Belt and Road, är instrumentet för att skaffa sig stöd. 17 länder i Europa, flera inom EU, deltar nu i detta – för den enskilda nationen säkert i förhoppningen om pengar till investeringar och infrastruktur. Syftet från Peking är med säkerhet något helt annat.

Fru talman! Allt detta måste få konsekvenser för hur Sverige och andra västländer förhåller sig till Kina, inte minst för att det i sin tur påverkar hur Kina kommer att agera mot oss. Kina kan inte i längden tillåtas agera hos oss med helt egna spelregler. Om inte Sverige har en genomtänkt helhetssyn på våra relationer med Kina kommer både vi och EU att fatta dåliga beslut. Det är viktigt att vi agerar tillsammans.

Med utrikesutskottets betänkande markeras politisk bredd här i Sverige. Vi behöver visa på samma enighet i Europa och tillsammans agera med USA men även med länder geografiskt mycket närmare Kina som Sydkorea, Japan, Australien och Nya Zeeland.

Kina har visat prov på förmåga att härska genom att söndra och att markera mot en nation åt gången. Godtycklighet och dagsform avgör vem som drabbas. Därför är enighet och gemensamma åtgärder mellan Europa, USA och vänner i Asien viktigt. Samtidigt måste något göras för att skydda demokratiernas kontroll över sina ekonomier. I grund och botten är det principvidrigt att politiker ska bestämma vem som äger, men vi kan inte tillåta ett förstatligande via kinesiska uppköp.

Det gäller att skydda grunden för vårt eget välstånd. Industrispionage och kunskapsstölder riskerar att utarma våra företag och vår industri. Det gäller att svenska myndigheter hjälper och bistår i samband med kriminell verksamhet eller cyberangrepp riktade mot svenska intressen. Här kan mer göras från svensk sida.

Fru talman! Så här kan man fortsätta. Jag säger det inte för att ge en ensidigt negativ bild av Kina utan tvärtom. Miljoner människor har fått det materiellt

bättre sedan Deng Xiaoping öppnade dörren 1978. Jag tror även i fortsättningen mer på samtal än på isolering. Men dubbla måttstockar är i grunden ohållbart. Det behövs ett nytt svenskt förhållningssätt till Kina som också är en del av en gemensam europeisk strategi. Inget enskilt land kommer nämligen att kunna mäta sig med Kinas ekonomiska, politiska och militära makt.

Fru talman! Jag har förmånen att ha en i dessa frågor synnerligen engagerad partiledare. Ulf Kristersson är nog den enskilde politiker i vårt land som mest och bäst beskrivit och uppmärksammat det som sker i Kina och Kinas agerande mot andra. Han har i olika artiklar lyft fram olika aspekter, och vi två har också gjort det tillsammans. Moderaterna vill därför fortsätta peka på några delar som måste vara med inför framtiden.

Den första delen gäller lika regler. En viktig del i utbytet med Kina när det gäller till exempel handel och marknadstillträde är att det måste ske på lika regler och villkor. Den frågan måste vi driva gemensamt med de europeiska länderna. Annars finns det risk för att ett land står upp självt och ensamt straffas av Kina.

Den andra delen gäller utländska direktinvesteringar. Det behövs ett regelverk för att kontrollera och ytterst stoppa utländska direktinvesteringar i avgörande svensk infrastruktur som kan skada svensk och europeisk säkerhet. Moderaterna har krävt detta länge. Nu finns en utredning på plats. Det är bra. Nu gäller det att se resultat.

Den tredje delen gäller att förhindra intellektuell stöld. Svenska företag har länge varnat för kinesiskt industrispionage. Dataintrånget Cloud Hopper är det mest kända men långt ifrån enda fallet. Vi måste skydda svenskt näringsliv i allmänhet och innovativa techbolag i synnerhet. Moderaternas förslag om ett nytt cybercentrum med FRA som huvudman vore ett viktigt steg för att stärka cybersäkerheten hos såväl offentliga som privata aktörer och ett viktigt steg för bättre samarbete med andra länder i samma utsatta situation.

Den fjärde delen gäller samarbete kring klimatutmaningarna. Kina släpper i dag ut mer koldioxid än USA och EU gör tillsammans. Kinas användning av kol leder till mer utsläpp än Europas, Afrikas och Latinamerikas gemensamma utsläpp från kol.

Det växande Kina kommer att ha en mycket stor klimatpåverkan, särskilt i ljuset av att de kinesiska energisatsningarna både inhemskt och i utlandet till stor del gynnar fossila bränslen. Sverige bör därför driva miljö- och klimatfrågorna inom internationella forum och arbeta för gröna frihandelsavtal med Kina där verkningsfulla klimatåtgärder ger mer fördelaktiga avtal. Sverige bör även utveckla sitt bilaterala samarbete med Kina när det gäller exempelvis miljöforskning, förnybar energi och hållbart skogsbruk.

Den femte delen gäller mänskliga rättigheter. Sverige ska vara en stark röst för grundläggande värden som demokrati, rättsstat och respekt för mänskliga rättigheter, dels bilateralt gentemot Kina, dels i internationella forum. Sverige ska kunna stödja till exempel aktivister som arbetar för demokrati och jämställdhet i

Kina och stå upp för en regelbaserad världsordning inom ramen för till exempel EU, WTO och FN.

Fru talman! Kina är världens största exportland med 12 av världens 100 högst värderade företag. Vi kan inte och ska inte klippa banden. Men Sverige, och Europa, måste bättre värna våra fundamentala demokratiska, kommersiella och säkerhetspolitiska intressen.

Fru talman! Att i dag tala om Kina utan att beröra de hot som slungats ut mot vårt land vore fel. När Kinas ambassadör hotade den svenska kulturministern när det gällde att dela ut Svenska PEN:s pris till den kidnappade och fängslade svenska förläggaren Gui Minhai var det därför en viktig uppvisning att vi alla slöt upp. Där och då var kulturministern även min kulturminister. Vid ceremonin var också flera politiker på plats, bland annat Moderaternas partiledare.

Vi kan inte heller tolerera försök till nedtystning i vårt land, som när FN-organet UNDP valde att med mycket kort varsel ställa in ett firande av 70 år av mänskliga rättigheter på grund av att det skulle ske i samband med en för Kina misshaglig fotografisk utställning. Ett annat exempel är när ett årligt firande av Taiwan efter telefonsamtal flyttades från det hotell i Stockholm där detta under flera år skett under festliga former.

Fru talman! När en röd lackask öppnas finns det däri många ord på små lappar: ekonomi, samarbete, näringsliv, utbyte och internationell handel. Men det finns också lappar på vilka det står Gui Minhai, uigurer i Xinjiang, enpartistat, militärmakt, Taiwan, Sydkinesiska havet och kämpande demokratiaktivister i Hongkong.

Det gör bilden komplex och mångfasetterad. Det kräver insikt men också fasthet och tydlighet från svensk sida.

Anf. 72 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! För mig har processen med att ta fram det här betänkandet på något sätt känts väldigt personlig men också lite vemodig. Jag tänkte börja med en liten reflektion om Kina i allmänhet och därefter säga något kort om själva betänkandet.

I skrivelsen lyfts det upp ett antal väldigt allvarliga problem som Kina ställer oss inför, exempelvis inrikespolitiska problem som människorättssituationen för huifolket i Xinjiang och det krympande demokratiska utrymmet i Hongkong. Vi tvingas också att inse att Kinas internationella inflytande kommer att bli mycket svårt att stoppa. Trycket på Taiwan kommer sannolikt att fortsätta vara högt. Kina är också en skadlig förebild för utvecklingsländer.

Inte heller här i Europa kan vi blunda för att Kinas stigande internationella inflytande och makt kommer att innebära utmaningar för vår gemensamma säkerhet.

Det som känns extra tråkigt i allt detta är att jag en gång i tiden var helt övertygad om att de här problemen var på väg mot sin lösning; EU:s och Kinas gemensamma framtid skulle innebära ett ömsesidigt förhållande på lika och vänliga villkor. Kina skulle bit för bit

anamma vår syn på vikten av individens rättigheter, internationell avspänning och den regelbaserade världsordningen.

När jag bodde i Kina, 2007 till början av 2009, såg det ut som att de förhoppningarna var på väg att besannas. Till exempel genomförde den kinesiska regeringen då en reform av äganderätten som stärkte skyddet för privat egendom betydligt. Det gjorde att många utlänningar kände sig bekväma med att till exempel köpa sin egen bostad.

Det var också helt uppenbart att den berömda kinesiska censuren inte var vad den en gång varit. Det fanns ett stort mått av öppenhet när det gällde att prata politik. Man kunde till och med skämta ganska friskt om politiska ledare. Jag vet att det är betydligt mer känsligt i dag. När jag pratar med bekanta som fortfarande bor där får jag bilden av att de flesta har tappat hoppet om att Kina ska kunna återuppta den utvecklingen. Om den pessimismen är befogad eller inte återstår att se.

Fru talman! Jag vill också försöka nyansera bilden av Kina lite grann. När man diskuterar den här typen av skrivelser ligger det lite i sakens natur att fokuset lätt hamnar på det negativa. Det finns goda grunder för det.

Till att börja med vill jag dock med enfass hävda att det kinesiska kommunistpartiet, i sitt konfrontativa agerande, inte är i närheten av att ha en majoritet av det kinesiska folket bakom sig. Det är viktigt att poängtera det. Även om många kineser reflexmässigt ställer sig bakom sin regering i internationella konflikter, när man diskuterar person till person, är det viktigt att förstå att det sker mot bakgrund av en ganska obehaglig etnonationalism som genomsyrat allt offentligt liv i Kina de senaste årtiondena.

Den kinesiska regeringens narrativ utgår till stor del från ett ansatt och koloniserat folk som har rest sig ur fattigdom och förtryck och som nu är på väg att återta sin historiskt rättmätiga position. Men om man skrapar lite på ytan märker man ganska snabbt att det finns ett missnöje med situationen som den ser ut just nu, framför allt utvecklingen under det nuvarande ledarskapet. Det gäller framför allt korrupktion, laglöshet, som är ett enormt problem som man pratar alldeles för lite om, miljön, som är hårt ansatt, och de enorma sociala orättvisorna. Den politiska mångfalden finns där, och viljan att få ett mer västligt system är stark, framför allt i den yngre generationen.

Vad man också måste förstå är den kinesiska regeringens situation ur en historisk kontext. När man tittar på det nuvarande kinesiska ledarskapet och ser det ur ett europeiskt perspektiv är det uppenbart att en regering som beter sig på det sätt som den gör är fullständigt oacceptabel. Men Kina är inte Europa. Om man däremot betraktar den kinesiska historien och dess kontext inser man ganska snabbt att det nuvarande ledarskapet antagligen är det mest välfungerande, i varje fall jämfört med den samtid som Kina har haft sedan, antagligen, Tangdynastin kollapsade för tusen år sedan.

Göran Persson gjorde en gång ett uttalande som har blivit ganska berömt. Han sa: "För mig är det oerhört slående vad politisk stabilitet betyder för ekonomisk utveckling när man ser det kinesiska exemplet." Det är väldigt lätt för oss att i efterhand göra oss lite lustiga över uttalandet. Det är dock viktigt att komma ihåg att det är exakt detta argument som den kinesiska regeringens *raison d'être* bygger på. Det är detta som de säger varje gång de diskuterar politik: Stabilitet är vårt främsta mål.

Det är viktigt att förstå detta. Om man inte riktigt kan se hur kineserna själva ser på den politiska kontexten är det också väldigt svårt för oss att från utsidan försöka göra något åt detta.

Avslutningsvis vill jag understryka min ärligaste förhoppning om att det kinesiska kommunistpartiet och den europeiska gemenskapen inom en inte alltför avlägsen framtid kan börja hitta tillbaka till varandra igen och göra verklighet av den ambition som står skriven över ingången till Förbjudna staden på Himmelska fridens torg. Där står det: "Shijie renmin da tuanjie wansui." Eller: Länge leve sammanhållningen mellan världens folk.

Jag vill även säga något kort om själva betänkandet i sig. Jag är naturligtvis nöjd med hur det i stort ser ut. Det är jättekul att utskottet har varit så lyhört för alla partiets synpunkter. Jag kan inte minnas att något parti har framfört något tänkvärt som sedan inte har kommit med i betänkandet, vilket är jättebra.

Det känns bra att vi inte har några reservationer. Det skickar också en tydlig signal till Kina, nämligen att vad gäller frågan om hur Sverige ska hantera relationerna våra länder emellan finns en väldigt stark demokratisk förankring.

Jag vill också passa på att tacka utskottet för ett gott samarbete och önska alla en god jul.

Anf. 73 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag delar Ludvig Asplings beröm till utskottet. Vi har verkligen mejslat fram ett mycket bra betänkande. Jag delar också bedömningen att alla partier har tillgodosetts. Sex partier har skrivit motioner, och flera saker som framförts i dem har tillgodosetts på ett väldigt bra sätt. Jag uppskattar den historiska kontext som Ludvig Aspling sätter Kina i, fru talman.

Men jag tycker kanske att han tog lite väl lätt på uttalandet om stabilitet. Det är mycket riktigt så som sas, att den kinesiska makten utnyttjar detta. Det här är det *raison d'être* man vill ha, det vill säga att man representerar stabiliteten. Det är dock en stabilitet som vilar på fångläger, politiskt förtryck, ett hightechövervakningssamhälle, lägren i Xinjiangprovinsen – listan kan göras väldigt lång.

Göran Persson, som var statsminister, kom inte alldeles enkelt och billigt undan sitt uttalande om stabilitet. Det blev närapå regeringskris och en misstroende-förklaring i Sveriges riksdag.

Fru talman! Ludvig Aspling avslutar anförandet med en förhoppning om att det ska bli bättre och att Kina ska röra sig in mot den mer normala landfamiljen,

som Sverige, västvärlden och andra delar består av. Då är jag lite kuriöst intresserad av vilka tecken Ludvig Aspling ser som tyder på detta. Jag kan dessvärre räkna upp flera tecken som jävar motsatsen. Kina mäter sig alltmer ut ur detta. Det vore intressant att få höra om något som skulle kunna understödja tesen att Kina kanske snarare är på väg åt rätt riktning, inte fel riktning.

Anf. 74 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Först måste jag avvisa påståendet att jag tar lätt på talet om stabilitet. Jag har personligen känt studenter, Hans Wallmark, som har blivit kidnappade och torterade av den kinesiska säkerhetstjänsten på grund av att de har skrivit saker på nätet som regeringen där inte gillar. Detta är inget jag tar lätt på.

Anledningen till att jag lyfte upp detta var att det är viktigt att förstå den inrikespolitiska kontexten. Det är också viktigt att förstå den konversation mellan det kinesiska styret och det kinesiska folket. Om vi inte förstår hur de argumenterar mot sitt eget folk kan vi aldrig riktigt vara effektiva i vårt arbete för att bemöta dem. Detta är jätteviktigt. Men jag tar absolut inte lätt på det här. Det ska ingen här i kammaren tro.

Jag vill också påpeka att det inte är en tes som jag framför, utan en ren förhoppning. Vad förhoppningen beror på är att Kina är en personlig fråga för mig. Jag har ju bott där i flera år och tycker att det på många sätt var en väldigt intressant upplevelse. Samtidigt var det väldigt oroande. Just det faktum att utvecklingen såg så positiv ut under den period då jag bodde där gjorde att många kanske fick en positiv bild som inte var helt motiverad. Jag kanske själv har drabbats av det.

Jag framförde alltså inte en tes. Jag ser tyvärr inget i dagsläget som tyder på att relationerna kommer att bli bättre, men det är min förhoppning.

Anf. 75 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det har funnits ett värde i utrikesutskottets arbete att vi har haft ledamöter med personliga erfarenheter. Ludvig Aspling är en sådan, och Aylin Fazelian är en annan. Det är utmärkt. Det har dessutom skänkt ytterligare dimensioner till vårt arbete och våra samtal.

Därför är det bra när Ludvig Aspling svarar på min första fråga om stabilitet med detta klarläggande. Det finns ingen anledning att ytterligare gå vidare med det.

Det är också bra att han är tydlig med att det handlar om en förhoppning. Den kan säkerligen många dela. Det hade varit annat med en tes. Jag väljer, fru talman, att när vi i dag diskuterar Kina här i kammaren hålla mig mer till vad jag ser än vad jag hoppas. Tyvärr går mycket av det som nu sker i fel riktning. Det finns ganska lite man kan framföra som skulle kunna understödja Ludvig Asplings förhoppning.

Alla som kan visa på mått och steg i rätt riktning är välkomna. Det behöver höras. Men det finns just nu, enligt mig, väldigt lite som tyder på att man kan ha den förhoppning som Ludvig Aspling ger uttryck för.

Anf. 76 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Vi behöver inte här i kammaren gå in i några semantiska resonemang om vad "förhoppning" är.

Jag håller dock helt med om Hans Wallmarks resonemang. Det finns väldigt lite, kanske inget, som tyder på att situationen där är på väg att förbättras. Det enda som jag kan tänka mig när man diskuterar i dessa termer är det som har varit. Det är vad jag kan se. Men när man tittar framåt finns ingenting som tyder på att situationen kommer att bli bättre.

Den förhoppning som jag ändå måste stå till svars för kommer jag nog inte att ge upp. Jag har många positiva minnen. Jag har vänner som bor där, både kineser och utlänningar. Så länge jag har det och så länge jag har kontakt med folk där kommer jag nog att försöka hålla denna förhoppning vid liv.

Anf. 77 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! I år uppmärksammar vi att det har gått 100 år sedan riksdagen fattade beslut om allmän och lika rösträtt i Sverige. I Kina har det firats att det var 70 år sedan kommunistpartiets maktövertagande.

När vi 2021 firar att det är 100 år sedan det första valet hölls efter att allmän och lika rösträtt införts firar Kina att det har gått 100 år sedan kommunistpartiet bildades.

När vi i år har firat att det är 30 år sedan Berlinmuren föll, då människor som drömt om frihet från kommunismens förtryck bokstavligen rev ned den, förbjöds alla opinionsyttringar i Kina som skulle påmint om att det var 30 år sedan massakern på Himmelska fridens torg inträffade. Stridsvagnar mejade formligen ned människor. Drömmen hos miljontals kinesiska medborgare som demonstrerat för frihet dödades – i varje fall då om än inte för all framtid.

Vi ser att demokratin fungerar väl på Taiwan. Vi vet att den har fungerat väl i Hongkong, där miljontals människor sedan i juni kämpat för att behålla sina demokratiska fri- och rättigheter, garanterade i det avtal som Kina och Storbritannien ingick 1997 om *ett* land med *två* system. Detta avtal utmanas nu. Signalen från den kinesiska ledningen om att det till 100-årsfirandet av kommunistpartiets maktövertagande 2049 bara ska finnas ett Kina är lika alarmerande som tydlig.

Utrikesutskottet är enigt. Vi fördömer oproportionerligt våld och stöder flera av de krav som framförts till skydd för demokratin och de fri- och rättigheter som Hongkongs grundlag garanterar. Lika tydliga är vi om att de fria val som snart ska hållas på Taiwan ska respekteras och att Kina ska hålla sig borta från dem.

Fru talman! Vi respekterar självklart det kinesiska folkets rätt till frihet och rätt att få styra sig självt. Vi ser också att det aldrig har fått den möjligheten. Vi hoppades länge på att öppnandet som syntes i Kina under en tid och inkluderingen i flera multilaterala organisationer skulle skapa möjligheter för en sådan frihet för det kinesiska folket. Vi hoppades att Kina avsåg att inte bara stå bakom utan faktiskt också efterleva de regler och värden som alla de här organisationerna och

systemen byggde på, inte utvecklas till den ökända hästen från Troja för kommunistpartiets maktambitioner inte bara i Kina utan även globalt.

I dag vet vi att nuvarande ledning vill nå andra mål än dem vi gemensamt utvecklat efter andra världskriget. De senaste åtta åren har kommunistpartiets maktanspråk och ledningen förenats i ett ökat förtryck av oliktankande, ökande övervakning av medborgare, fängslanden och bortföranden, ja, till och med mord. De interneringsläger som byggts i Xinjiang är ett tydligt bevis på de flagranta övergrepp på grundläggande mänskliga rättigheter som kommunistpartiet är skyldigt till. 1–2 miljoner uigurer tvångsinterneras och hjärntvättas. De ska utplåna sin identitet och omskolas, som det heter.

Det är klart att vi inte har tillgång till dessa läger. Det är inte transparent. Det är inte öppet. Här finns ingen möjlighet för FN att gå in och granska. Men tiden kommer. Här finns det skäl att vara öppen för sanktionspolitik när det gäller övergrepp mot mänskliga rättigheter. Berättelserna från Xinjiang är många, och de speglar delvis också det som tibetaner har upplevt tidigare och upplever även nu. Tibetänerna har länge förföljts. Det har till och med gått så långt att vi mer eller mindre hotas när vi vill ha möten med företrädare för tibetaner här i riksdagens lokaler, fru talman. Det är inte acceptabelt.

Fru talman! När vår svensk-kinesiske medborgare Gui Minhai kidnappades i Thailand och fördes till Kina var det självklart för oss att kräva hans frigivning. När han hålls fängslad utan all möjlighet till kontakt med familj, konsulärt tillträde, läkarkontakt med mera kritiserar vi det. När han visas upp i kinesisk tv som tvångsinternerad tvekar vi inte att kritisera Kinas agerande. När en fristående organisation i Sverige, Svenska PEN, delar ut Tucholskypriset för fängslade författare till Gui Minhai och blir hotad, när till och med ledande politiker hotas, när Sverige hotas om vi deltar och ställer upp på Svenska PEN:s rätt att dela ut priset, då står vi upp tillsammans. Vi står upp för det fria ordet, mot försök att tysta det. Hela Sverige stod bakom.

När Right Livelihood-stiftelsen delade ut sitt pris till Guo Jianmei för hennes MR-kamp för kvinnors rätt och kvinnors frihet i Kina var vi också där, men tyvärr inte hon. Hon fick inte lämna Kina för att ta emot det alternativa Nobelpriset.

Fru talman! Det är ett aggressivt Kina vi i dag ser, ett Kina som ägnar sig åt allt från panda- till skulddiplomati, ett Kina som talar om våra universella värden och hyllar multilaterala organ men menar något helt annat. Man vill bruka dem för att omforma dem till att passa det kinesiska kommunistpartiets perspektiv, eller som många säger: ja, mänskliga rättigheter, men med ett kinesiskt perspektiv.

Vi kan se deras agerande i FN:s diverse organ. UNDP och dess hotade möte här i Stockholm har nämnts tidigare. I WTO-systemet är det synligt. Vi ser det också i Parisagendan och hanteringen på klimatområdet. Det blir synligt i Belt and Road-initiativet,

som i grunden är utvecklat som en drivlina för den globala vision som kommunistpartiet har lagt fast.

Dagens Kina är inte ett transparent, öppet och trovärdigt Kina som lever upp till lika villkor. När det kinesiska statsägda investeringsbolaget SDIC för någon månad sedan kom till Sverige för att leta högteknologiska företag att investera i gjorde de det därför att det finns en uttalad vilja från kommunistpartiets ledning. De ska leverera i enlighet med ett mål om Kina 2025 som partiet och dess ledare beslutat om. Vi vet att de sitter på teknologi som ska bygga kommunistpartiets mål: ett mer dominerande Kina eller kanske till och med den dominanta statsmakten Kina.

Fru talman! Sverige – vi alla – har att göra med en systemrival. Det är vi tydliga med i vårt betänkande. Det är bra att också EU gjorde detta tydligt i sitt meddelande från i våras. Det kräver att vi skyndsamt vidtar mått och steg i EU men också med likasinnade utanför EU, med utvecklingsländer och såklart här hemma i Sverige. Sverige ska inte vara eller bli en testbädd, som Kina vill se i väst.

Vi behöver skärpa vår lagstiftning och säkra strategiska funktioner och kompetenser brett på alla nivåer i Sverige. Kunskapscentrum är bra, men det krävs tydlighet när det gäller det säkerhetspolitiska fokuset, åtminstone som vi ser det. Där avser vi att följa frågan vidare. Den screeningsförmåga som utreds måste påskyndas och enligt vår mening komma på plats tidigare än 2021, då utredningen senast ska vara klar. Nästa år skulle vara bra som en ambitionsnivå.

Fru talman! Vi ska se möjligheter i samarbete men på lika villkor. Vi hotar aldrig. Vi är ett litet land som står upp för våra värden, som vi ser som universella.

Med det, fru talman, vill jag också understryka värdet av det gemensamma betänkande som utskottet lägger på riksdagens bord. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och hänvisar i övrigt till vår motion och vårt särskilda yttrande.

Anf. 78 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Låt oss börja i den positiva änden. Det är riktigt bra att regeringen har tagit fram en skrivelse om arbetet med frågor som rör Kina. Det tydliggör regeringens position och syn på Kina, det ökar den allmänna kunskapen och kompetensen om Kina och det skapar debatt mellan de politiska partierna om Kina. Allt detta är mycket bra.

Kopplat till skrivelsen är det också bra att regeringen satsar resurser och skapar ett kunskapscentrum om Kina. Det samlar den kompetens som finns i dag och rustar Sverige starkare för framtiden. Jag tror att det finns en poäng med att genomföra satsningen genom en ökad nordisk samverkan på området.

När det gäller Kina är behovet av att tala klarspråk något som återkommer. Sverige måste alltid vara en stark röst som sätter mänskliga rättigheter före ekonomiska intressen. Kina är en enpartistat, en diktatur där kränkningarna av demokratiska fri- och rättigheter är omfattande. Kina är också det land i världen som använder dödsstraff i störst omfattning. I Reportrar utan

gränsers pressfrihetsindex hamnar Kina 2019 på plats 177 av 180.

Sedan kommunistpartiets kongress hösten 2017 har partiet en uttalad ambition att utöka sin kontroll över alla delar av samhället. Ledaren Xi Jinping upphöjs nu till den högsta ledaren vid sidan om Mao Zedong. Den långsiktiga planen för Kina är att vara världens stormakt nummer ett år 2049 eller tidigare.

Regeringens skrivelse har många förtjänster i sin beskrivning av Kina. Men när det kommer till vilka strategier man ska använda sig av är man otydligare.

I utrikesutskottets betänkande slår vi fast ett antal saker betydligt tydligare än vad regeringen gör i sin skrivelse. Att utrikesutskottet är helt enigt i sina ställningstaganden är en styrka. Det skickar en signal till Kina och dess ambassad här i Sverige att Sverige aldrig tvekar att kritisera brott mot mänskliga rättigheter. Vår politiska debatt är en del av vår styrka. Den skapar dynamik men också enighet i våra krav. Vi viker oss aldrig.

Jämfört med regeringens skrivelse är utrikesutskottet betydligt tydligare om Hongkong. Vi slår fast att demonstranternas krav är legitima. Utskottet konstaterar att Hongkong har en speciell ställning som särskild administrativ region inom Kina enligt ett avtal som ingicks mellan Kina och Storbritannien. Ett land, två system är den fastställda princip på vilken Hongkongs självstyre grundas.

Utskottet fördömer den oproportionerliga brutalitet och det våld som polisen använder mot demonstranter i Hongkong. Demonstranterna har gett uttryck för flera krav: att de demonstranter som gripits ska släppas och inte stämplas som upprorsmakare, att det ska skapas en oberoende kommitté som ska utreda polisens omfattande våldsanvändning under protesterna och att det ska införas allmän rösträtt i fria och rättvisa val. Utskottet stöder dessa krav och kommer att fortsätta att stödja Hongkongs självstyrande ställning.

Sedan förra hösten har vi nåtts av rapporter från den kinesiska delrepubliken Xinjiang – eller Östturkestan som uigurerna kallar sitt område. Uppskattningsvis har 1 miljon människor, främst från den muslimska folkgruppen uigurer, fängslats i det regeringen kallar utbildningscenter.

Människorättsorganisationer beskriver dem snarare som omskolnings- eller interneringsläger. Uigurerna utsätts för massiv övervakning i regionen, både fysiskt och digitalt. I omskolningslägren utsätts de för tortyr, enligt människorättsorganisationer. Kritiken från människorättsorganisationer mot Kinans behandling av uigurerna är kraftig.

Världssamfundet har dock hittills agerat ganska försiktigt, och de grova och omfattande övergreppen har fått få och små konsekvenser. När USA nyligen införde visumsanktioner för kinesiska tjänstemän som är inblandade i omskolningslägren i Xinjiang och deras familjemedlemmar var det ett av få undantag.

Därför är det bra att utrikesutskottet, på Vänsterpartiets initiativ, anför att Sverige bör agera inom EU för att sätta press på Kina att omedelbart upphöra med

övergreppen mot uigurer och att Sverige bör verka för att EU inför sanktioner mot Kina som ska kopplas till kraven om att Kina ska upphöra med övergreppen mot uigurer. Detta anmodar i dag riksdagen regeringen att göra.

Utrikesminister Ann Linde! Vi ger dig i dag en viktig stafettpinne att lämna över i Bryssel så att detta ska höras hos makthavarna i Beijing och Xinjiang.

I oktober 2015 kidnappades den svenska bokförläggaren Gui Minhai av kinesiska agenter i sin semesterbostad i Thailand. Han drev då en framgångsrik förlags- och bokhandelsverksamhet i Hongkong specialiserad på satirböcker om kinesiska politikernas vardagsliv. Det var för känsligt för diktaturen, och i januari 2016 dök Gui Minhai upp i statstelevisionen med ett framtvingat erkännande av ett 13 år gammalt brott. Gui Minhai har nu suttit fängslad i fyra år. Han visar i dag symtom på ALS och är i stort behov av läkarvård.

Den svenska regeringen har inte gjort tillräckligt för att få honom frisläppt, vilket Vänsterpartiet har kritiserat vid flera tillfällen. Turerna kring Sveriges tidigare ambassadör till Kina, Anna Lindstedt, som nu är åtalad för brott för sitt agerande vid mötet om Gui Minhai på hotell Sheraton i Stockholm, väcker frågor om hur regeringen egentligen arbetar för att få Gui Minhai frigiven.

Fru talman! I onsdags valde jag därför att KU-anmäla den förra utrikesministern Margot Wallström. Utrikesministern är högst ansvarig på Utrikesdepartementet och därigenom ansvarig för all verksamhet på och styrning av departementet. Utrikesminister Wallström och kabinettssekreterare Söder har i utrikesutskottet hävdad att Utrikesdepartementet saknade kännedom om såväl mötet som ambassadörens närvaro i Sverige. Uppgifter som kan ifrågasättas, inte minst eftersom det i mediernas granskning i efterhand framkommit att man visste att ambassadören befann sig i Sverige.

Mot denna bakgrund bör konstitutionsutskottet granska tidigare utrikesminister Wallströms kännedom om händelserna och hennes agerande och styrning av Utrikesdepartementet utifrån detta. En KU-anmälan kan antingen visa att allt gick rätt till eller att det finns skäl att kritisera Utrikesdepartementets politiska ledning.

Fru talman! Hur många personer som avrättas i Kina varje år är en statshemlighet. Enligt organisationen Dui Hua Foundation avrättades ca 2 000 personer under 2018, och dödsstraff kan utdömas för 46 olika brott. Vidare har antalet uigurer som avrättas ökat.

Utskottet fördömer tillämpningen av dödsstraff och framhåller att avskaffandet av dödsstraff är en prioriterad fråga i svensk utrikespolitik.

Vänsterpartiet är kritiskt till att regeringen inte beskriver hur man tänker motverka Kinas användande av dödsstraff i skrivelsen. Vänsterpartiet anser att en svenska regeringen i varje form av kontakt med Kina ska kräva ett stopp för användandet av dödsstraff.

Kina är i dag världens näst största marknad för organtransplantationer. Organhandel är en lukrativ bransch. En människas vitala organ kan säljas för sammanlagt omkring en halv miljon dollar. Efter massiv kritik från omvärlden hävdar regimen att organstöld inte längre pågår, men enligt flera experter på området fortgår organstölden, framför allt från de förtryckta minoriteterna.

Regeringen nämner inte frågan om organstölder i sin skrivelse, vilket jag är kritisk mot. Sverige bör verka för att en internationell utredning tillsätts med anledning av rapporterna om organstöld i Kina.

Den kinesiska konstitutionen garanterar lika rättigheter för män och kvinnor, men i realiteten finns det stora utmaningar. Kvinnor är underrepresenterade inom politik och näringsliv, och våld mot kvinnor förekommer i alla samhällsskikt. En undersökning från Kinas kvinnoförbund visade 2016 att omkring 30 procent av alla kvinnor som var gifta eller i ett förhållande hade utsatts för våld i nära relationer.

Kvinnors reproduktiva hälsa och rättigheter begränsas genom familjeplaneringspolitiken. Ettbarnspolitik har ersatts av tvåbarnspolitik. I praktiken leder familjeplaneringspolitiken i kombination med patriarkala värderingar till att det föds betydligt fler pojkar än flickor. Enligt officiella siffror finns det 32 miljoner fler män än kvinnor i Kina.

Att Sveriges feministiska regering, som var först i världen med att driva en feministisk utrikespolitik, knappt nämner kvinnors rättigheter eller jämställdhet i sin Kinastrategi är beklagligt. Feminismen måste ha en tydligare plats i den svenska utrikespolitiken, även när vi talar om Kina.

Världsfacket rankar i Global Rights Index världens länder utifrån arbetsförhållanden och fackliga rättigheter. Länderna rankas på en skala mellan 1 och 5, där 5 är sämst. Kina får betyg 5, vilket betyder att det inte finns några garantier för fackliga rättigheter. Kina har ratificerat fyra av ILO:s åtta kärnkonventioner, dock inte konventionerna som handlar om tvångsarbete och organisationsfrihet.

Den enda fackliga organisation som tillåts arbeta öppet i Kina är den som är knuten till statsapparaten. I dess stadgar står det att uppgiften är att vara en bro mellan den arbetande massan och kommunistpartiet. Det betyder i praktiken att när en konflikt uppstår mellan arbetare och parti tar facket partiets sida. Ledarna för fackförbundet utses oftast av partiet, och det förekommer även att chefer på arbetsplatsen sitter med i ledningen för fackförbunden. Kollektivavtal finns men tillämpas sällan i praktiken, och det finns ingen laglig strejkrätt. Vid strejker är det fackets roll att försöka motivera de anställda att sluta strejka och återgå till arbetet.

Regeringen nämner inte fackliga rättigheter eller arbetsrätten i sin skrivelse. Att en socialdemokratiskt ledd regering, som har haft den fackliga satsningen Global deal som sitt utrikespolitiska flaggskepp, inte adresserar de omfattande bristerna avseende fackliga rättigheter i Kina är för mig helt obegripligt.

Samtidigt som länder i väst kritiserar den kinesiska staten för övergrepp mot mänskliga rättigheter ställer sig företag i väst ofta negativa till de lagförändringar som skulle förbättra situationen för arbetare. Lagförändringar som har stärkt arbetarnas rättigheter möts ofta av stor kritik från utländska företag. En stor del av världens produktion sker i Kina, och många svenska företag köper in produkter som tillverkats i kinesiska fabriker.

Det gäller bland annat billiga smycken med halvådelstenar och glas, och riskerna inom denna verksamhet är väl kända. Arbetarna saknar ordentligt skydd mot damm, som kommer in i lungorna och förstör vävnaden. I många fall leder detta till en för tidig död. Allt för många svenska importörer prioriterar låga produktionskostnader framför miljöhänsyn och villkor för de anställda. Om arbetsmiljön såg ut så i Sverige skulle fabriken troligtvis omedelbart stängas.

I de kontakter som Sveriges regering har haft med Kina är det dock sällan som företagets roll för de mänskliga rättigheterna står i fokus. Det finns en benägenhet att skilja mellan politiska kontakter och ekonomiska kontakter. Vänsterpartiet menar att det inte är möjligt att särskilja frågor om handel och investeringar från arbetet med mänskliga rättigheter och att det är viktigt att lyfta det arbetet.

I regeringens exportstrategi pekas 26 stater ut som prioriterade, och Kina är en av dem. Man motiverar satsningen på Kina och andra stater med bristande respekt för mänskliga rättigheter med att man genom handel kan komma närmare och att det leder till demokratisering. Det var intressant när Aylin Fazelian från Socialdemokraterna avfärdade den devisen, för den finns tydligt kvar i den exportstrategi som regeringen lade fram för tre år sedan. Kina är det tydliga exemplet på att den vägen inte funkar.

Ett medel för att få företag att lyfta arbetsvillkor är att teckna globala ramavtal. De fungerar som ett slags globala, kollektiva fackliga avtal med syfte att lägga ett gemensamt golv för alla arbetsplatser och underleverantörer som är knutna till en koncern. Tanken är att dessa villkor aldrig får brytas inom koncernen, oavsett var verksamheten bedrivs. Den svenska regeringen bör verka för att svenska multinationella företag som är verksamma i Kina undertecknar dessa globala ramavtal, så att det går att sätta tak för arbetstider och stadga vilka löner som ska gälla samt skydda arbetare från skador och sjukdomar.

Kinas ambassadör i Sverige, Gui Congyou, är en rätt märklig figur. Sedan han tillträdde använder han ambassadens uttalanden som ett sätt försöka ändra och korrigera svenska uttalanden om Kina av politiker som mig själv, liksom av journalister och komiker. För en månad sedan gick han ett steg längre och försökte stoppa regeringens medverkan vid Svenska PEN:s utdelning av Tucholskypriset till bokförläggaren Gui Minhai. Utskottet välkomnar den politiska enighet över partigränserna som manifesterades i samband med prisgalan. Därtill ser man allvarligt på att Kina försöker motarbeta utövandet av yttrande- och

mötesfrihet i Sverige av såväl enskilda som organisationer som kritiserar kinesiska förhållanden.

Vänsterpartiet vill gå ett steg längre. Vi kräver att Kinas ambassadör i Sverige, Gui Congyou, förklaras persona non grata. Han ska alltså inte längre tillåtas att verka som ambassadör i Sverige efter att ha försökt hota den svenska regeringen till tystnad. Yttrandefriheten är en grundlagsskyddad rättighet i Sverige. Att aktivt arbeta för att inskränka den är ett mycket olämpligt beteende från Kinas ambassadör i Sverige.

Med det sagt vill jag yrka bifall till förslaget från Sveriges riksdags eniga utrikesutskott.

Anf. 79 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet om regeringens skrivelse angående relationerna till Kina.

Utvecklingen i Kina är djupt oroande. Som ett resultat av en uttalad policy stärks kommunistpartiets makt på bekostnad av människors frihet och demokratiska reformer. Allmänna och fria val lyser med sin frånvaro, oberoende rättsväsen och fria medier existerar inte och mänskliga rättigheter kränks. På senare tid har religionsförföljelsen av kristna och muslimer intensifierats. I Xinjiangprovinsen är enligt FN 1 miljon uigurer placerade i interneringsläger där tortyr, sexuella övergrepp och hjärntvätt används för att tvinga fram lojalitet med kommunistpartiet.

Kristdemokraterna fördömer detta i starkast möjliga ordalag. Det som pågår är ett brott mot internationell humanitär rätt. Det är vedervärdigt.

Den kinesiska regimens maktanspråk och avsaknad av respekt för mänskliga rättigheter sträcker sig tyvärr även utanför det egna landets gränser. I Sverige rapporterar Säkerhetspolisen om ökad kinesisk underrättelseverksamhet och flyktinspionage. Svenska medier utsätts för anklagelser och påtryckningar från kinesiska diplomater. Försök görs att tysta Angela Gui, dotter till den svenske bokförläggaren Gui Minhai, oskyldigt fängslad i Kina sedan 2015. Sammantaget är detta ett agerande som stärker bilden av Kina som en diktatur utan respekt för individers integritet och nationers oberoende.

Beklagligt nog uppträder vissa kinesiska diplomatiska företrädare i linje med detta, och en av dem är – som har nämnts – Stockholmsambassadören Gui Congyou. Hans försök att stoppa den svenska kulturministerns närvaro vid utdelningen av Tucholskypriset är exempellöst och passerar alla gränser för diplomatiskt umgänge. Hoten om motåtgärder och konsekvenser i form av försämrade handelsrelationer är talande, inte för den svenska regeringens agerande utan för den kinesiska regimens syn på yttrandefrihet och demokrati. Skulle regeringen mot bakgrund av det som skett förklara den kinesiske ambassadören icke önskvärd i Sverige skulle Kristdemokraterna välkomna det.

Fru talman! Kina är världens näst största handelsnation och Sveriges största handelspartner i Asien. Det som händer i Kina påverkar svensk ekonomi och svensk handel. Det påverkar svenska företags

konkurrenskraft och möjligheten att nå målen i klimatpolitiken. Samtidigt som vi konstaterar detta måste det sägas att vi aldrig kan vika oss för kinesiska hot eller påtryckningar. När människovärdet kränks är det vår rätt, men också vår skyldighet, att höja rösten. Värderingar byggda på frihet, demokrati och rättsstatliga principer är inte förhandlingsbara.

Sveriges utgångspunkt i relationen till Kina bör därför vara att bejaka och välkomna handelsutbyte, men inte till priset av svenska säkerhetsintressen och mänskliga rättigheter. Emellanåt har det från regeringens sida tyvärr brustit i avvägningen mellan handels-samarbete och klarspråk när det gäller mänskiorättskränkningar. Detta är en svår avvägning, men icke desto mindre går det att dra slutsatser av de närmast kravlösa handelsavtal som har ingåtts med Iran och Kuba. De avtalen har inte lett till en bättre situation vad gäller mänskliga rättigheter; tvärtom har situationen försämrats.

Fru talman! Kinas försvarsanslag är i dag världens näst största. Krigsmakten har ställts om för att effektivare kunna skydda det som kallas kinesiska intressen utomlands. Samtidigt stärks Kinas militära samarbete med Ryssland, och ländernas gemensamma strategiska intresse för Arktis ökar.

Detta får konsekvenser för USA och även för Europa. En prioriterad uppgift på det säkerhetspolitiska området är därför att stärka den transatlantiska länken. Samtidigt som Europa tar en större del av ansvaret för sin egen säkerhet är det i samverkan med USA som nya kinesiska utmaningar måste mötas. Det gäller på det säkerhetspolitiska området, men det gäller också i värdet av frihandel och demokratiska värderingar.

De folkliga protesterna i Hongkong visar att internationellt politiskt och diplomatiskt stöd är nödvändigt för att principen ”ett land, två system” ska upprätthållas. För att bevara Hongkongs rätt till självbestämmande, för att försvara Hongkongbornas rätt till frihet, krävs det att EU och USA uppträder gemensamt mot den kinesiska regimen.

Detta gäller också i relation till Taiwan, som de facto är en stat och har goda relationer till EU och Sverige. Med Taiwan delar vi grundläggande demokratiska värderingar. Det innebär att samarbetet bör fördjupas ytterligare genom ett bilateralt investeringsavtal och genom att Sverige aktivt verkar för ökat taiwanesiskt deltagande i internationella sammanhang.

Det går att göra skillnad när fria och demokratiska stater sluter sig samman och agerar gemensamt.

Fru talman! Kina är en stormakt även ekonomiskt. Gigantiska resurser satsas i dag på forskning och utveckling, innovation och ny teknik – allt för att stärka kommunistpartiets inflytande.

Sverige ska ha goda handelsrelationer med Kina. Samtidigt är det uppenbart att vi på ett bättre sätt måste skydda känslig teknik och kommunikation. Riskbedömningsanalyser av 5G är fortsatt viktigt. Möjlighet att stoppa direktinvesteringar i digital infrastruktur eller andra samhällsviktiga anläggningar måste finnas

om investeringarna bedöms skada svenska säkerhetsintressen.

Sverige har ett intresse av att EU och andra länder i största möjliga utsträckning når enighet i denna och andra viktiga frågor gällande Kina.

Nu finns det en realistisk strategi för detta arbete. Kristdemokraterna välkomnar regeringens skrivelse liksom det nationella kunskapscentrum om Kina som nu ska inrättas. Inte minst välkomnar vi den breda enigheten och samarbetet om detta i utrikesutskottet. Förhoppningsvis får vi genom detta arbete en fördjupad diskussion om Sveriges och EU:s förhållningssätt gentemot det Kina som nu växer fram.

Anf. 80 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utrikesutskottets förslag.

Enligt uppgifter har den kinesiske ambassadören i Stockholm under föregående år blivit uppkallad 40 gånger till vårt svenska utrikesdepartement. Anledningen är att Kina kraftigt har ökat sina ansträngningar att påverka Sveriges samhällsutveckling.

Kina har under de senaste åren utvidgat sina internationella anspråk, och staten har skärpt sin kontroll över landets medier, människors privatliv och kinesiska företag.

Jag är liberal, och jag är övertygad om att internationellt utbyte, globalisering och rörlighet medför en positiv utveckling i världen. Det ökar vårt västånd, vidgar våra vyer och ger större möjligheter för individen. Jag tror att det är mot den bakgrunden som många länge har velat se närmandet till Kina som något positivt.

Vi ska självklart vara positiva till att Kina har växt ekonomiskt och hundratals miljoner kineser har fått höjd levnadsstandard. Kina är ytterst centralt för världens handel och investeringar. Men denna utveckling har också en annan sida.

Kina är en diktatur och en enpartistat. Kommunistpartiet håller befolkningen i ett järngrepp. Den kinesiska regimen har auktoritära ambitioner som sträcker sig långt utanför Kinas gränser och växlar i allt högre grad in sin växande ekonomiska styrka till ökad politisk makt i världen.

När Kina är världens största ekonomi innebär det att vi förmodligen under resten av våra liv måste hantera det faktum att världens ekonomiska supermakt inte längre är en demokrati.

Just därför, fru talman, är det så viktigt att Sverige och EU har en strategi för hur vi ska förhålla oss till Kina. Det handlar om att upprätthålla handel och utbyte men samtidigt värna vår kritiska infrastruktur, vårt fria samhälle och vårt fria opinionsklimat och inte tveka att kritisera Kina när landet kränker mänskliga rättigheter.

Fru talman! Det finns en kinesisk demokrati i dag – den heter Taiwan. Sedan Taiwan för några årtionden sedan demokratiserades har landet sett en remarkabelt positiv utveckling när det gäller både ekonomi och demokrati. Taiwan är en dynamiskt vibrerande

demokrati med regelbundna val och starkt skydd för individens rättigheter. Taiwan är i dag också ett av få länder i Asien som har en folkvald, kvinnlig, liberal president – Tsai Ing-wen.

Men Taiwan lever ständigt under hotet att sväljas av Kina. När man ser hur Kina steg för steg försöker kväva friheten i Hongkong måste man vara medveten om att samma sak i framtiden kan hända Taiwan. Kina använder också sitt ekonomiska inflytande för att förmå andra länder att dra tillbaka stöd till Taiwan. Detta skedde nyligen i fallen Salomonöarna och Kiribati.

Den som undrar över Kinas intentioner uppmanar jag att åka till Hongkong. Den kinesiska oviljan att respektera Hongkongs demokrati, regionens autonomi och ingångna avtal visar tydligt vilket ointresse den kinesiska regimen har för någon annan samhällsmodell än sin egen kommunistdiktatur.

Den som fortfarande är osäker kan bevittna vad som sker i Xinjiang i nordvästra Kina, där så många som 1 miljon uigurer har deporterats till så kallade omskolningsläger, eller förföljelsen av tibetaner och koloniseringen av Tibet som pågått i årtionden.

Den kinesiska säkerhetslagen innebär att kinesiska medborgare kan tvingas rapportera information som kinesiska myndigheter kräver. Det innebär att kinesiska företag eller studenter kan läcka känslig information från EU till Kina, något som Säkerhetspolisen slagit larm om.

Genom sina ekonomiska muskler skaffar sig Kina politiskt inflytande. Detta blir plågsamt tydligt i fallet Gui Minhai.

Kina hotar nu att begränsa utbytet med Sverige. Det skulle kunna ge stora negativa konsekvenser, både för gemene man och för vårt näringsliv. Detta agerande är givetvis helt oacceptabelt.

Fru talman! Under 2016 tog Europeiska unionen fram en gemensam strategi gentemot Kina – det är bra. Liberalernas uppfattning är att vi tillsammans inom Europeiska unionen har större möjligheter att påverka än var och en för sig.

Trots att strategin förstärkts genom nya direktiv kan man konstatera att Kinas ageranden utgör en större utmaning i dag jämfört med 2016, när strategin kom. Liberalerna anser därför att EU behöver arbeta fram en ny strategi som lever upp till de samhällsutmaningar som EU nu står inför, framför allt kopplat till kinesiskt påverkansarbete. Det är högst välkommet att utskottet instämmer i detta.

En annan viktig fråga gäller utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden i EU. Hittills har 14 europeiska länder infört så kallade nationella screenings och meddelat riskfyllda investeringar till EU-kommissionen.

Sverige har ännu inte meddelat någon riskfylld investering, men lagförslag utreds för närvarande. Liberalerna välkomnar det breda stödet i utrikesutskottet för att stärka skyddet för känslig svensk infrastruktur.

Fru talman! Avslutningsvis kommer Sveriges relation till Kina att präglade vår utrikespolitik under lång

tid framöver. Det känns därför betryggande att stödet för en samlad svensk linje, understödd av andra EU-länder, har en bred majoritet i Sveriges riksdag.

Anf. 81 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Kina är ett fantastiskt land, med sin natur och sin intressanta och kulturrika historia. Sveriges relationer med Kina sträcker sig långt tillbaka i tiden, och Kina är i dag Sveriges största handelspartner i Asien. Utvecklingen i landet har stor betydelse för såväl Sverige och EU som resten av världen.

I den skrivelse som vi debatterar i dag redovisas fem grundsatser för Sveriges förhållningssätt i arbetet med frågor som rör Kina. Att politiken alltid ska utgå från svenska och EU-gemensamma intressen och värderingar i samröret med Kina är en viktig utgångspunkt; detta måste vara tydligt.

I skrivelsen sägs också att vi ska ta till vara de möjligheter som Kinas utveckling erbjuder och hantera de utmaningar som landet ställer oss inför. Det är också tydligt att Kina kan vara både ett hot och en möjlighet.

Vi ska öka samverkan om frågor som rör Kina mellan det offentliga, näringslivet och civilsamhället. Fler behöver veta och diskutera vilka utgångspunkterna är och vad olika beslut kan betyda.

I skrivelsen sägs också att ett mer kraftfullt EU-samarbete i frågor som rör Kina behövs. Grunden i Sveriges politik gentemot Kina är den politik som vi för gemensamt i EU. Det är när EU har en gemensam politik som vi har en unik förutsättning att vara en konstruktiv part gentemot Kina – ett Kina som tagit sig ur sin isolering och vänder sig mot världen med ökat ekonomiskt utbyte men inte låter den ekonomiska liberaliseringen följas av en politisk, utan snarare tvärtom.

Den sista punkten är att kunskaperna om kinesiska förhållanden ska stärkas. Kunskap är som vi alla vet makt och en förutsättning för att kunna agera på rätt sätt i en komplex omvärld. Det har länge varit tydligt att Sveriges kunskaper i Kinafrågor behöver förstärkas.

Nu investerar regeringen i att upprätta ett nationellt centrum för Kinafrågor. Vår kompetens på området behöver utökas, och genom centrumet ska alla samhällsaktörer få bättre tillgång till kunskap om den utveckling som sker i landet och hur Sverige ska förhålla sig till den.

Fru talman! Sverige, EU och omvärlden i övrigt har också en skyldighet att reagera och agera mot det förtryck och de inskränkningar av mänskliga rättigheter som sker i Kina. Särskilt allvarligt är att rättssystemet styrs av kommunistpartiet, med dödsstraff och total frånvaro av demokrati. I hela landet kan man se hur människor inte har någon möjlighet att leva fria liv.

Särskilt oroväckande är utvecklingen i Xinjiang-provinsen och situationen för landets muslimska uigurer. Människor skickas till omskolningsläger, och vi nås gång på gång av rapporter som avslöjar de vedervärdiga förhållanden som råder där.

Kinas internet är stängt mot omvärlden och används för att övervaka medborgarna. Vi ser ett

krympande utrymme för det kinesiska civilsamhället. Villkoren och förutsättningarna för olika organisationer stramas åt. Detta får stora konsekvenser för hela samhället och befolkningen. Ett land är beroende av sitt civilsamhälle för att kunna utvecklas framåt.

Det fria ordet är en grund för ett samhälle som är till för alla. Utvecklingen för yttrandefriheten i Kina har under de senaste åren på många sätt gått bakåt, och det är av yttersta vikt att omvärlden sätter press på den kinesiska regimen. Modiga människor i landet riskerar sina liv för sin egen och andras yttrandefrihet.

En av dem är svensken Gui Minhai. Sedan 2015 sitter han fängslad i Kina utan rättgång. Sverige har gjort stora ansträngningar för att han ska släppas och kunna återförenas med sin familj. Detta kommer vi att fortsätta med.

Det är också väldigt allvarligt och anmärkningsvärt att Kina nu har lagt sig i och försöker tysta röster för yttrandefrihet även här i Sverige. Att hota med sanktioner när en svensk minister delar ut ett svenskt pris i Sverige är helt oacceptabelt. Jag delar den uppfattning som många har gett uttryck för här tidigare i dag: att det var bra att vi i enighet stod upp och sa att detta inte är acceptabelt.

Vi stöder också dem som demonstrerar i Hongkong – dem som räds att Kina ska bryta det avtal som finns om ett land, två system.

Fru talman! Klimatet är vår tids ödesfråga; det säger vi ofta. Frågan är global, men varje utsläpp sker lokalt. Lösningar på klimatkrisen måste till på en gränsoverskridande nivå, och målen i Parisavtalet behöver omsättas i handling. Här vilar ett stort ansvar på varje enskilt land.

Kina står i dag för 27 procent av världens samlade utsläpp. Stora framsteg har under de senaste åren skett när det kommer till landets utbyggnad av fossilfri energi, men mycket mer måste till. Medan kolkraften minskar i allt högre takt i EU byggs den i stället ut i Kina. Kina gör också stora investeringar i fossila bränslen utomlands. Forskningsrapporter visar att om Kina går vidare med alla planer på fossila investeringar inom Belt and Road Initiative kommer det att vara näst intill omöjligt att uppnå Parisavtalets mål.

Detta kan vi inte acceptera. Sverige och EU måste sätta press på Kina och USA och fortsätta visa vägen så att världens tre största ekonomier tillsammans ser till att Parisavtalets mål nås.

Världen kan välja vilken framtid våra barn får. Det är ett misslyckande att koldioxidutsläppen fortfarande ökar i så snabb takt när de i stället behöver minska. Detta slår undan fötterna för oss i framtiden. Men nu är vi i ett läge där vi fortfarande kan välja.

Utvecklingen i Asien har visat att det går att ge stora delar av jordens befolkning ett mycket bättre liv på ganska kort tid. Tack vare envist arbete av miljörelser och framsynta stater och företag kan vi nu producera stora mängder el med vind och sol. Tack vare nya batterier kan vi välja att inte köra våra bilar på olja, och tack vare digitaliseringen kan vi välja att resa

smartare och använda naturresurser effektivare än någonsin.

Men detta kräver att vi väljer medvetet. Och det gör Sverige i den nya exportstrategi som har presenterats i dag. Export- och handelspolitiken ska vara fri, rättvis och hållbar. Den ska leva upp till målen i Parisavtalet och hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Sverige ska inte ge lån som bidrar till utvinning av fossil energi. Kina måste göra likadant. Kapital ska investeras så att det ger en bättre framtid, inte en sämre.

Fru talman! Den väg som Kina väljer att gå kommer på många sätt att avgöra framtiden både för oss och för kommande generationer, oavsett var på jorden vi bor. Precis som vi har Kina nu tillgång till all kunskap om vad som krävs för att våra barn ska kunna leva ett liv i trygghet och välbefinnande som fria människor med lika rättigheter.

Kina är på många sätt ett fantastiskt land men har en lång väg att gå för demokrati och yttrandefrihet. Sverige har en mycket viktig roll att spela – att tillsammans med EU vara pådrivande för mänskliga rättigheter och ett hållbart samhälle, såväl i Kina som i andra delar av världen.

Därmed yrkar jag också bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 82 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Ärade ledamöter! Kinas framväxt är en av de största globala förändringarna sedan Berlinmurens fall. Kina har i dag en global närvaro och ett växande inflytande, och landet påverkar oss inom en rad områden. Denna förändring medför nya förutsättningar för Sverige som vi behöver förhålla oss till.

Så kan man sammanfatta motiven för den skrivelse om frågor i arbetet som rör Kina som regeringen överlämnade till riksdagen i höstas och som är unik. Det är första gången som Sveriges regering antar ett samlat förhållningssätt gentemot ett land. Det är mycket positivt att riksdagen står enig bakom detta förhållningssätt.

Som ni vet går skrivelsen igenom en rad områden: säkerhets- och försvarspolitik, handel och ekonomi, klimat- och miljöfrågor, Kina som multilateral aktör, mänskliga rättigheter, bistånd, teknologi och innovation, digitalisering, forskning och utbildning, kultur och medier. UD har samordnat arbetet, men i stort sett alla departement har varit delaktiga i att ta fram skrivelsen. Processen i sig har varit värdefull och kommer att underlätta vårt fortsatta arbete med frågor som rör Kina.

Skrivelsen bygger på EU:s Kinastrategi från 2016 och beskriver hur den genomförs nationellt. Inom EU är det hittills bara Sverige och Nederländerna som har antagit officiella förhållningssätt när det gäller Kina. Det är ett centralt intresse för Sverige att EU har en gemensam och tydlig Kinapolitik. Det är avgörande att EU talar med en röst, inte minst inför nästa års två toppmöten mellan EU och Kina. Vi utformar vår politik gentemot Kina tillsammans med EU-länder och i nära dialog med andra likasinnade.

Fru talman! Regeringen vill se en bred dialog med Kina med utgångspunkt i svenska och europeiska intressen och värderingar. Vår politiska enighet i Sverige gör att denna dialog kan föras med tydlighet och trovärdighet.

Skrivelsens kanske viktigaste budskap är att Kinas utveckling innebär både möjligheter och utmaningar. Vi ska ta vara på de möjligheter som Kinas utveckling erbjuder och hantera de utmaningar som landet ställer oss inför.

Kina blir allt viktigare för tillväxt och arbetstillfällena i vårt land. Handels-, näringslivs- och Sverige-främjande i Kina ska därför fortsatt utvecklas. Samtidigt kommer regeringen konsekvent och tydligt att ta upp frågan om mänskliga rättigheter i Kina. Det finns ingen motsättning mellan dessa två inriktningar. Tvärtom skapar handelsrelationer också utrymme för dialog.

Många globala frågor, som klimatförändringar och en fungerande internationell handelsordning, kan bara lösas gemensamt med Kina. Regeringen kommer i största möjliga mån att medverka till att Kina blir delaktigt i internationella samarbeten där så är lämpligt.

Inom miljö- och klimatfrågorna har Kina stora resurser, teknik och internationellt inflytande som kan bidra till att hantera de globala klimat- och miljöutmaningarna. EU måste ställa högre krav på Kina på området. Det inkluderar att Kina ska nå kulmen för utsläpp före år 2030 och därefter kraftigt minska utsläppen i enlighet med Parisavtalet samt fullt ut ta ansvar i linje med landets utvecklingsnivå. Kina behöver bidra mer till det multilaterala arbetet med regelverk och lämna större finansiella bidrag, såväl bilateralt som till klimatfonder, i synnerhet till den gröna klimatfonden.

För att värna frihandeln kommer regeringen fortsatt att föra dialog med Kina om att modernisera det multilaterala handelssystemet. Regeringen ska vara pådrivande för att EU ska bedriva ambitiösa förhandlingar om avtal som underlättar handeln och säkrar svenska företags marknadstillträde och lika konkurrensvillkor. Brister som immaterialrättsliga intrång, påtvingad teknologiöverföring och WTO-oförenliga statliga subventioner behöver hanteras.

Kina agerar inom vissa områden på ett sätt som utmanar den regelbaserade världsordningen. Regeringen kommer genom EU och med andra likasinnade att ställa krav på att Kina ska följa sina folkrättsliga förpliktelser och ta ansvar för ett regelbaserat multilateralt samarbete i enlighet med folkrätten.

Regeringen strävar efter att EU och likasinnade länder ska samarbeta och agera gemensamt avseende de säkerhets- och försvarsutmaningar som det ökade kinesiska globala inflytandet innebär. Detta samarbete ska stärkas ytterligare.

Vår rapport om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Kina, som kom i juni i år, bekräftar bilden av en allvarlig situation för de medborgerliga och politiska rättigheterna. Det här är något vi tydligt och konsekvent tar upp i vår dialog med Kina liksom i multilaterala sammanhang, i samarbete med

EU och likasinnade. Det gäller inte minst situationen i Xinjiang.

Regeringen ser med oro på utvecklingen i Hongkong. EU står bakom principen ”ett land, två system” för att bevara Hongkongs självstyrande ställning i enlighet med Hongkongs grundlag, den så kallade Basic Law. Det är viktigt att Hongkongbornas mänskliga fri- och rättigheter i denna lag respekteras.

Vi förutsätter att Kina genom sin närvaro i Sverige respekterar svenska lagar och regler, inklusive att yttrandefrihet råder i Sverige. När så inte sker framför vi vår tydliga kritik.

Vårt arbete för Gui Minhai fortsätter med oförminskad styrka, och vår linje ligger fast: Vi kräver att Gui Minhai ska frigges och vi kommer aldrig att ge upp våra ansträngningar. I detta har vi EU:s stöd.

En viktig slutsats i skrivelsen är att kunskapen i Sverige om Kina behöver öka. För att höja denna kunskap kommer regeringen bland annat att inrätta ett nationellt kunskapscentrum om Kina. Vi vill också öka samverkan och informationsdelningen om Kina inom Sverige och i EU.

Fru talman! Skrivelsen är ett startskott och en grund för den bredare Kinadiskussion som vi ser ett behov av i Sverige. Den här debatten är ett uttryck för detta, och jag vill upprepa att regeringen sätter stort värde på den enighet som finns i riksdagen när det gäller vårt förhållningssätt till Kina.

Som framgår av skrivelsen är vår relation till Kina viktig, komplex och innehåller både möjligheter och utmaningar. Sverige vill ha goda relationer med Kina. Vi vill att fler svenskar ska lära sig om Kinas språk och kultur och att fler svenskar och kineser ska lära känna varandra. Vi ska söka samarbete där våra intressen sammanfaller.

Samtidigt kommer vi alltid att stå upp för mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och demokrati. Där kommer jag aldrig att kompromissa.
(Applåder)

I detta anförande instämde Kenneth G Forslund (S).

Anf. 83 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! När jag lyssnade på utrikesministerns anförande konstaterade jag att det finns en stor samsyn när det gäller bedömningen av den allvarliga utvecklingen i Kina. Det är mycket bra. Det är värdefullt i flera avseenden.

Men som jag var inne på lite grann i mitt anförande går det att spåra en viss försiktighet i regeringens sätt att uttrycka kritik mot de allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter som pågår i Kina. Det gäller också i relation till den kinesiske Sverigeambassadörens mycket märkliga beteende i Sverige.

Utrikesministerns svar på detta har tidigare varit att regeringen har tagit upp detta, såväl i Stockholm som i Peking. Det är naturligtvis viktigt, men räcker det? Här handlar det om en ambassadör som uttalar hot mot regeringsföreträdare, som utsätter medier för

påtryckningar och som försöker tysta Gui Minhais dotter Angela. Samtidigt vet vi att Säpo larmar om ökad kinesisk underrättelseverksamhet, flyktingspionage och så vidare i Sverige.

Sammantaget är det utan tvekan en allvarlig utveckling. Försiktigt uttryckt kan man säga att det är ett oacceptabelt agerande av en främmande makt och dess företrädare i vårt land.

Ann Linde! Jag skulle vilja fråga: Hur kommer det sig att Kinas ambassadör inte förklaras persona non grata? Skulle andra auktoritära länders diplomater i Sverige kunna agera på motsvarande sätt utan att bli hemskickade?

Anf. 84 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag håller med Lars Adaktusson om att Kinas ambassadör har gjort allvarliga och till och med oacceptabla uttalanden. Men vi vill behålla kanalerna öppna för dialog. Att utvisa ambassadören är ett verktyg som vi in i det längsta vill försöka undvika.

Anf. 85 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att de flesta av oss förstår att man i relationerna med Kina måste vara varsam och agera ansvarsfullt, inte minst med tanke på just den ut-satta situationen för Gui Minhai.

Samtidigt finns det förmodligen, eller det borde åtminstone finnas, en gräns för hur Kina kan agera trots sitt stora ekonomiska och politiska inflytande, även för hur Kina kan tillåtas agera i vårt land. Kristdemokraterna tycker att den gränsen har passerats. Vi ser en risk att regeringens försiktighet i Peking kan uppfattas som ett uttryck för svaghet och rädsla, och det tror jag vore mycket olyckligt.

När det gäller Gui Minhai och hans situation är det knappast realistiskt att Sverige på egen hand kommer att kunna påverka den kinesiska regimen. Det krävs ett större engagemang från EU i den frågan. Det krävs mer samverkan mellan Sverige och övriga västländer för att man ska kunna åstadkomma ett resultat och sätta tryck på regimen.

Jag vill fråga Ann Linde: Hur ser arbetet ut med att få fler länder att engagera sig i och ansluta sig till arbetet för att få Gui Minhai frigiven? Har regeringen någon strategi för hur arbetet ska bedrivas framöver?

Anf. 86 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det är väldigt viktigt att vi har EU med oss när det gäller Gui Minhais möjlighet att bli fri – han är inte bara svensk medborgare utan också EU-medborgare. Jag är mycket glad åt att kunna konstatera att EU hela tiden har ställt upp för oss. Redan tidigt gav man stöd till Sveriges kamp för att få Gui Minhai fri. Och direkt efter Tucholskyprisets utdelande kom ett uttalande från EU:s utrikesjämbud om att man helt ställer sig bakom Sveriges agerande och Sveriges krav.

Vi har också tagit upp frågan med EU-medlemsländerna. Jag kan konstatera att både president Macron, när han träffade Xi Jinping i november, och

förbundskansler Merkel, när hon gjorde sin resa till Kina, har tagit upp Gui Minhai.

För att försäkra mig om att det inte blir någon förändring med den nya kommissionen tog jag i måndags, vid ett bilateralt möte med den nya kommissionären Josep Borrell, upp frågan om Gui Minhai. Jag informerade honom om läget och försäkrade mig om att han inte hade någon annan inställning än den som hans företrädare Federica Mogherini hade haft. Jag fick en försäkran om att han kommer att fortsätta att se till att EU ger stöd. Det är mycket viktigt.

Vi påminner alltid, så fort det är några stora delegationer på gång, om att man också bör ta upp EU-medborgaren Gui Minhais fall.

Anf. 87 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag är i grunden positiv till att regeringen har lagt fram denna skrivelse. Jag tycker att det är ett viktigt steg framåt. Regeringen tål att berömmas för alla de gånger som man har kallat upp Kinas ambassadör här i Sverige. Han har i princip klippkort för besök på Utrikesdepartementet. Det bör också ges beröm för att utrikesministern har tagit upp fallet Gui Minhai med EU:s höga representant.

Utrikesministern berättade om skrivelsens innehåll. Skrivelsen är i grunden bra, men som vänsterpartist slås jag av att jag saknar några saker. Jag är lite förvånad, eftersom det är sådant som jag tänkte att en trofast socialdemokrati aldrig skulle släppa.

Letar man efter vad skrivelsen säger om kvinnors rättigheter hittar man två meningar: ”Kinesisk lag föreskriver lika rättigheter för kvinnor och män i många avseenden. I praktiken återstår dock betydande utmaningar för jämställdheten.”

Det är två meningar på 21 sidor. Är det feministisk utrikespolitik, Ann Linde? Ordet feminism hittar man inte alls i skrivelsen.

Man kan fundera på vad regeringen anser om fackliga rättigheter. Där är resultatet ännu mer nedslående. Fackliga rättigheter för arbetare i Kina nämns inte en enda gång. Den enda gång man nämner facken är när man skriver att det ska vara samverkan med fackliga organisationer när det ska upprättas ett kunskapscentrum om Kina i Sverige. Det känns som att kunskapen om fackliga rättigheter behöver öka i Sverige, särskilt på Regeringskansliet.

Hur kommer det sig, utrikesminister Ann Linde, att en feministisk utrikespolitik, kvinnors rättigheter och fackliga rättigheter är så nedprioriterade i regeringens arbete med Kinapolitiken?

Anf. 88 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för frågan! När det gäller hur den feministiska utrikespolitiken kommer till uttryck i skrivelsen kan jag säga att vi lyfter de utmaningar som finns för jämställdheten i Kina. Vi kommer att fortsätta att ha en dialog med Kina när det gäller jämställdheten och de områden där det skiljer sig åt, för det gör det.

Inom den feministiska utrikespolitiken tar vi upp frågan med alla länder som vi besöker, och vi gör det i alla multilaterala sammanhang. Vi inkluderar jämställdhetsarbetet i Agenda 2030, där vi också har en dialog med Kina. Här kommer alltså regeringens syn på både den feministiska utrikespolitiken och det som vi tycker brister i Kinas jämställdhetspolitik upp.

De fackliga frågorna är naturligtvis en prioritering för regeringen, bland annat genom det arbete som vi gör med Global Deal. I skrivelsen har vi valt att ta upp det via att vi kräver att ILO-konventionerna ska skrivas under. Det står mycket tydligt i skrivelsen. En av ILO:s kärnkonventioner gäller rätten till facklig organisering. Därmed anser vi att vi har tagit upp frågan om rätten till facklig organisering också i Kinaskrivelsen.

Anf. 89 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på mina frågor. Jag hoppas att både kvinnors rättigheter och fackliga rättigheter kommer att bli tydligare i regeringens Kinapolitik framöver. Jag oroar mig nämligen för att denna skrivelse ska utgöra ytterligare ett exempel på hur ekonomiska intressen sätts före värdandet av mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Detta har vi kunnat se oavsett om utrikesministern har varit från Socialdemokraterna eller från ett borgerligt parti.

Sverige måste alltid vara berett att kritisera varje brott mot mänskliga rättigheter, oavsett var, när och med vilka motiv det sker. Det är grunden för att vi ska ha en trovärdig och konsekvent svensk utrikespolitik. Jag tycker att Sverige i varje kontakt med Kina måste ta upp de omfattande och grova brotten mot mänskliga rättigheter.

Jag hoppas också att regeringen lyfter sig på området när det gäller fackliga frågor genom att även tala en del om företags ansvar. I dag tycker jag inte att regeringen tillräckligt tydligt lyfter fram vad man kräver av företagen. Man skulle på ett mycket tydligare sätt kunna lyfta fram globala ramavtal som ett sätt för företag att oavsett var de verkar ha en bra grundnivå i fråga om arbetarnas rättigheter. Man skulle också från regeringens sida mycket tydligare kunna jobba med bindande regelverk och tydliga mekanismer. Det har kommit en rapport från regeringens egen myndighet Statskontoret om att man borde ha en lagstiftning kring vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Men detta är ingenting som regeringen säger sig arbeta med i nuläget eller säger sig gå fram med, och detta tycker jag är någonting som man från regeringens sida borde ta upp och gå vidare med, kopplat till Kina men också brett i den svenska utrikespolitiken.

Anf. 90 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag undrar om Håkan Svenneling har sovit den senaste veckan. Vi har presenterat den nya exportstrategin, som för övrigt inte innehåller några prioriterade länder som Håkan Svenneling gjorde en poäng av i sitt anförande.

Dessutom har det varit en presskonferens i dag, som det har refererats till i många medier, både om den nya exportstrategin och om den nya plattformen när det gäller hållbart företagande med mänskliga rättigheter, fackliga rättigheter, klimatinitiativ och allt som har med det att göra.

Det enda som jag kan göra är att säga till Håkan Svenneling: Åk hem och läs på så får du se att du inte behöver ställa frågor som vi redan har svar på.

Anf. 91 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till utrikesministern. Den första gäller Hongkong. Jag är helt övertygad om att vi alla här i riksdagens kammare står bakom frihetskämparna i Hongkong. Där kan man nu se ett våld från myndigheterna. Man skulle kunna beskriva det som att människor blir slagna utan att det lämnas blåmärken.

Då kan man påminna sig om att det finns ett kinesiskt-brittiskt avtal i grunden, där Hongkongborna tillerkänns rätten att ha fria och demokratiska val. Det är därför vi talar om ett land, två system.

Jag undrar vad regeringen avser att göra för att ytterligare understryka vikten av detta.

Min andra fråga gäller att svenskt näringsliv återkommande pekar på risken för att man utsätts för industrispionage och kunskapsstölder.

Då är min fråga till utrikesministern som representant för hela regeringen: Vad avser regeringen att göra för att svenska myndigheter än starkare och än bättre ska bistå näringslivet när man utsätts just för cyberangrepp, kunskapsstölder och spionage?

Min tredje fråga gäller något som har förekommit en del i den svenska debatten, nämligen dubbla medborgarskap – svenskt och kinesiskt. Det är också det som har använts av den kinesiska regimen när det gäller den svenske förläggaren Gui Minhai, då man förnekar hans svenska medborgarskap och bara betonar att han är kinesisk medborgare. Men detta gäller också människor som är verksamma i Sverige i offentlig sektor och kanske i näringslivet.

Hur ser utrikesministern på den risk som finns att den kinesiska myndigheten utnyttjar, utövar utpressning på och till och med kan avkräva svenska medborgare som även är kinesiska medborgare information och kunskaper? Hur ser regeringen på denna risk? Detta är mina tre frågor.

Anf. 92 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack, Hans Wallmark för frågorna. Tack också för den roliga liknelsen med lackaskar som jag hoppas att jag kan få använda om det inte finns upphovsrättsliga regler kring det.

Självklart står regeringen bakom principen om ett land och två system. Hongkong har en självstyrande ställning och ett fristående politiskt och juridiskt system. Det är i enlighet med den grundlag som finns i Hongkong. Vi har upprepade gånger påpekat att vi vill att de mänskliga fri- och rättigheterna ska skyddas enligt denna lag. När regeringen har gjort resor till Kina

har vi också medvetet besökt Hongkong, talat med dissidenter och talat med fackliga representanter just för att ge stöd till Hongkongs möjligheter att behålla sin självstyrande ställning och de mänskliga och medborgerliga rättigheterna.

Beträffande svenskt näringsliv och vilka åtgärder som vi vill vidta för att skydda Sverige mot denna typ av säkerhetsrelaterade hot när det gäller företagsförvärv, infrastruktur och så vidare pågår det en lagstiftningsprocess nationellt och ett arbete på EU-nivå med anledning av precis de frågeställningar som Hans Wallmark tar upp.

Vi nämner dock inte enskilda länder i dessa processer. Säkerhetspolisen och andra myndigheter har sedan ett antal år framfört att det finns risker med utländska uppköp av företag som bland annat bedriver känslig verksamhet. Det har också uppmärksammats inom EU. Det finns en EU-förordning som reglerar ett fördjupat område i fråga om detta.

Anf. 93 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Ett stort tack för detta! Ibland kan det vara lika svårt att hålla tiden i en replik som att säga lackask tillräckligt många gånger.

När det gäller frågan om Hongkong tycker jag att utrikesministern gav ett bra svar. Jag tror att det är viktigt att Sverige fortsätter att vara pådrivande, inte minst inom den europeiska familjen, och att påminna om att grunden för ett land, två system är att Hongkongborna ska ha fulla demokratiska rättigheter. Det som vi nu ser är förfärande bilder från Hongkong.

Jag hoppas också att man inom EU kan arbeta tillsammans när det gäller fördömandet av övergreppen mot uigurer, precis som man har gjort från den amerikanska kongressen. USA höjer nu tonläget. Jag menar att Europa mycket väl kan vara en del av precis samma sak.

När det gäller stödet till svenska företag tror jag faktiskt inte att jag specifikt nämnde något land som utsatte dem för industrispionage, olika former av stölder och cyberangrepp. Det är flera länder som ägnar sig åt detta. Därför är det viktigt med en lagstiftning på plats. Men jag vill understryka att det också är viktigt att svenska myndigheter redan nu bistår, hjälper och stöttar företag, näringsliv och institutioner som utsätts för rätt omfattande cyberangrepp, stölder och industrispionage alldeles oavsett vem avsändaren är. Det vill jag alltså understryka. Det är Moderaternas oro att myndigheterna kanske tar lite för lätt på detta i Sverige.

Fru talman! Avslutningsvis: Utrikesministern kunde inte hinna med att besvara alla mina frågor på två minuter. Jag påminner därför om att den tredje frågan inte berördes. Det var absolut inte medvetet som den förkastades, utan det berodde på att tiden inte räckte till. Men den frågan gällde dubbla medborgarskap. Hur ser man på den risk som finns att personer i Sverige med svenskt medborgarskap och kinesiskt medborgarskap kan komma att utnyttjas av kinesiska

myndigheter på grund av att de är verksamma inom offentlig verksamhet eller svensk industri?

Anf. 94 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! En sak i taget. När det gäller uigurererna och Xinjiang har vi varit mycket tydliga. Bland annat har vi på svenskt initiativ i FN:s universella granskningsmekanism tagit upp att det finns en oro över situationen i Xinjiang. Vi har också medverkat till ett antal resolutioner. Senast nu i oktober var det 23 länder inklusive Sverige som särskilt tog upp situationen i Xinjiang och vår oro över och vår kritik mot den.

När det gäller näringslivet var jag inne på de olika utredningar som finns om detta. Jag tror också att det är mycket viktigt med det kunskapscenter som inte är färdigt än utan fortfarande bereds inom regeringen. Företagen har ofta för lite kunskap, och vi vill kunna medverka till att företagen får mer kunskap så att de kan förstå varför kinesiska aktörer har intresse för deras företag och ibland vilka regler som gäller för kinesiska företag, till exempel att man alltid måste kunna återrapportera till staten om staten vill det.

När det gäller frågan om de dubbla medborgarskapen har Säkerhetspolisen tagit upp till exempel risken för spionage. Det har varit två fällande domar i Sverige, ett som gäller tibetaner och ett som gäller uigurer, i fråga om just flyktspionage.

För vår del är det tydligt. Om du är svensk medborgare är du svensk medborgare, även om du också har ett kinesiskt medborgarskap. Då gäller de rättigheter du har som svensk medborgare – men Säpo håller också koll.

Anf. 95 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Samarbete där så är lämpligt, hörde jag utrikesminister Ann Linde nämna. Det är viktigt att Sverige inte blir dörröppnare för Kinas perspektiv på världen. Det är en grundläggande förutsättning för att vi ska vara framgångsrika i vårt arbete för våra värden.

Jag skulle inledningsvis vilja ställa två frågor till utrikesministern. Den första handlar om EU:s strukturerade dialog med Hongkong. Är regeringen beredd att verka för att de numera folkvalda i Hongkong inkluderas i en sådan strukturerad dialog? Det är en av de förslag som nämns i utrikesutskottets betänkande.

Den andra frågan gäller om regeringen är beredd att verka för, i enlighet med EU:s Kinastrategi från 2016, att förbindelserna med Taiwan utvecklas vad gäller till exempel observatörskap i WHO eller att inkluderas i ICAO i fråga om den internationella flygsäkerheten.

Anf. 96 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! I frågan om EU:s strukturerade dialog med Hongkong, om parlamentarikerna ska inkluderas eller ej, kan jag inte svara än. Jag vet inte om EU har satt några begränsningar för om till exempel frivilligorganisationer ska ingå. Jag tar med mig Kerstin Lundgrens fråga och tittar på den, men jag är inte beredd att just nu säga det ena eller det andra eftersom jag vet för

lite om detaljerna om vilka som deltar i den strukturerade dialogen.

Flera ledamöter har tagit upp frågan om Taiwan. Sverige har goda förbindelser med Taiwan. Vi har under många år verkat för att Taiwan kan samarbeta med olika multilaterala organisationer såsom WHO, WTO, Asiatiska utvecklingsbanken och Internationella olympiska kommittén.

Taiwan har också deltagit som observatör i det högsta beslutande organet i WHO, Världshälsoförsamlingen. Därför välkomnar regeringen en utveckling där Taiwan kan delta i flera områden, till exempel genom att få observatörskap i WHO.

Anf. 97 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det är viktigt att syna EU:s avsikt när man säger att man vill ha en strukturerad dialog med Hongkong inom ramen för principen om ett land, två system. Det är viktigt att inte bara prata med landet – ett system – i form av företrädare för Fastlandskina eller för den kinesiska kommunistregimen, utan man ska också prata med de folkvalda. Som parlamentariker är det viktigt att lyfta upp det perspektivet, och jag hoppas att utrikesministern tar med det i arbetet.

Jag välkomnar viljan att arbeta vidare med EU:s ambition att utveckla förutsättningarna för Taiwan. Även där är det viktigt att regeringen medverkar till att syna hur EU lever upp till sitt ställningstagande från 2016.

Jag skulle, fru talman, vilja ställa en fråga om den screeningprocess som vi förutser ska komma. Jag nämnde i mitt anförande att den utredning som Sten Heckscher har fått i uppdrag att presentera senast den 2 november 2021 mycket väl skulle kunna skyndas på med tanke på att vi ser hur snabbt verkligheten påverkas och förändras samt för att ligga i fas med en del andra länder så att det inte blir ett svart hål i strukturerna. Jag undrar om utrikesministern är beredd att påskynda den utredning som har tillsatts för att ta fram förutsättningar för screening.

Anf. 98 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det ställdes frågor om screening. EU:s förordning är vi tvungna att genomföra. Den trädde i kraft den 11 april och ska vara på plats i oktober nästa år. Sedan finns den egna nationella screeningen. De har båda varit oerhört omdiskuterade.

Vi har inte haft ett sådant system i Sverige förut. Det var ungefär 16 länder i EU som hade det tidigare, men inte Sverige. Det beror bland annat på att om det finns ett nationellt system är man underkastad vissa regler som man inte är om det inte finns ett system. Jag är inte beredd att säga att vi ska påskynda detta.

Dessa frågor är så oerhört komplicerade, och eftersom vi inte har haft systemet alls tidigare är det bättre att frågan blir riktigt ordentligt utredd hellre än att vi inte tar itu med alla detaljer. Dessa frågor är inte lätta. Jag har varit mycket involverad i dessa frågor under flera år, och jag tror att det är bättre att se till att det blir rätt från början än att skynda på.

Men jag håller med Kerstin Lundgren om att detta är angeläget. Därför är jag glad att vi till slut kommit fram till att detta måste komma på plats.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 9 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2019/20:UFöU2

Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak (prop. 2019/20:28) föredrogs.

Anf. 99 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Jag vill först rikta ett stort och hjärtligt tack till alla de kvinnor och män som för Sveriges räkning ställer upp och deltar i internationella insatser för fred och säkerhet samt i humanitära insatser runt om i vår värld. Det gäller naturligtvis både militär och civil personal.

Tacket riktas också till de tusentals som under mer än ett halvt sekel gjort insatser för en bättre värld. Ni har lämnat trygghet, familj och vänner, tagit personliga risker, gjort stora uppoffringar och genomgått umbäranden för att hjälpa andra.

Våra tankar och vårt stora tack går naturligtvis också till dem som inte kom hem igen.

Fru talman! Vi debatterar i dag ett fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak. Insatsen sker på irakisk inbjudan och genomförs av den globala koalitionen som samarbetar för att bekämpa terrororganisationen Daish.

Jag vill vara tydlig med att vi må ha olika politiska uppfattningar om hur och var den svenska insatsen i Irak ska genomföras, men det råder inget tvivel om att vi alla, på alla sätt och till hundra procent, står bakom de svenska kvinnor och män som deltar i insatsen – detta oavsett hur det politiska beslutet för insatsen till slut kommer att se ut.

Fru talman! Sedan början av 2019 är den svenska insatsen i huvudsak stationerad på Tajibasen nordväst om Bagdad. Tidigare var den svenska utbildningsinsatsen placerad i regionen Kurdistans huvudstad Erbil.

Kurderna har gjort en avgörande insats för att trycka tillbaka Daish – IS. Inte minst vi i Europa har anledning att vara ödmjuka och tacksamma för kurdernas uppoffringar.

Sverigedemokraterna vill att den svenska insatsen av flera skäl åter lokaliserar till Erbil. Det är min bestämda uppfattning att innan vi politiker skickar iväg svenska män och kvinnor på internationella insatser är vi skyldiga att tillse att de också får bästa möjliga förutsättningar att lyckas.

Det är vårt gemensamma ansvar att insatsen är rättfärdig. Men den ska också vara säker, så säker som möjligt, så att inga omotiverade och onödiga risker tas.

Fru talman! Den svenska insatsen är inbjuden av den nyss avgångna irakiska regeringen. Den svenska insatsen utbildar irakiska säkerhetsstyrkor och polis. Det är samma säkerhetsstyrkor och polis som anklagas för att vara delaktiga i kraftigt övervåld och mord på över 400 demonstranter, där 17 000 också rapporteras ha skadats.

Dessutom är Iraks nyss avgångne försvarsminister inte bara svensk medborgare, som är anklagad för brottslighet i Sverige och utreds i Sverige för brott mot mänskligheten. Han och hans departement styrde också över just de styrkor som utbildas av Sverige och som också anklagas för att ha deltagit i våldet mot demonstranterna. Iraks försvarsdepartement och försvarsminister hotar också de inhemska och svenska medier som rapporterar negativt om försvarsministern.

Vad som nu sker i Irak återstår att se. Kommer samma regering tillbaka i en annan form? Får den svensk-irakiske brottsmisstänkte försvarsministern förtroende i en ny regering? Kommer en ny regering i Irak att vara kontrollerad av mullorna i Iran? Till vilken framtida maktbärande utbildar vi nu militär personal?

Jag tycker att det är mycket osäkert om insatsen för nästa år med absolut säkerhet är rättfärdig. Sverigedemokraterna tycker också att ett genomförande av insatsen på det sätt som regeringen föreslår under rådande omständigheter är att ta onödiga och omotiverade risker. Därför vill vi att den svenska regeringen tar kontakt med koalitionsledarskap för att påbörja planering för att åter lokalisera den svenska insatsen till Erbil.

Fru talman! Jag uppmärksammade att utrikesminister Ann Linde deltog i föregående debatt, som rörde Kina, men att hon nu verkar ha lämnat riksdagen. Det är synd; jag hade nämligen några frågor till utrikesministern. Det är samma frågor som jag vid inte mindre än sex tillfällen har ställt till den nyss sparkade kabinetssekreteraren Söder utan att hon har lyckats prestera något relevant svar vid ett enda tillfälle.

Jag vill påstå att riksdagen inför behandlingen av detta ärende av regeringen har presenterats ett ofullständigt och i avgörande bitar vilseledande material, antingen medvetet eller genom försumlighet.

Det är fel som om de inte hade uppmärksammats via medierna skulle ha kunnat innebära onödig fara för vår svenska personal i Irak. Det är fel som om de delgetts riksdagen på det sätt som är tänkt och som är rätt, och som riksdagen har rätt att kräva, skulle ha kunnat påverka behandlingen av ärendet.

Det har i medierna framkommit att Sveriges försvarsminister, innan det rapporterades i svenska medier i början av november, inte kände till att Iraks försvarsminister har svenskt medborgarskap och är misstänkt för brott i Sverige. Den informationen har uppenbarligen inte delgetts av UD till försvarsministern och Försvarsdepartementet. UD har dessutom, via den nyss

sparkade kabinetssekreteraren Söder, uppgett att UD fick vetskap om detta förhållande först den 8 oktober.

Att den irakiske försvarsministern har svenskt medborgarskap uppmärksammades i irakiska medier redan i april 2019. Han kritiserades då starkt för just detta faktum.

Den fråga som infinner sig är naturligtvis följande: Hur kan den svenska ambassaden i Bagdad undgå att uppmärksamma detta i sin omvärldsbevakning eller via de kontakter man har i det irakiska samhället och med den irakiska regeringen? För mig verkar det ytterst märkligt.

Har ambassaden verkligen missat detta? Nej, ärligt talat tror jag inte det. Det verkar osannolikt. Eller har ambassaden uppmärksammat detta men underlåtit att rapportera hem till UD? Med svensk trupp i Irak och de implikationer det innebär är inte heller detta sannolikt. Eller har ambassaden uppmärksammat detta och rapporterat till UD men att det där har stannat på en lägre nivå och inte delgetts kabinetssekreteraren och utrikesministern?

En följd skulle då ha blivit att inte heller försvarsministern har haft vetskap om detta. Jag vet inte.

Detta är allvarligt, och det här borde vi ha haft på bordet redan från början när vi behandlade ärendet. Nu får vi se om KU kommer fram till svaren då de granskar ärendet, vilket jag tycker är bra.

Fru talman! Vi debatterar detta i dag, men beslutet fattas vid voteringen på tisdag. Alla vi som har varit med om behandlingen av ärendet och alla turer som har varit är medvetna om att situationen kan förändras fram till på tisdag. Det har den gjort förr under behandlingen. Den kan förändras till det bättre, och den kan förändras till det sämre fram till voteringen på tisdag.

Redan det faktum att detta kan ske och att vi alla är medvetna om det borde borge för att vi röstar för största möjliga säkerhet, alltså reservation I, på tisdag.

Anf. 100 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Runt om i världen demonstrerar människor. De demonstrerar mot ojämlikhet och orättvisor. Under hösten har vi sett demonstrationer i Chile, Ecuador, Bolivia, Libanon, Iran, Hongkong och Irak.

Men på få andra platser har våldet mot demonstranter varit så blodigt som i Irak. I det betänkande vi i dag debatterar från det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet skriver vi att över 400 civila har dött och minst 17 000 personer skadats i samband med demonstrationerna.

Tyvärr är det inte sant. Sedan vi justerade betänkandet förra torsdagen, för åtta dagar sedan, har ytterligare människor dödats och skadats. Minst 20 till har dödats, och minst 130 har skadats i en koordinerad attack i Bagdad, enligt Amnesty.

Att demonstrera och göra sin röst hörd är en rättighet i en demokrati. Och även om demokratin är skör i Irak är landet en demokrati, där den rättigheten borde vara en självklarhet.

Vilka är det då som dödar demonstranterna? Enligt medieuppgifter är det irakisk polis som har varit de

som har slagit tillbaka mot demonstranterna oproportionellt våldsamt. Det finns till exempel uppgifter om prickskyttnar som har skjutit mot obehäpnade demonstranter. Polisen har i sin tur tagit hjälp av den irakiska militären.

Det finns också uppgifter om milisgrupper som har deltagit i dödandet av demonstranter. Dessa grupper kan vara understödda av Iran. Att de attackerar demonstranterna kan handla om demonstranternas krav på minskad iransk inblandning i Iraks inre angelägenheter. Att den irakiska ordningsmakten inte sätter stopp för dessa milisgrupper och att de kan ta sig förbi checkpoints är mycket allvarligt.

Mullorna i Iran har en roll i Mellanösternregionen som är tydlig. De försöker behålla och stärka Irans regionala makt i många muslimska länder och motverka folkliga demokratier.

Sveriges insats i Irak, som Vänsterpartiet har stått bakom sedan den startade, handlar om att utbilda Iraks militär i den globala koalitionen mot Daish, även kallat IS.

Den person som har vållat stor debatt i Sverige är den nu avgående irakiske försvarsministern Najah al-Shammari. Han är förutom irakisk medborgare också svensk medborgare. Här i Sverige har han stått åtalad för brott, där sedan åtal har lagts ned. Men det har också framkommit uppgifter om att han utreds för bland annat folkrättsbrott. Exakt vilka dessa brott är vet vi ännu inte, men de ska vara nutida och kan med stor sannolikhet vara kopplade till dödandet av demonstranter i Irak.

Har detta då någonting med den svenska insatsen i Irak att göra? Den irakiske försvarsministern har ingen makt över den trupp som Sverige skickar. Sverige utbildar dem som har ansvar för utbildningen av den irakiska armén. De utbildar i sin tur soldater som kommer under ministrernas ansvar. Att dessa trupper dödar demonstranter är aldrig okej och ska kraftfullt fördömas. Detta har den irakiska regeringen och dess försvarsminister ett stort ansvar för.

Daish kan nu på nytt vara på frammarsch, detta på grund av Turkiets angrepp mot nordöstra Syrien, som har inneburit en ny möjlighet för Daish att på nytt stärka sin närvaro i regionen genom det osäkra säkerhetsläget. Kampen mot Daish är långt ifrån över. Flera av Daishs ledare befinner sig sannolikt i Irak, och rörelsen har övergått till att verka genom olika former av terroristattentat och riktade mord.

Daishs framväxt är i grunden ett symptom på politiskt missnöje – ett missnöje som rör politisk och ekonomisk marginalisering, undermålig samhällsservice, korruption och arbetslöshet. Iraks långsiktiga stabilitet är kopplad till den irakiska regeringens förmåga att skapa jämlikhet och rättvisa villkor för befolkningen, särskilt för unga, och dess förmåga att bekämpa korruption.

För oss i Vänsterpartiet har det varit viktigt att tydliggöra att det våld som utövats mot demonstranter är oproportionellt och att internationell rätt och mänskliga rättigheter ska respekteras.

Vi står bakom det internationella arbetet med att bekämpa Daish men konstaterar samtidigt att det bara är en rättvisare och jämlikare värld som slutgiltigt kommer att besegra Daish och annan extremism, inte vapen.

Framåt ser vi ett flertal osäkerhetsfaktorer kring den militära utbildningsinsatsen i Irak: våldet mot och dödandet av civila som protesterar mot ojämlika villkor, korruption, regeringsombildningen och det osäkra politiska läget i Irak, men också USA och president Trumps långsiktiga strategi för Mellanöstern.

Det hade därför varit värdefullt om riksdagen på nytt hade kunnat ta ställning till Sveriges militära insats i Irak inför riksdagens sommaruppehåll 2020. Då det inte finns någon majoritet för denna ordning ställer vi i Vänsterpartiet oss bakom propositionens förslag att ge mandat till nästa årsskifte, då vi anser att det internationella samfundets engagemang i att motverka Daish är viktigt att manifesteras och stödja. Men det är välkommet att utskottet nu kommer att få ökad återrapportering från regeringen om Irakinnsatsen ett flertal gånger under nästa år.

Jag vill rikta ett stort tack till alla er som befinner er på eller har varit på ett utlandsuppdrag för Sverige. Det är en svår uppgift som vi i riksdagen skickar er på, och för er insats vill vi i Vänsterpartiet uttrycka vår uppskattning.

I propositionen nämns att Sverige kommer att bidra med en person, en medicinsk expert, till den Natoleda insatsen NMI. Vänsterpartiet är kritiskt till att Sveriges försvar i allt högre utsträckning integreras i Natos strukturer och Natoländernas försvarsorganisationer. Även om det denna gång bara handlar om en person är det typiskt för Socialdemokraternas Natonärmande, något som vi har debatterat många gånger i denna kammar. Det svenska försvarets integration med Nato har pågått under lång tid. Under samma tid har Nato och Natoländer genomfört tre misslyckade krig, i Afghanistan, i Irak och i Libyen. Dessa krig har bidragit till stort lidande, till att miljontals människor tvingats på flykt samt till framväxten av terrororganisationen Daish. Strävan efter Natosamarbete gör dessutom Sverige alltmer beroende av Nato och skapar bilden av oss som en inofficiell Natomedlem.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 3.

Anf. 101 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till sammansatta utrikes- och försvarsutskottets förslag i betänkande UFöU2.

Genom åren har många svenska kvinnor och män deltagit i olika internationella insatser där Sverige har varit eller fortfarande är engagerat. Vårt deltagande som land hade aldrig varit möjligt utan dessa människors personliga insatser och uppoffringar – inte enbart ansträngningarna av de enskilda individerna på plats utan också ansträngningarna av deras familjer och släktingar. Särskilt som vi nu går mot jul- och nyårshelger, då familjer, släkt och vänner brukar samlas, vill

jag rikta min och vår stora tacksamhet och uppskattning till er som deltar i insatserna och era familjer, släktingar och vänner som delar er vardag i insatsen.

Under tiden som sammansatta utskottet arbetat med det betänkande och förslag till beslut som vi i dag debatterar har Iraks försvarsminister fått stor uppmärksamhet i svenska medier. Den irakiske försvarsministern anklagas för ett antal olika brott, allt från bidragsfusk till folkrättsbrott. Dessa anklagelser ledde till att utskottet höll extra möten och till att tidsplanen för detta ärende fick förlängas och debatten samt beslut flyttas fram. Det är bra att detta skett. Riksdagen och dess utskott ska fatta välinformerade och underbyggda beslut.

De olika brottsanklagelserna utreds av olika myndigheter och domstol. Ingen är skyldig förrän den har dömts. Detta gäller även en irakisk försvarsminister som tidigare bott i Sverige. Samtidigt går det naturligtvis inte att bortse från anklagelserna, och det har varit av vikt för utskottet att reda ut om detta kan påverka det svenska bidraget till den internationella insatsen i Irak.

Anklagelserna mot Iraks försvarsminister om bidragsbrott och folkbokföringsbrott är naturligtvis ingen tillgång för relationen mellan Sverige och Irak. Men vare sig de är sanna eller inte är de inte relevanta för den svenska insatsen i Irak.

Anklagelserna om folkrättsbrott ska jag strax återkomma till.

Vår personals uppdrag är dels att utbilda och rådge irakisk militär och polis i att motverka hotet från Daish, dels att arbeta med säkerheten och skyddet av insatsen. Geografiskt har det svenska bidraget nyligen flyttats från den kurdiska regionen i Irak till Tajibasen. Den svenska styrkan består av 70 personer men kan vid behov ökas med ytterligare 150 personer i akuta lägen eller om behovet finns att evakuera den svenska styrkan.

Den internationella koalitionen är en viktig del i kampen mot Daish, en av de värsta terrororganisationer som världen skådat. I dag betraktas den som militärt beseград, men detta innebär inte att den har upphört att existera eller att terrordåden har upphört.

När det gäller det uppdrag som Sverige utför är anklagelserna om folkrättsbrott något som naturligtvis är relevant att beakta när utskottet och riksdagen ska ta ställning och fatta beslut om förlängning eller inte av den svenska insatsen. Sådana anklagelser måste utredas och prövas i det rättsliga system som finns, inte av oss här i riksdagen. Det är inte vårt uppdrag. Däremot är det vårt uppdrag att besluta om Sverige kan fortsätta med uppdraget i Irak samtidigt som anklagelserna om folkrättsbrott finns. Det som är viktigt är framför allt frågan om hur den svenska insatsen styrs och vilka som styr.

Att det kan ha förekommit folkrättsbrott, oavsett vem som är ytterst ansvarig för dessa, visar på det behov som finns av den svenska utbildningsinsatsen för irakisk polis och militär. Det är just respekten för mänskliga rättigheter som är grunden i den utbildning

som ges. Att det är just svensk militär personal som utför utbildningen har ett stort värde i sig. Genom sitt uppträdande, sina erfarenheter och arbetsmetoder är de inte enbart utbildare utan också viktiga föredömen. Utbildning handlar inte enbart om teori utan även om praktik.

Det uppdrag som Sverige deltar i utförs av en internationell koalition som leds av USA och som verkar i Irak på inbjudan av den irakiska regeringen. Det är inte Iraks försvarsminister eller det irakiska försvarsdepartementet som leder vare sig den internationella insatsen eller det svenska bidraget till koalitionen. Det är viktigt att förstå detta. Det är inte den irakiska försvarsministern, brottsanklagad eller inte, som styr den svenska insatsen. Det finns en tydlig distans mellan den irakiska försvarsministern och den svenska insatsen som ytterst står under svenskt befäl.

Var Sveriges bidrag sätts in geografiskt styrs av koalitionen ledning. Vi kan naturligtvis ha önskemål, men ytterst är det behov och förmåga att utföra uppdraget som avgör var Sveriges bidrag geografiskt befinner sig.

Sverigedemokraterna var emot att vi flyttades från den kurdiska regionen under 2018. Sverigedemokraterna har inför det här beslutet velat att vi ska flytta tillbaka insatsen dit. Sverigedemokraterna har i den turbulens som uppstått kring den irakiska försvarsministern tyckt sig finna ytterligare argument för en återflytt.

Det är viktigt att komma ihåg att det inte bara är för Sverige att fritt välja var vi ska utföra vårt uppdrag. Vi har gjort viktiga och högt uppskattade insatser i den kurdiska regionen. Utifrån det och de behov som nu finns har vi efterfrågats för att delta i koalitionen insats på Tajibasen nordväst om Bagdad.

Sverige ingår tillsammans med 75 länder i en koalition. Sverige är en del av en helhet där det är noga kalibrerat var var och en gör bäst nytta. Det här är inte fritt valt arbete. Om det är så att någon vill ägna sig åt det, då ska den nog ägna sig åt andra saker än internationella militära insatser.

En flytt, om den genomförs, skulle dessutom innebära att koalitionen och den utbildningsinsats som Sverige genomför tappar kraft under den tid som flykten pågår. Detta vore mycket olyckligt.

Säkerheten för den svenska personal som deltar i insatsen har varit en mycket viktig del av diskussionen i det sammansatta utskottet. Det är den alltid för alla insatser vi beslutar om att delta i. Som alltid värderar Försvarsmakten ständigt säkerhetsläget.

Koalitionen som helhet gjorde nyligen en paus i hela insatsen när säkerhetsläget bedömdes som osäkert på grund av spänningarna mellan USA och Iran. Det finns alltid en beredskap att när säkerhetsläget så kräver förändra och ytterst avsluta det arbete som den svenska personalen gör. För att följa utvecklingen extra noga och få information om hur säkerhetsläget utvecklas föreslår det sammansatta utskottet att regeringen återkommer till riksdagen minst en gång per kvartal eller när läget så påkallar.

Att riksdagen ges information under pågående insatser är i praktiken det normala men i och med det här förslaget, när det blir beslut, så blir det också en schemaläggning för framtiden för informationen.

Den här typen av uppdrag är aldrig ofarliga. Hade de varit de så hade de i praktiken inte behövts. Självfallet ska vår personal utsättas för så låg risk som möjligt samt möta de risker som ändå finns med så hög kompetens och utrustning som möjligt.

Fru talman! Med detta vill jag återupprepa mitt yrkande om att bifalla utskottets förslag samt åter uttrycka en tacksamhet och uppskattning till dem som deltar i insatsen och till deras familjer, släkt och vänner. Vi är alla med i detta men det är ni som står längst fram och gör det möjligt. Tack!

Anf. 102 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)

replik:

Fru talman! Jag är lite förundrad och skulle vilja ställa en fråga: Har Sverige frågat koalitionen ledning om man möjligtvis skulle kunna få flytta tillbaka till Erbil? Visst, det är över 70 länder och tusentals soldater som deltar, men det borgar snarare för att det absolut skulle vara möjligt att göra ett skifte mellan någon som i dag finns i Erbil och den svenska styrkan utanför Bagdad.

Har man ens ställt frågan? Det kanske inte är så komplicerat.

Det är inte heller rimligt att tänka sig att samtliga av de andra länderna har samma komplicerade situation som Sverige har just nu i förhållande till den avgående försvarsministern, som vi inte vet om han återkommer eller inte. Det skulle alltså kunna finnas någon som på ett enklare sätt kan ta på sig uppgiften just i Bagdad.

Avslutningsvis vill jag ställa frågan: Vem styr Irak under nästa års insats? Vem utbildar vi för? Det borde ändå vara rätt intressant. Jag vill gärna ha ett svar på den frågan.

Anf. 103 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Tack, Sven-Olof Sällström, för frågorna!

Sverige har naturligtvis upprepade gånger diskuterat med koalitionen om var vi är placerade och vad vi utför. Så sent som för en vecka sedan eller två var det ju ett möte med koalitionen för att diskutera hur arbetet framskrider.

Det här är en löpande diskussion om hur insatsen ska utformas. Vi måste naturligtvis inse att vi är ett av väldigt många länder som deltar, och sett till antal personer är vi en förhållandevis liten del. Det gäller att få allt detta att passa ihop.

Vi har varit i Kurdistanregionen och gjort viktiga insatser där tidigare. Det ska vi absolut vara stolta och nöjda över. Nu har man efterfrågat oss för andra insatser som vi nu utför.

När det gäller det komplicerade förhållandet till försvarsministern verkar Sven-Olof Sällström vara inne på att det skulle vara någonting annat att vara i

Kurdistanregionen. Men så är det inte. Det är formellt sett inte längre bort från den irakiska försvarsministern, eftersom de peshmergasoldater som det handlar om att utbilda i Kurdistanregionen är en del av den irakiska försvarsmakten. Har man uppfattningen att de inte är det skulle jag säga att vi har ett helt annat problem att diskutera när det gäller hur insatsen går till.

Vem styr Irak nästa år? Det är mer än en 10 000-kronorsfråga, och vi måste naturligtvis alla väldigt noga följa hur den här utvecklingen sker, vilka som styr och vilka de möjligen influeras av.

Anf. 104 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)

replik:

Fru talman! Det är väl en väldig skillnad, Kenneth G Forslund. Det är ju inte peshmerga som skjuter på oskyldiga demonstranter i Bagdad och i andra städer. Det är inte peshmerga polis eller kurdisk polis som skjuter på demonstranter, utan det är de inrikestrupper, säkerhetsstyrkor och den polis som finns i och kring de större städerna, delvis under befäl av försvarsdepartementet, som gör det. Det är klart att det är en väsentlig skillnad.

Om det nu är så att vi ska utreda försvarsministern för folkrättsbrott – om han återkommer; det vet vi inte – samtidigt som vi utbildar just de trupperna är det naturligtvis mer komplicerat än om vi utbildar peshmerga som inte deltar i mord på oskyldiga demonstranter. Det är en väsentlig skillnad.

Jag fick inte svar på om vi har ställt frågan. Har vi frågat koalitionen om vi får byta plats? Jag fick inte svar på det, utan det var bara ett allmänt resonemang. Det är ganska enkelt att ställa frågan. Man kan bara få ett nej. Har vi ställt frågan?

Nej, vi vet inte vem som styr Irak nästa år. Tycker inte även Socialdemokraterna att det är lite komplicerat att vi inte vet vem som styr i Irak nästa år med tanke på insatsen och de implikationer som finns? Spelar det ingen roll?

Anf. 105 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Att det förekommer folkrättsbrott är faktiskt ett av argumenten för att utbilda personal så att de ska kunna utföra sina uppdrag på ett professionellt sätt och inte begå övergrepp av olika slag. Jag tror tyvärr inte att peshmerga är helt fria från anklagelser, de heller. Sedan finns det ytterligare en tredje part i detta, och det är milisgrupper som i vart fall inte står under irakisk statlig kontroll.

Det finns all anledning att utreda de övergrepp och mord som har skett. Till det bidrar vi i alla fall i någon mån, tror jag, med den internationella åklagarkammaren här i Sverige.

Sedan fick jag frågan om vi har frågat koalitionen. Det var ju en diskussion om var vi skulle vara från början. Då kan jag också delvis svara på Sven-Olof Sällströms sista fråga. Det här har ju aldrig varit okomplicerat. Irak är ett land som präglas av stor instabilitet. Det är en orsak till att insatsen behövs, det är ju för att bekämpa Daish och bygga stabilitet i landet.

Situationen skapar en osäkerhet, och den har funnits ända från början. När vi inledde diskussionen om att över huvud taget delta i insatsen var en av de stora frågorna: Vad utbildar vi de som ska göra insatsen till? Det var från början inte heller okomplicerat att utbilda peshmerga, eftersom vi vet att det i ärlighetens namn finns spänningar inom det irakiska systemet och vad det möjligen kan bidra till.

När det gäller frågan om vi skulle kunna återkomma är det ju inte vi här i riksdagen som ställer frågan. Men det vi vet är att det är en ständigt löpande diskussion om hur insatsen ska utföras. Det är inte så att man ställer formella frågor på det viset, utan man framför önskemål.

Anf. 106 BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Ifall någon lyssnar på den här debatten finns det anledning att påminna om att vi nu behandlar frågan om fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak och därmed vårt bidrag till den internationella koalitionen mot IS/Daish. En majoritet av riksdagens partier är överens om att medge att regeringen ställer en väpnad styrka på högst 220 personer till förfogande till och med den 31 december 2020.

Jag yrkar för Moderaternas räkning bifall till förslaget från det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet.

Vi har haft en väldigt grundlig beredning av frågan denna gång, av det enkla skälet att det finns många frågor och det är rätt komplicerat. Men jag vågar nästan påstå att vi har lyft på nästan varje fråga och sten.

Det finns anledning att säga någonting om bakgrunden till den svenska insatsen. Vi deltar i en internationell koalition mot terroristorganisationen Daish, som etablerades 2014, på en begäran om hjälp som den irakiska regeringen efterfrågade hos FN.

Landet har en lång historia av konflikter, våld och död. Efter Saddam Husseins brutala styre fanns det vissa förhoppningar om fred och frihet. I stället kom invasion och inbördeskrig. År 2006 förenades al-Qaidas irakiska gren och mindre sunniorganisationer i vad som kom att kallas Islamiska staten i Irak. Efter år av terrorattacker utropade IS/Daish det så kallade kalifatet år 2014. Snabba militära erövringar följdes av massavrättningar, massflykt och elände. Vittnesmålen från överlevare är ohyggliga och väldigt svåra att ta till sig.

Den internationella koalitionen är bred med 76 deltagande länder. Det finns en internationell solidaritet i att försöka ta itu med de här problemen. Koalitionens insats går bland annat ut på att utbilda och träna försvarsstyrkor i Irak och Syrien. I december 2017 sa den irakiska regeringen, genom att utropa seger över Daish, att insatsen hade gett viss effekt.

Situationen har gradvis stabiliserats något, men problemen är långt ifrån lösta. Vi kan ju läsa varje dag i tidningarna och får rapporter om sådant som är absolut oacceptabelt och väldigt problematiskt.

Det finns ett missnöje hos många grupper av människor i Irak. Behoven av återuppbyggnad i landet är

mycket stora. Miljontals människor är i behov av humanitär hjälp, och många kan inte återvända dit de kommer ifrån på grund av säkerhetsläget eller därför att det över huvud taget inte finns fungerande samhällstjänster.

Vårt deltagande i den internationella insatsen är en del av Sveriges deltagande i en internationell krishantering. Det behövs ett arbete för att upprätthålla och stärka en regelbaserad världsordning, och där vill vi vara med. Det bidrar också till vår egen försvarsförmåga och nationella säkerhet att arbeta tillsammans med andra i insatser för det som är rätt och riktigt.

Under arbetet med det här ärendet har frågor väckts med anledning av olika uppgifter om Iraks försvarsminister. Det har handlat om hans dubbla medborgarskap, misstankar om folkbokföringsbrott, bidragsbrott, folkmord och det ena med det andra. Ja, det finns en rad väldigt allvarliga anklagelser som nu utreds och hanteras av rättsväsendet. Det finns också skäl att gå till botten med hur informationen har kommit in till Statsrådsberedning och departement och hur det har fungerat. Detta ligger nu för prövning i konstitutionsutskottet, så det kommer att redas ut.

Detta har gjort att vi i det sammansatta utskottet har haft anledning att fundera över förtroendet för den försvarsmakt som vi utbildar genom den här insatsen. Den irakiske premiärministern har avgått, och vi vet inte riktigt vad som händer framöver. Det har lett till att det varit besvärligt att hantera frågan. Sakläget är emellertid att det allvarliga hot som IS/Daish utgör kräver fortsatt arbete. Ingen klarar det ensam.

Våra soldater ingår i och leds av den internationella koalitionen. Genom att bidra till att utbilda de irakiska försvarsstyrkorna motverkas hotet från Daish. Sedan gör vi förstås också en del andra saker.

Jag vill påpeka att Sverige också arbetar med FN:s säkerhetsresolution om kvinnor, fred och säkerhet. Det kanske inte verkar så stort alla gånger när man pratar om den här problematiken, men långsiktigt är det väldigt betydelsefullt att den typen av arbete bedrivs i det här sammanhanget. Jag tror att vi kommer att se att det gör viss nytta, för jag tror inte att det är så många andra som lyfter den bollen, och det behöver göras i den här typen av utbildningsinsatser.

Utskottet har naturligtvis haft funderingar kring och också tagit upp de frågor som Sven-Olof Sällström väcker, om man ska flytta insatsen och så vidare. Jag tycker att Kenneth G Forslund på ett bra sätt redovisade svaren. Vi i utskottet har ju frågat hur det ser ut med placeringen, och jag har suttit med vid de mötena. Ruska inte på huvudet, för så är det.

Vi finns där koalitionen anser att vi gör mest nytta. Vi har en kontinuerlig diskussion. Vi är inte särskilt stora i sammanhanget och får naturligtvis vara där vi gör bäst nytta. Att nu flytta de svenska soldaterna är omständligt och dyrt och skulle göra att man tappade flera månader av nytta. Det var i alla fall det svar vi fick, och det kan man diskutera. Men frågan är om det är Sveriges riksdag som ska fundera över detta. Vi har experter och myndigheter på plats som vi har frågat om

detta är en bra idé, och de säger: Nej, det är ingen bra idé. Ja, då kanske vi ska lyssna på det. Jag tror att vi måste ha förtroende för den personal vi har här hemma men naturligtvis också på plats där vi gör insatser.

Utskottet har gjort ett tillkännagivande till regeringen, som har nämnts här, därför att vi vill att regeringen när läget så påkallar, eller minst en gång per kvartal, återrapporterar till riksdagens utrikesutskott om insatsens utformning, eventuellt förändrade förutsättningar och hur man uppfyller målen. Det är då formellt utrikesutskottet som ska informeras, men vi förutsätter naturligtvis att också försvarsutskottet informeras eftersom det är svensk försvarspersonal som är på plats.

Tilkännagivandet är viktigt. Det markerar att vi vet att detta är en svår och komplicerad situation som hela tiden måste följas och att vi är beredda att ta emot informationen och agera därefter.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag vända mig direkt till Försvarsmakten och personalen och tacka för ert bidrag till internationell fred och säkerhet. Ni är värda respekt för det arbete som ni utför för vårt land, för nationens intresse och på uppdrag av oss valda ledamöter i Sveriges riksdag. Även era familjer är naturligtvis värda vår uppmuntran och vårt tack, inte minst inför de helger som ligger framför oss.

Jag hoppas innerligt att alla som nu är ute på internationella insatser får en god, fridsam och förhoppningsvis fredlig jul. Det vore det bästa som kunde hända. Jag hoppas verkligen att ni känner att ni har allt det stöd och alla de tankar man kan kräva från oss i Sveriges riksdag, för de insatser som ni gör ute i världen betyder mycket för Sverige och för det samarbete som goda länder måste bedriva för att världen ska bli bättre.

(Applåder)

Anf. 107 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Mycket har redan sagts i debatten. Det finns en bred majoritet bakom det sammansatta utskottets förslag till beslut. Jag vill likaväl som andra rikta mig till alla dem som gör våra beslut möjliga. Det är alla kvinnor och män, familjer och släkt som gör insatser för Sverige men också för fred och säkerhet i Irak såväl som i andra delar av världen. Ni är oerhört viktiga och en förutsättning för att de beslut vi till exempel fattar här i kammaren nästa vecka ska kunna förverkligas.

Sverige är en del av den internationella utbildningsinsatsen för att bekämpa Daish. Det gör de kvinnor och män vi sänder ut. Daish är tyvärr inte besegrat. Det lever fortfarande. Genom de händelser som vi såg i Syrien när USA snabbt drog sig undan och med agerandet av Ryssland och Turkiet har vi sett att Daish har samlat luft under vingarna igen, tyvärr. Det leder säkert till att behovet av vår insats kommer att bli längre.

Det handlar om högst 220 personer och som längst till den 31 december 2020. Att det är som längst, fru talman, beror på att det är en mycket volatil situation i Irak. Det är också skälet till att vi från utskottets sida

gör tydligt att när läget så påkallar och minst en gång per kvartal vill vi se en återrapportering från regeringen till utrikesutskottet och därmed också försvarsutskottet.

Vi vet att det snabbt kan hända stora saker som förändrar förutsättningarna. Det upplevde inte minst utskottet under behandlingen av ärendet. När demonstrationerna i Irak växte, och det oproportionerliga våldet och dödandet av fredliga demonstranter blev ett faktum, väcktes naturligtvis frågan: Vad är det som händer? På vilket sätt säkrar vi att våra svenska kvinnor och män, vår svenska insats, inte kan uppfattas som en del av det oproportionerliga våld som utspelar sig i Irak?

Vi har ställt frågor, och vi har fått tydliga svar. Det finns ett tydligt avstånd mellan vår insats att utbilda den irakiska försvarsmakten och irakisk polis och de övergrepp på mänskliga rättigheter som vi har sett utspela sig i Irak nu under månader. Det är viktigt att det säkerhetsavståndet finns.

Det är fullkomligt oacceptabelt att vi på nytt har över 400 civila dödade och över 17 000 skadade när människor har demonstrerat för mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, mot korruption och för en bättre utveckling i Irak.

Jag ska inte säga att alla hela tiden kanske har haft det som utgångspunkt. Det kan säkert också finnas andra inslag. Men i stora drag kan vi se att det har varit breda demonstrationer och breda protester av civila i Irak med just målet att förbättra sakernas tillstånd i landet.

Det finns risk för att det har begåtts brott av irakisk polis och irakisk militär. Det är klart att skälen bakom detta är många. Det är maktkamp i regionen, maktkamp i Irak och påverkan från andra agerande. Det är dock viktigt att de övergrepp som har begåtts utreds av irakiska myndigheter. Vi står inte för straffrihet vare sig här hemma eller i Irak.

Det är utifrån den utgångspunkten som vi har betraktat frågan om den svensk-irakiske medborgaren som också var försvarsminister, eller fortfarande upprätthåller försvarsministerpositionen i den irakiska regeringen.

Det är klart att det är svenska rättsvårdande myndigheter som ska utreda eventuella brott som har begåtts här i Sverige enligt svensk lagstiftning. Det får ha sin gång. För vår del påverkar varken att han har dubbel medborgarskap eller att eventuella brott har begåtts som ska utredas i Sverige vår syn på insatsen som sådan i koalitionen mot Daish.

Däremot är det naturligtvis en fråga som vi har ställt oss och som har varit och är viktig för oss i vad mån som den avgående försvarsministern i den avgående regeringen har varit delaktig i folkrättsbrott, brott mot mänskligheten.

Det är inte för inte som det finns en lång historia som general i Saddam Husseins armé. Det är klart att vi inte har någon möjlighet att granska allt detta. Men det är återigen viktigt att markera att den typen av anklagelser som kommer måste man utreda och gå till

botten med så långt man bara kan. Inte heller här ska straffrihet gälla.

Vi har från vår sida ändå gjort en bedömning utifrån de svar vi har fått och utifrån det flertal möten som vi har haft i det sammansatta utskottet med både Försvarsmaktens och regeringens representanter, från såväl Utrikesdepartementet som Förvarsdepartementet och med ministrar. Vi gör bedömningen att vi i det här skedet och läget gör bäst nytta genom att fullfölja det uppdrag som vi har tagit på oss i koalitionen och medverka till att utbildningsinsatsen får ett svenskt bidrag.

Det är också viktigt eftersom ett svenskt bidrag gör att vi har svenska öron och ögon på plats som kan granska och se om det händer någonting i den miljö där dessa personer finns. Det är ett av deras uppdrag lik väl som de har uppdraget att bidra till att internationell rätt och mänskliga rättigheter blir en del i utbildningen av Iraks säkerhetsstyrkor och polis.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till det sammansatta utskottets förslag.

Anf. 108 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! För att bidra till ökad förmåga hos Iraks försvarsstyrkor har Sverige sedan 2015 deltagit med militär personal i Irak.

Islamiska staten och det förmenta kalifatet har som vi vet slagits tillbaka. Samtidigt finns den militanta jihadismen och islamismen kvar. Centralregeringen i Bagdad bedömer därför att de internationella insatserna behöver fortsätta, vilket för svensk del innebär att regeringen föreslår en förlängning av mandatet för det svenska styrkebidraget.

Parallellt med det ökande islamistiska inflytandet växer ett folkligt missnöje i Irak. Under hösten och vintern har vi sett hur detta har utvecklats till en allvarlig politisk kris med följd att premiärministern har tvingats avgå. Demonstrationerna handlar om höjda levnadsomkostnader. Men det är också en protest mot ett djupt korrumperat politiskt system och inte minst grannlandet Irans ökande inflytande.

Tragiskt nog har protesterna mötts med våld. Antalet dödsoffer räknas i hundratal, och antalet skadade är långt större.

Detta ska fördömas. Ansvar för övervåldet och för de civila dödsoffren vilar tungt på den irakiska regeringen.

I den allvarliga situation som råder är det angeläget att det irakiska folket och de demokratiska krafter som verkar i landet får vårt stöd. Är det någon gång som internationella insatser behövs i Irak är det just nu.

Kan den koalition av länder som finns på plats bidra till ökad säkerhet och till ökad stabilitet har det betydelse. Därför välkomnar Kristdemokraterna att Sverige, om än i liten utsträckning, deltar i den internationella koalitionen. Vi stöder en förlängning av mandatet samtidigt som vi understryker vikten av att svensk personal får verka med tillgång till bästa möjliga trygghet och säkerhet.

Här och nu vill jag å Kristdemokraternas vägnar framföra ett tack till de kvinnor och män i uniform som

just nu utför – eller som tidigare har utfört – uppdraget i Irak. Dessa insatser, under mycket svåra förhållanden, är värda all respekt.

Fru talman! I den komplicerade bilden av Irak tillhör Irans ökade inflytande det mest oroande. Såväl politiskt som militärt stärker den islamiska republiken greppet över sitt grannland.

Den shiitiska milisstyrkan Hashd al-Shaabi, med mellan 60 000 och 70 000 soldater, styrs, kontrolleras och finansieras direkt av regimen i Teheran. Detta sker med Bagdadregeringens godkännande.

Men liksom i alla andra sammanhang där Iran agerar för att stärka sitt regionala inflytande är konsekvenserna direkt förödande. Fördjupade sektaristiska motsättningar, ökad instabilitet och svårt mänskligt lidande följer.

De kristna befolkningsgrupperna tillhör de värst drabbade. Rapporter om trakasserier och förföljelse mot assyrier, syrianer och kaldéer blir allt vanligare. Genom den iranska närvaron blir en redan svår tillvaro ännu svårare.

Till detta kommer en så kallad demografisk förändring som innebär att befolkningssammansättningen förändras. I städer och byar från vilka kristna familjer flytt och flyttat ut på grund av IS folk mord flyttar muslimska familjer in. På flera platser kring Mosul och Ninevesläkten, där assyrier, syrianer och kaldéer varit i majoritet, tar nu shiamuslimska shabaker över.

Ansvar för att stoppa denna etniska rensning av kristna ligger hos den politiska ledningen i Bagdad. Den irakiska regeringen har möjlighet att vidta den kanske enskilt viktigaste åtgärd som kan vidtas i dagsläget – den som skulle betyda mest för de kristna befolkningsgrupperna. Det handlar om att uppgradera Ninevesläkten till en provins och därefter ge assyrier, syrianer och kaldéer rätt att besluta om sin egen framtid genom politiskt självstyre.

En sådan åtgärd ligger inom ramen för den irakiska konstitutionen och skulle innebära att de kristna befolkningsgrupperna kan bygga egna samhällsinstitutioner och ha ett politiskt självstyre med försvarsstyrkor på egen hand. Detta är nödvändigt för att de hundratusentals som 2014 tvingades fly undan IS terrorstyrkor ska kunna och våga återvända.

Politiskt självstyre är centralt. Samtidigt är det uppenbart att en trygg framtid för Iraks kristna grupper inte går att bygga så länge islamismen förgiftar samhället.

För att förändra attityder och för att motverka extremism och förhindra religionsförföljelse krävs ett större internationellt engagemang i Irak.

Med fungerande bilaterala relationer, med omfattande bistånd och nu med ett förlängt deltagande i den internationella koalitionen har den svenska regeringen möjlighet att tala direkt med den politiska ledningen i Bagdad. Kristdemokraterna förutsätter att regeringen tar initiativ till sådana samtal – med tanke på hur situationen ser ut – och att man gör det med målet att bidra till säkerhet och självstyre för assyrier, syrianer och

kaldéer i de historiska områden där kristna levit i århundraden.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i det sammansatta utskottets betänkande om att godkänna en förlängning av det svenska styrkebidraget i Irak.

Anf. 109 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka dem som för Sveriges räkning tjänstgör i Irak, dem som har tjänstgjort och deras anhöriga, som på sitt sätt också är en del av insatsen. Dessa personer är värda all respekt som denna kammare någonsin skulle kunna visa. Det är ett oerhört viktigt bidrag för Sverige men också för demokratin och mänskliga rättigheter i världen.

Irak är ju ett land som befinner sig i ett väldigt komplicerat och svårt läge. Det sker stor och ökande påverkan från Iran. Daish – IS – omgrupperar efter sin militära förlust i Syrien och växer sig på många sätt åtminstone lite starkare.

Irak är också ett land som just nu genomgår en period av tumult. Demokratiaktivister och personer som demonstrerar för mänskliga rättigheter och för demokrati möts av våld, övergrepp och ett icke-demokratiskt agerande.

Det är också så att situationen med den irakiske försvarsministern har kommit upp under processen när vi har behandlat detta ärende i det sammansatta utskottet. Vårt utskott har ju inte att göra med huruvida den här personen har bidragsfuskat eller någonting annat; det är i högsta grad irrelevant för en svensk militär utlandsinsats. Däremot är de anklagelser om folkrättsbrott som har riktats mot personen i fråga relevanta. De anklagelser som har riktats mot ministern bidrar till den komplexa bilden och den komplexa situationen i Irak.

Det är klart att läget i Irak inte ser ut att bli särskilt lugnt eller särskilt bra inom en överskådlig framtid. Jag tror att det var Sverigedemokraterna som tidigare i debatten frågade Socialdemokraterna om sossarna kunde svara på vem som styr Irak om ett år. Det kan de såklart inte. Det är ju en omöjlig fråga att svara på, fru talman. Det är faktiskt så att det är rätt många ledamöter här inne som är osäkra på vem som styr Sverige om ett år, så att ställa kravet att man skulle kunna svara på vem som styr Irak om ett år är för mig ganska långtgående.

Men om jag tillåter mig att spekulera i vad som kommer att hända i Irak i övrigt, fru talman, tror jag inte att det kommer att bli ett lugnt, fredligt, harmoniskt och demokratiskt samhälle som respekterar mänskliga rättigheter fullt ut inom ett år. Tvärtom har Irak en lång väg att vandra.

Det är just av det skälet ett land som kräver att det internationella samfundet är närvarande – just för att vi inte med hundra procents säkerhet vet vem som styr Irak om ett år, just för att vi vet att Iran trappar upp sin närvaro, just för att vi vet att Daish, eller IS, omgrupperar, just för att vi har en situation med en regering som precis har fallit och där medlemmar har anklagats för folkrättsbrott och just för att vi ser att

demonstranter eller MR-aktivister som kämpar för demokrati blir behandlade på ett icke-demokratiskt sätt och möts med våld. Just därför, på grund av den kaotiska situationen och det komplicerade läget, behövs det militär närvaro från det internationella samfundet. Det är inte konstigare än så.

Vi i Liberalerna har väckt en följdmotion i det här ärendet. Vi har dock valt att inte lyfta fram den i kammaren med en reservation, detta av skälet att det är viktigt att vi i Sveriges riksdag står eniga bakom våra medborgare som i uniform försvarar mänskliga rättigheter och demokrati. De behöver känna vårt fulla och eniga stöd bakom sig, och därför kommer vi att visa det stödet genom att rösta för den här insatsen.

Vi har dock gång på gång lyft fram, också i detta fall, att det behövs bättre uppföljning och bättre, utvärderingsbara mål. Den kaotiska situation som är skälet till att vi behöver insatsen är också skälet till att vi behöver följa insatsen och utvecklingen i Irak mycket noga.

Från Liberalernas sida är vi glada att vi i utskottet och i betänkandet har tagit viktiga steg mot en ökad och bättre utvärdering. Det är bra att man har ambitionen att ha bättre mål, och det är väldigt glädjande att vi i utrikesutskottet och såklart även försvarsutskottet kommer att få se den här kvartalsuppföljningen, som också är en konsekvens av ärendets komplexitet.

Vi hade önskat att detta skulle kompletteras med mer och fler utvärderingsbara, tydliga och mätbara mål. När man läser ärendet kan man se att det finns sådana ambitioner. Jag hoppas att vi kommer att kunna ta ytterligare steg i den riktningen.

En sista sak som jag tycker är viktig för kammaren att ha med sig och för vårt fortsatta engagemang i Irak är att detta att vi har flyttat vår insats, som vi gjorde förra året, inte får ses som någon form av markering gentemot Kurdistans rätt till självbestämmande. Detta är en fråga som Liberalerna har varit engagerade i längre än vad många partier i Sveriges riksdag har varit delaktiga i Sveriges riksdag och där vi även fortsättningsvis har ett mycket starkt engagemang.

Kurdistans och kurderna har rätt att bestämma sin egen framtid och att själva välja hur deras demokrati ska se ut. Det är viktigt att den förflyttning och lokalisering som gjordes med det förra beslutet inte ses som en markering mot kurdernas rätt att bestämma sin egen framtid.

Vi stöder också assyrier/syrianer/kaldéers rätt att bestämma sin egen framtid. Jag ser fram emot att Sverige ännu tydligare – på grund av att vi är närvarande i Irak kan vi ställa sådana krav – ställer krav på den irakiska regeringen att värna om sin konstitution, som säger att det ska vara ett federalt land där de här olika delarna ska ha rätt till självbestämmande.

Fru talman! Vår närvaro i Irak bidrar till att utbilda i mänskliga rättigheter och till att bekämpa Daish – det är det som är det huvudsakliga målet för insatsen. Den kan också bidra till att Sverige får ett inflytande över och någonting att säga till om i den fortsatta utvecklingen av Irak.

Jag vill återigen tacka dem som tjänstgör och har tjänstgjort i Irak och deras familjer. Detta är en viktig insats för Sverige.

Anf. 110 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Insatsen i Irak är ett av Sveriges viktiga internationella åtaganden. På irakisk inbjudan har vi valt att delta i den militära utbildningsinsats som genomförs av den globala koalitionen mot Daish.

Irak har under lång tid varit utsatt för terroriströrelsen Daish och påverkas nu även av spänningarna mellan Iran och USA och av att Turkiet gått in med väpnade styrkor i norra Syrien. Det är en oroväckande utveckling som sätter skräck i många av landets invånare.

När en krigsherre ostört kan begå övergrepp mot oskyldiga förlorar demokratin och rättssamhället legitimitet. Vinnarna är de som vill basera samhället på den starkes rätt. Det är inte så vi bygger en trygg och rättvis värld, utan det är så vi skapar och underbygger motsatsen.

Sedan 2017 är Daish kraftigt försvagat i Irak, men än är inte läget stabilt och våra insatser behövs nu precis som förut. Sveriges insatser mot Daish består både av denna utbildningsinsats av militären och av stora insatser för att bygga upp skolor och sjukvård, för att stabilisera samhället och för att kunna bygga försoning.

Jämställdhet är en prioriterad fråga i det svenska utvecklingssamarbetet med Irak. Irak har en plan för att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Arbetet går långsamt, men även här är Sveriges närvaro viktig.

Flera miljoner människor i Irak är i behov av humanitär hjälp, och 1,6 miljoner människor är på flykt. För dem är det oerhört viktigt att alla delar av Irak blir stabilare och säkrare. Utvecklingen som vi har kunnat se under den gångna hösten är väldigt allvarlig. Vi följer utvecklingen noga, och det är av största vikt att klara av att skapa trygghet för människorna i landet.

Vi ser också med väldigt stor oro på det dödande och skadande som åsamkas dem som demonstrerar på gatorna för mer demokrati och mänskliga rättigheter.

Jag konstaterar att Sverige ska vara en solidarisk, trovärdig och ansvarstagande partner i internationella krishanteringsinsatser som bygger säkerhet tillsammans med andra. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag i detta betänkande.

Jag vill avsluta med att tacka alla dem som varje dag är i Irak bidrar till ökad trygghet och stabilitet. Ni svenska män och kvinnor som har valt att verka i ett av världens just nu mest utsatta länder gör varje dag en stor insats för väldigt många människor. Det ni gör betyder mycket för många – och för Sverige som land. Stort tack till er, era nära och kära!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 10 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 12 december

2019/20:623 Jordbävningen i Albanien

av *Magnus Jacobsson* (KD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 16.48.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 4 anf. 31 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 61 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 82 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om granskningsrapport.....	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 3 Ärenden för bordläggning	1
§ 4 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	1
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AUI	1
Anf. 1 MATS GREEN (M).....	1
Anf. 2 CICZIE WEIDBY (V).....	2
Anf. 3 SOFIA DAMM (KD)	3
Anf. 4 ANNA JOHANSSON (S).....	4
Anf. 5 MATS GREEN (M) replik	6
Anf. 6 ANNA JOHANSSON (S) replik	6
Anf. 7 MATS GREEN (M) replik	6
Anf. 8 ANNA JOHANSSON (S) replik	6
Anf. 9 MARTIN ÅDAHL (C)	6
Anf. 10 GULAN AVCI (L)	8
Anf. 11 LEILA ALI-ELMI (MP).....	9
Anf. 12 MATS GREEN (M) replik	10
Anf. 13 LEILA ALI-ELMI (MP) replik	10
Anf. 14 MATS GREEN (M) replik	10
Anf. 15 LEILA ALI-ELMI (MP) replik	10
Anf. 16 TREDJE VICE TALMANNEN	10
Anf. 17 JOSEFIN MALMQVIST (M)	10
Anf. 18 EBBA HERMANSSON (SD)	11
Anf. 19 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	12
Anf. 20 PATRIK BJÖRCK (S).....	13
Anf. 21 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	14
Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN	14
Anf. 23 PATRIK BJÖRCK (S) replik	14
Anf. 24 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	15
Anf. 25 PATRIK BJÖRCK (S) replik	15
Anf. 26 EBBA HERMANSSON (SD) replik	15
Anf. 27 PATRIK BJÖRCK (S) replik	15
Anf. 28 EBBA HERMANSSON (SD) replik	15
Anf. 29 PATRIK BJÖRCK (S) replik	15
Anf. 30 ALIREZA AKHONDI (C)	16
Anf. 31 MARIA ARNHOLM (L).....	17
Anf. 32 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP).....	18
Anf. 33 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	19
Anf. 34 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP) replik	19
Anf. 35 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	19
Anf. 36 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP) replik	20
Anf. 37 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	20
Anf. 38 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP) replik	20
Anf. 39 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	20
Anf. 40 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP) replik	20
(Beslut skulle fattas den 17 december.)	21
§ 5 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	21
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU2.....	21
Anf. 41 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	21
Anf. 42 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD)	22
Anf. 43 FÖRSTE VICE TALMANNEN	23
Anf. 44 IDA GABRIELSSON (V)	23
Anf. 45 HANS EKLIND (KD)	24
Anf. 46 TERESA CARVALHO (S)	25
Anf. 47 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	26
Anf. 48 TERESA CARVALHO (S) replik.....	26
Anf. 49 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	26

Anf. 50 TERESA CARVALHO (S) replik.....	27
Anf. 51 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik.....	27
Anf. 52 TERESA CARVALHO (S) replik.....	27
Anf. 53 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik.....	27
Anf. 54 TERESA CARVALHO (S) replik.....	27
Anf. 55 MARTINA JOHANSSON (C).....	28
Anf. 56 BARBRO WESTERHOLM (L).....	28
Anf. 57 JANINE ALM ERICSON (MP).....	29
(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	29
§ 6 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	29
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU3.....	29
Anf. 58 ANN-SOFIE ALM (M).....	29
Anf. 59 LINDA LINDBERG (SD).....	30
Anf. 60 IDA GABRIELSSON (V).....	32
Anf. 61 PIA STEENSLAND (KD).....	32
Anf. 62 KADIR KASIRGA (S).....	34
Anf. 63 LINDA LINDBERG (SD) replik.....	35
Anf. 64 KADIR KASIRGA (S) replik.....	35
Anf. 65 LINDA LINDBERG (SD) replik.....	35
Anf. 66 KADIR KASIRGA (S) replik.....	35
Anf. 67 MARTINA JOHANSSON (C).....	35
Anf. 68 BENGT ELIASSON (L).....	36
Anf. 69 MATS BERGLUND (MP).....	37
(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	38
§ 7 Ändringar i lagstiftningen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat EU.....	38
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU12.....	38
(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	38
§ 8 Arbetet i frågor som rör Kina.....	38
Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU4.....	38
Anf. 70 AYLIN FAZELIAN (S).....	38
Anf. 71 HANS WALLMARK (M).....	39
Anf. 72 LUDVIG ASPLING (SD).....	41
Anf. 73 HANS WALLMARK (M) replik.....	42
Anf. 74 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	42
Anf. 75 HANS WALLMARK (M) replik.....	42
Anf. 76 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	43
Anf. 77 KERSTIN LUNDGREN (C).....	43
Anf. 78 HÅKAN SVENNELING (V).....	44
Anf. 79 LARS ADAKTUSSON (KD).....	46
Anf. 80 FREDRIK MALM (L).....	47
Anf. 81 JANINE ALM ERICSON (MP).....	48
Anf. 82 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	49
Anf. 83 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	50
Anf. 84 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	51
Anf. 85 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	51
Anf. 86 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	51
Anf. 87 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	51
Anf. 88 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	51
Anf. 89 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	52
Anf. 90 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	52
Anf. 91 HANS WALLMARK (M) replik.....	52
Anf. 92 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	52
Anf. 93 HANS WALLMARK (M) replik.....	53
Anf. 94 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	53
Anf. 95 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	53
Anf. 96 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	53
Anf. 97 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	54

Anf. 98 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	54
(Beslut skulle fattas den 17 december.)	54
§ 9 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen	
i Irak	54
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande	
2019/20:UF6U2	54
Anf. 99 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	54
Anf. 100 HÅKAN SVENNELING (V)	55
Anf. 101 KENNETH G FORSLUND (S).....	56
Anf. 102 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	58
Anf. 103 KENNETH G FORSLUND (S) replik	58
Anf. 104 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	58
Anf. 105 KENNETH G FORSLUND (S) replik	58
Anf. 106 BEATRICE ASK (M).....	59
Anf. 107 KERSTIN LUNDGREN (C)	60
Anf. 108 LARS ADAKTUSSON (KD).....	61
Anf. 109 JOAR FORSSELL (L).....	62
Anf. 110 JANINE ALM ERICSON (MP).....	63
(Beslut skulle fattas den 17 december.)	63
§ 10 Anmälan om fråga för skriftligt svar	63
§ 11 Kammaren åtskildes kl. 16.48.	63